

RAMSAR CONVENTION

BONN CONVENTION

BERN CONVENTION

BASEL CONVENTION

WASHINGTON CONVENTION

BIODIVERSITY CONVENTION

**NEMZETKÖZI
KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS
TERMÉSZETVÉDELMI
EGYEZMÉNYEK
JÓVÁHAGYÁSA ÉS VÉGREHAJTÁSA
MAGYARORSZÁGON**

•-----
**Az egyezmények elfogadása
és hatálybalépése**

•-----
**A célkitűzések és
kötelezettségek áttekintése**

•-----
**Csatlakozás
az egyezményekhez**

•-----
**Az egyezményekből
adódó hazai feladatok**

•-----
**Az egyezmények
végrehajtásának helyzete**

Kiadja:
Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium

1011 Budapest I. Fő utca 44-50.

A címlapon:
a Ramsari, a Bonni, a Berni, a Bázeli, a Washingtoni Egyezmény,
a Biológiai Sokféleség Egyezmény és az Éghajlatváltozási Keretegyezmény jelképei

NEMZETKÖZI
KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI
EGYEZMÉNYEK
JÓVÁHAGYÁSA ÉS VÉGREHAJTÁSA
MAGYARORSZÁGON

A kiadvány szerkesztői:

DR. FARAGÓ TIBOR és LAKOSNÉ HORVÁTH ALOJZIA

A kiadvány elkészítésében közreműködő szakértők:
(a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium hatáskörében
az egyezményekkel kapcsolatos környezetvédelmi és természetvédelmi
programok vagy egyes feladatok koordinálásában résztvevő szakértők)

<i>BALÁZS LÁSZLÓ</i>	<i>(I.4.)</i>
<i>DOBÓ LÁSZLÓ</i>	<i>(I.1.,I.2.)</i>
<i>DR. FARAGÓ TIBOR</i>	<i>(I.3.)</i>
<i>DR. FEHÉRVÁRI PÁL</i>	<i>(III.4.)</i>
<i>FÜLEKY CSABA</i>	<i>(II.3.)</i>
<i>DR. HASZPRA LÁSZLÓ</i>	<i>(I.1.)</i>
<i>DR. KOVÁCS ENDRE</i>	<i>(I.1.)</i>
<i>LAKOSNÉ H. ALOJZIA</i>	<i>(II.1.)</i>
<i>LOTZ TAMÁS</i>	<i>(I.1.)</i>
<i>DR. MAGYAR GÁBOR</i>	<i>(II.1.)</i>
<i>MARKÓ CSABA</i>	<i>(III.2.)</i>
<i>NECHAY GÁBOR</i>	<i>(II.4.,II.5.)</i>
<i>DR. NEMES CSABA</i>	<i>(I.5.)</i>
<i>NÉMETH JÁNOS</i>	<i>(III.4.)</i>
<i>DR. PÁLVÖLGYI TAMÁS</i>	<i>(I.3.,III.5)</i>
<i>RADNAI ANIKÓ</i>	<i>(III.3.)</i>
<i>RAKICS RÓBERT</i>	<i>(I.1.,I.2.)</i>
<i>DR. RODICS KATALIN</i>	<i>(III.1.)</i>
<i>DR. SZÁNTÓ PÉTER</i>	<i>(III.2.)</i>
<i>DR. SZILASSY ZOLTÁN</i>	<i>(II.2.)</i>
<i>TÓTH RÓBERT</i>	<i>(I.1.)</i>

TARTALOM

ELŐSZÓ	7
A NEMZETKÖZI EGYEZMÉNYEKKEL KAPCSOLATOS HAZAI FELADATOK	9
<i>I. A KÖRNYEZET ÖSSZETEVŐINEK VAGY SAJÁTOSSÁGAINAK VÉDELME</i>	
I.1. Egyezmény az országhatárokon áttérjedő levegőszennyezésről.....	11
I.1.a. A határokon áttérjedő levegőszennyező anyagok megfigyelése és értékelése.....	15
I.1.b. A kénkibocsátások csökkentése	19
I.1.c. A nitrogén-oxidok kibocsátásának szabályozása.....	23
I.1.d. Az illékony szerves vegyületek kibocsátásának szabályozása.....	27
I.1.e. A kénkibocsátások további csökkentése.....	31
I.1.f. A nitrogén-oxid kibocsátások csökkentése*	35
I.1.g. A maradandó szerves szennyezőanyagok kibocsátásának szabályozása*	37
I.1.h. A nehézfémek kibocsátásának szabályozása*	39
I.2. Egyezmény az ózonréteg védelméről	41
I.2.a. Az ózonkárosító anyagok kibocsátásának csökkentése	45
I.2.b. Az ózonkárosító anyagok kibocsátás-szabályozásának első szigorítása.....	49
I.2.c. Az ózonkárosító anyagok kibocsátás-szabályozásának második szigorítása.....	53
I.3. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának korlátozása	57
I.3.a. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése*	61
I.4. Az országhatárokat átlépő vízfolyások és a nemzetközi tavak védelme.....	63
I.4.a. A Duna védelme és fenntartható használata	67
I.5. Egyezmény az elsvitagosodás és az aszályok elleni küzdelemről.....	71
<i>II. A TERMÉSZETI KÖRNYEZET VÉDELME</i>	
II.1. A vizes területek: a vízmadarak élőhelyének védelme	75
II.2. A világ kulturális és természeti örökségének védelme	79
II.3. A vándorló vadon élő állatfajok védelme.....	83
II.3.a. Megállapodás az európai denevérek védelméről.....	87
II.3.b. Megállapodás az afrikai-eurázsiai vándorló vízmadarakról	91
II.4. Az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelme	95
II.5. A biológiai sokféleség, a biológiai források védelme.....	99
II.5.a. Jegyzőkönyv a biológiai biztonságról*	103
<i>III. A KÖRNYEZET ÁLLAPOTÁT BEFOLYÁSOLÓ TEVÉKENYSÉGEK SZABÁLYOZÁSA</i>	
III.1. A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelmének szabályozása	105
III.2. A veszélyes hulladékok országhatárokon túlra szállításának és elhelyezésének ellenőrzése.....	109
III.3. Az országhatárokon áttérjedő környezeti hatások vizsgálata	113
III.4. Egyezmény az ipari balesetek országhatárokon túli hatásairól.....	117
III.5. Az energiatermelés és energiafelhasználás környezeti hatásainak csökkentése	121
MELLÉKLETEK	125
A. HIVATKOZÁSOK	127
B. AZ EGYEZMÉNYEKKEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE.....	129
C. AZ EGYEZMÉNYEK JEGYZÉKE.....	133
D. AZ EGYEZMÉNYEKBŐL ADÓDÓ FELADATOK KOORDINÁTORAI	137
E. RÖVIDÍTÉSEK	139

*előkészületben

ELŐSZÓ

Az elmúlt évtizedekben a világ számos országában végbemenő gazdasági fejlődéssel párhuzamosan rendkívüli mértékben megnőtt a természeti erőforrások kiaknázása és a gazdasági tevékenységekből eredően a környezet terhelése, minőségének károsodása és a globális környezetváltozás kockázata. Ugyanakkor a környezeti megfigyelő rendszerek és a kutatási módszerek fejlődésével világosabb kép alakulhatott ki a földi környezet állapotáról, folyamatairól és az emberi tevékenységek különféle hatásairól. Éppen napjainkban kapott három tudós - Paul Crutzen, Mario Molina és F. Sherwood Rowland - Nobel-díjat annak felfedezéséért és igazolásáért, hogy bizonyos hosszú időn át gyártott és veszélytelennek tartott anyagok (a freonok) károsítják a földi élet keletkezésében és fennmaradásában kulcsfontosságú magaslégtéri ózonréteget. Hosszú idő kellett a légtéri savasodást, az üvegházhatás erősödését, a biológiai sokféleség csökkenését, a környezet fokozatos elszennyeződését és a környezet állapotában végbemenő más folyamatokat kiváltó különféle hatások megértéséhez is.

A káros környezeti hatások, az azokat kiváltó okok és az összefüggések felismerése után - a határokon áterjedő, nagytérségű vagy globális léptékű folyamatok esetében - csak az érintett országok megállapodása alapján lehet összehangolt intézkedéseket tenni a káros hatások mérséklésére és a továbbiak megelőzésére. E célt szolgálják a nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények.

Az új környezetvédelmi törvény (Tv-LIII, 1995) megkülönböztetett figyelmet szentel a nemzetközi együttműködésben való részvételnek (1.§/2e) és a nemzetközi kötelezettségekből adódó feladatok végrehajtásának (2.§/3, 11.§/1). A törvény szerint: "Az állam biztosítja a környezet védelméhez fűződő állampolgári jogok és a más államokkal vagy nemzetközi szervezetekkel kötött környezetvédelmi egyezmények, szerződések érvényesülését" (37.§/2) és "A Kormány környezetvédelmi feladata különösen: a) a nemzetközi szerződésekből adódó környezetvédelmi kötelezettségek teljesítése és jogok érvényesítése" (41.§/5). Hasonlóképpen fontos feladat a környezetvédelmi ismeretekről, összefüggésekről, környezeti hatásokról és kötelezettségekről a megfelelő tájékoztatás biztosítása (12.§).

Mindezek figyelembevételével ebben a kiadványban tömören ismertetjük azokat a nemzetközi egyezményeket, amelyek végrehajtásában Magyarországnak közvetlen érdekei és jelentős feladatai vannak. Emellett említést teszünk néhány olyan nemzetközi jogi eszközről is, amelyek kidolgozása éppen folyamatban van.

Az összeállítással átfogó képet kívántunk adni az említett egyezményekről - a magyarországi feladatok és azok végrehajtása szempontjából. Az általunk leírtak természetesen nem jellemezhetik teljes egészében a tárgyalta egyezményeket vagy azok kiegészítéseit, de mindenütt igyekeztünk a célkitűzések és a teendők lényegét kiemelni. Az egyes nemzetközi egyezmények lényegre törő ismerete fontos a környezetvédelemben és a környezetvédelemért tevékenykedők számára. Emellett az egyezmények kialakulásával, tartalmával, végrehajtásával kapcsolatos tudnivalók fontosak lehetnek a két- és többoldalú környezetvédelmi tárgyalásokban és vitás kérdések rendezésében résztvevők számára, egyebek mellett a környezeti veszélyek, hatások, kiváltó okok, válaszstratégiák, nemzetközi politikai és gazdasági vonatkozások, tárgyalási megoldások (precedensek), tapasztalatok megértése, átvétele érdekében.

Az egyes részekenél előbb a jogi eszköz általános ismérveit mutatjuk be, majd a magyar végrehajtással kapcsolatos kötelezettségeket és intézkedéseket. Ezeket a vonatkozó hazai jogszabályok és azoknak a szakmai publikációknak a listája követi, amelyek kifejezetten - részben

vagy egészben - az adott jogi eszközzel foglalkoznak. A szakirodalmi hivatkozásokat az A. melléklet összesíti, a hazai jogszabályok évenként rendezett jegyzékét a B. melléklet adja közre. Külön mellékletben (C. melléklet) összesítjük mindazokat az egyezményeket, amelyek közvetlenül vagy áttételesen tartalmazzak környezetvédelmi/természetvédelmi rendelkezéseket.

Az egyezményekkel kapcsolatos hazai koordináció, feladat- és felelősség megosztás ismerete ugyancsak lényeges lehet a témakör iránt érdeklődők, a végrehajtásban érintettek vagy a tárgyalásokba később bekapcsolódó szakemberek számára. Az összeállítás elkészítése természetesen nem oldhatta meg - néhány nemzetközi egyezmény esetében - a megfelelő munkamegosztás esetleges gondjait, de elősegítheti legalább azok feltárását. A nemzetközi tárgyalásokban való részvétel és a végrehajtás feladatai tárcaközi koordinációjának ismertetésénél elsősorban a jogszabályokban rögzített rendelkezésekből indulhattunk ki (D. melléklet).

Ismereteink szerint az egyezmények - legalább egy részének - tételes áttekintésével vagy szövegének közlésével csak néhány hazai összeállítás, kiadvány foglalkozik. Dunay P., Kardos G., Kende T. és Nagy B. "Nemzetközi jogi szerződések és dokumentumok" (1991) című kötete egyebek mellett közreadja több környezetvédelmi jelentőségű egyezmény magyar szövegét. A KTM Nemzetközi Együttműködési Főosztálya által korábban kiadott négykötetes sorozat (szerk. Lakosné H. A., illetve Mihályfi Á., 1989-1992) 1991-ig bezárólag ismerteti a legfontosabb nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi tárgyú egyezmények és nyilatkozatok angol és magyar nyelvű szövegét. Egy korábbi KTM kiadvány (Bándi Gy., Faragó T. és Lakosné H. A., 1994) a nemzetközi egyezmények elkészítésének okait, kialakulásuk folyamatát, valamint magukat az egyezményeket és azok főbb összefüggéseit mutatta be. Végül a miskolci Ökológiai Intézet oktatási célú összeállítása (ÖIFF, 1994) hat természetvédelmi egyezmény részletes elemzését tartalmazza.

Abban a sajátos helyzetben lehetett részünk az utóbbi években, hogy egy-egy egyezmény - a vizes területekkel foglalkozó Ramsari Egyezmény, illetve a New Yorkban elfogadott Éghajlatváltozási Keretegyezmény - ügyeit, nemzetközi és hazai fejleményeit egészen 'közelről' tanulmányozhattuk, illetve ezen egyezmények testületeinek megválasztott tisztségviselőiként elősegíthetjük nemzetközi végrehajtásukat is. Az így szerzett tapasztalatok alapján tartottuk fontosnak a nemzetközi egyezmények hazai bemutatását 1994-ben dr. Bándi Gyulával az egyezmények jogi háttérének szakértőjével együttműködve, illetve fogadtuk örömmel azt a megtisztelő felkérést, hogy ezúttal a magyarországi végrehajtásról készüljön egy áttekintés. Külön köszönettel tartozunk azoknak a hazai szakembereknek, akik az egyes egyezményekről és azok hazai végrehajtásáról adott információikkal hozzájárultak az összeállítás elkészítéséhez.

Budapest, 1995. december

A szerkesztők

A NEMZETKÖZI EGYEZMÉNYEKKEL
KAPCSOLATOS
HAZAI FELADATOK

- I. A környezet összetevőinek vagy sajátosságainak védelme
- II. A természeti környezet védelme
- III. A környezet állapotát befolyásoló tevékenységek szabályozása

I.1. Egyezmény az országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

* Alapvető adatok

Egyezmény a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1979. november 13.
* helyszín:	Genf (Svájc)
* hatálybalépés:	1983. március 16.
* szervezet:	ENSZ Európai Gazdasági Bizottság
* letéteményes:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	1979. november 13.
* megerősítés/jóváhagyás:	1980. szeptember 22.
* hatálybalépés:	1983. március 16.

* Célkitűzés

Az 1960-as évektől kezdődően egyre több tudományos eredmény látott napvilágot a légköri kén- és más szennyezőanyag kibocsátások káros környezeti hatásairól (savasodásról, savas esőkről, felszínközeli ózonképződésről stb.), illetve arról, hogy ezek a szennyezőanyagok a levegőáramlással akár több ezer kilométerre is eljuthatnak a kibocsátás helyétől.

Erre tekintettel fogadták el 1979-ben a Genfi Egyezményt, amelynek alapvető célkitűzése a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyeződés csökkentése:

- “Szerződő Felek eltökélt szándéka, hogy a szóban forgó tények és problémák kellő figyelembevételével védik az embert és környezetét a levegőszennyezés ellen, s arra törekszenek, hogy korlátozzák és lehetőség szerint fokozatosan csökkentsék és megakadályozzák a levegőszennyezést, ezen belül a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyeződést.” [2.§]
- “A Szerződő Felek információcsere, konzultáció, kutatás és megfigyelés révén indokolatlan késedelem nélkül - a nemzetközi szinten már megtett erőfeszítések figyelembevételével - olyan politikát és stratégiát alakítanak ki, amely eszközül szolgál a levegőszennyező anyagok kibocsátása elleni küzdelemhez.” [3.§]

* Konkrét kötelezettségek

Az Egyezmény a kibocsátások csökkentésére irányuló nemzeti programok, kutatások, megfigyelések, illetve az ezeket elősegítő nemzetközi együttműködés továbbfejlesztésének szükségességét emeli ki. E szerint az Egyezményhez csatlakozó felek:

- kölcsönösen tájékoztatják egymást és beszámolnak az esetleg káros következményekkel járó levegőszennyező anyagok kibocsátásának lehetőség szerinti leküzdését célzó politikájukról, tudományos tevékenységükről és technikai jellegű intézkedéseikről, ily módon járulva hozzá a levegőszennyezés, ezen belül a nagy távolságra jutó, országhatárokon áttérjedő levegőszennyezés csökkentéséhez [4.§],
- részt vesznek kutatásokban, fejlesztésekben, mérésekben, információcserében, valamint a levegőszennyező anyagok nagy távolságra eljuttatásának megfigyelésére és értékelésére kidolgozott európai együttműködési program megvalósításában és továbbfejlesztésében [6.-9.§].

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országcsoporthoz az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény ügyviteli feladatainak költségeit az ENSZ EGB költségvetéséből fedezik. Az Egyezmény hatálya alatt nincs olyan külön pénzügyi rendszer, amelynek célja valamely országcsoporthoz vagy feladatkörhöz támogatása.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

Keretegyezményről van szó, amelynek kiegészítésére, konkrétabb kötelezettségek megadására a későbbiekben több jegyzőkönyvet fogadtak el.

⊕ A nemzetközi szervezet

Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ EGB) keretében működik a nagy távolságra jutó, országhatárokon áttérjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi Egyezmény célkitűzéseinek megvalósítását irányító Végrehajtó Testület, amelyben minden, az Egyezményben Részes Fél képviselteti magát. Ennek titkársági és adminisztratív feladatait az ENSZ EGB Környezetvédelmi és Emberi Településekkel foglalkozó osztálya látja el. A Végrehajtó Testület munkájának támogatására - a Jegyzőkönyvek kidolgozására, a különböző kötelezettségek végrehajtásának elősegítésére - több munkacsoport alakult: a megfigyelési program (EMEP) Irányító Testülete (I.1.a.), a Hatások Munkacsoportja, a Technológiai Munkacsoport és a Stratégiai Munkacsoport.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Az Egyezményt Magyarország 1979. november 13-án aláírta, majd 1980. szeptember 22-én ratifikálta. Az Egyezmény 1983-ban - a nemzetközi hatálybalépéssel egyidejűleg - lépett hatályba Magyarország számára is.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Az Egyezménynek megfelelően a KTM koordinálásával számos programot és intézkedést fogadtak el és hajtanak végre a levegőszennyező anyagok kibocsátása, s ezáltal a határokon áterjedő levegőszennyezés csökkentése érdekében.

Az ezzel kapcsolatos fontosabb jogszabályok és szabványok a következők: 21/1986. (VI.2.) MT rendelet és az azt módosító 49/1989. (VI.5.) MT rendelet; 5/1990. (XII.6.) NM rendelet a légszennyező anyagok megfigyeléséről és a levegőminőség kritériumairól, valamint az MSZ-21854-1990. szabvány a levegőminőségi határértékekről.

Az Egyezménynek megfelelő általános megfigyelési, elemzési, kutatási tevékenységekben számos hazai intézmény vesz részt (Környezetgazdálkodási Intézet, Légekőfizikai Intézet stb.)

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Az Egyezmény a légszennyező anyagok közül csak a kén-dioxidot nevezi meg, a többit csak általánosságban említi; tételes kibocsátás-csökkentési előírásokat nem tartalmaz. Az Egyezmény végrehajtásának konkrét feladatait a későbbiekben elfogadott Jegyzőkönyvek tartalmazzák.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

Nincs külön az ügyviteli költségek fedezésére szolgáló hozzájárulási kötelezettség; e költségeket az ENSZ EGB költségvetésének keretében biztosítják.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

Az egyes levegőszennyező anyagok mérésének, elemzésének és kibocsátás-csökkentésének érdekében - az azzal foglalkozó jegyzőkönyvek feladatainak végrehajtására - Magyarország számos két- és többoldalú együttműködési programba kapcsolódott be.

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

Az Egyezmény kidolgozásával és végrehajtásával kapcsolatos nemzetközi tárgyalásokon, a Végrehajtó Testület, valamint az ennek irányítása alatt létrehozott bizonyos munkacsoportoknak - így a Stratégiai Munkacsoport, a Technológiai Munkacsoport - a tevékenységében Magyarország rendszeresen képviseltette magát és hozzájárult az Egyezmény és a későbbiekben elfogadott Jegyzőkönyvek kidolgozásához.

Az Egyezmény Technológiai Munkacsoportjának elnöke 1992 óta - a KTM képviselőjében - dr. Kovács Endre (Környezetgazdálkodási Intézet).

① Hazai koordináció

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviselőjéért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

- #OKTH, 1984: A nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésre vonatkozó, Genfben, 1979. évi november hó 13. napján aláírt nemzetközi egyezmény. Magyar Közlöny, 22. szám (közzététel az OKTH elnökétől)
- #MTr-21, 1986: 21/1986. (VI.2.) MT rendelet a levegő tisztaságának védelméről
- #MTr-49, 1989: 49/1989. (VI.5.) MT rendelet a levegő tisztaságának védelméről szóló 21/1986. (VI.2.) MT rendelet módosításáról
- #NMr-5, 1990: 5/1990. (XII. 6.) NM rendelet a légszennyező anyagokról, a levegőminőségi határértékekről és a légszennyezettség méréséről
- Bándi Gy., Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 21-22. o.
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem. KVM, Budapest, 9-24. o.

I.1.a. A határokon áterjedő levegőszennyező anyagok megfigyelése és értékelése

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Jegyzőkönyv a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésre vonatkozó 1979. évi Egyezményhez
a levegőszennyező anyagok nagy távolságra való eljutásának megfigyelésére és értékelésére kidolgozott európai együttműködési program (EMEP) hosszú távú finanszírozásáról

NEMZETKÖZI

* elfogadás:	1984. szeptember 28.
* helyszín:	Genf (Svájc)
* hatálybalépés:	1988. január 28.
* szervezet:	ENSZ Európai Gazdasági Bizottság
* letétmentés:	ENSZ Főtitkár

MAGYAR

* aláírás:	1985. március 27.
* megerősítés/jóváhagyás:	1985. május 8.
* hatálybalépés:	1988. január 28.

★ Célkitűzés

A Programot eredetileg 1977-ben indították, az abból származó megfigyelési és elemzési eredmények jelentős mértékben hozzájárultak az Egyezmény kidolgozásához és ezért az Egyezmény hatálybalépését követően határoztak úgy, hogy annak hatálya alatt szilárd pénzügyi alapot biztosítanak a Program folytatásához.

A Program fő célkitűzése, hogy a Feleket megfelelő információkkal lássák el a légszennyező anyagok koncentrációjáról és ülepedéséről, valamint az országhatárokat átlépő légszennyeződés jelentőségéről és mennyiségéről. Ennek érdekében a Programnak három fő tevékenységi területe van: kibocsátási adatok gyűjtése; a levegőszennyezettség és a csapadékvíz kémiai összetételének mérése; a légköri diszperzió modellezése a kibocsátási és meteorológiai adatok felhasználásával.

★ Konkrét kötelezettségek

A Jegyzőkönyv szerint az alapvető kötelezettségek a következők:

- a tárgyévet követő év december 31. napjáig meg kell adni az országos kibocsátást a fő forráskategóriák szerint;
- 1990-től minden ötödik évben a fenti adatokat 50x50 km-es felbontásban is meg kell adni;

- a légszennyező anyagok légköri koncentrációjának megfigyelésére mérőállomás(oka)t kell fenntartani, amelynek adatait rendszeresen el kell juttatni az Program adatközpontjába.

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

A Jegyzőkönyv nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

A Jegyzőkönyv lényege a Program működéséhez szükséges pénzügyi alaphoz való hozzájárulási kötelezettségek előírása. Emellett a Jegyzőkönyv rendelkezik az önkéntes hozzájárulások kezeléséről is.

A hozzájárulások az Általános Letéti Alapba kerülnek, amelyből a Programban szereplő tevékenységek és a Programban megjelölt nemzetközi együttműködő központok kiadásait kell fedezni. Az Alap éves költségvetése megközelíti a kétfélmillió USD-t.

A pénzügyi eljárások fő sajátossága az, hogy még jelenleg is több - közép- és kelet-európai ország - bizonyos módszertani fejlesztési, elemzési és más ("in kind") tevékenységekkel váltja meg, illetve részben nem-konvertibilis nemzeti valutában fizeti a pénzbeni hozzájárulási kötelezettségét.

Jelenleg folyamatban van az Alap befizetési, költségmegosztási rendszerének felülvizsgálata úgy, hogy a Felek lehetőleg az "ENSZ-kvótájuk" (az ENSZ általános költségvetéséhez való hozzájárulásuk) arányában fedezzék a Program közös költségeit.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

Napirenden van a mérési program bővítése, a mérésekkel szemben támasztott minőségi követelmények jelentős emelése.

⊕ A nemzetközi szervezet

A Program, illetve a finanszírozásáról szóló Jegyzőkönyv legfőbb koordináló szerve az Irányító Testület. A titkársági, ügyviteli feladatokat az ENSZ EGB Környezetvédelmi és Emberi Településekkel foglalkozó osztálya látja el (I.1./⊕).

A Program megfigyelési és kalibrációs koordinációjával a Kémiai Koordinációs Központ (Kjeller, Norvégia), a levegőszennyező anyagok terjedési modellezésének átfogásával a nyugati és a keleti Meteorológiai Szintetizáló Központ (Oslo, Moszkva) foglalkozik.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

A Jegyzőkönyvet Magyarország 1985. március 27-én aláírta, majd 1985. május 8-án jóváhagyta.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

A Jegyzőkönyv kifejezetten a Letéti Alaphoz való kötelező hozzájárulásról rendelkezik: e kötelezettségeknek Magyarország eleget tett.

Magyarország bekapcsolódott a Program megfigyelési hálózatába és légköri háttérszennyezési méréseinek eredményeit az előírások szerint megküldte a kijelölt adatközpontba.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

A Jegyzőkönyv hazai feladatainak végrehajtásáért a KTM felel, a Program szerinti konkrét mérési feladatokat az OMSZ Légkörfizikai Intézete végezte. Egyeztetési, pénzügyi problémák miatt jelenleg tisztázatlan ez utóbbi feladat ellátása, a nemzetközileg előírt mérési program bővülésének követése, a megnövelt minőségi követelmények betartása.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

Magyarország 1992-től fedezi készpénzben hozzájárulását a Letéti Alaphoz. Ennek mértéke 8473 USD volt 1994-ben. Magyarországnak nincs fizetési elmaradása. A hozzájárulási kötelezettség az 1995-1996-os időszakra a következő: 8554 USD 1995-ben, 8957 USD 1996-ban.

A költségmegosztás rendszere felülvizsgálat alatt áll, a módosítások bevezetése 1997-től várható.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

A Program szerinti mérési, modellezési tevékenység hatékony szakmai ellátását az EUREKA/EUROTRAC program is jelentős mértékben elősegíti. Magyarországról az OMSZ Légkörfizikai Intézete - az OMFB, illetve az Európai Unió anyagi támogatásával - 1994-ig részt vett ez utóbbi programban is, többek között az EMEP mérési tevékenységéhez tartozó módszertani fejlesztésekkel, mérési és analitikai módszerek adaptálásával.

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

A Jegyzőkönyv végrehajtása feletti felügyeletet az Egyezmény Végrehajtó Testülete gyakorolja, amelynek munkájában Magyarország folyamatosan részt vesz. A Jegyzőkönyv szerint a Program Irányító Testülete felel a Letéti Alappal kapcsolatos költségvetési terv elkészítéséért és végrehajtásáért; e Testület tevékenységében is részt vesz Magyarország.

① Hazai koordináció

A Jegyzőkönyv rendelkezéseinek végrehajtásáért, az Egyezmény Végrehajtó Testületében (I.1.), illetve a Program Irányító Testületének ezzel kapcsolatos feladatainak egyeztetésében képviselt hazai álláspont kialakításában és képviselésében a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

Bándi Gy., Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 21-22 o.

Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem. KVM, Budapest, 25-34. o.

I.1.b. A kénkibocsátások csökkentése

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

* Alapvető adatok

Jegyzőkönyv a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi Egyezményhez a kénkibocsátások vagy azok országhatárokon való átáramlásának legalább 30 %-kal történő csökkentéséről

NEMZETKÖZI

* elfogadás:	1985. július 8.
* helyszín:	Helsinki (Finnország)
* hatálybalépés:	1987. szeptember 2.
* szervezet:	ENSZ Európai Gazdasági Bizottság
* letétmentés:	ENSZ Főtitkár

MAGYAR

* aláírás:	1985. július 9.
* megerősítés/jóváhagyás:	1986. szeptember 11.
* hatálybalépés:	1987. szeptember 2.

* Célkitűzés

A Jegyzőkönyv célkitűzése értelmében minden Fél a nemzeti éves kénkibocsátását, vagy annak országhatárokon való átáramlását a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb 1993-ig legalább 30 %-kal csökkenti, a csökkentés számításához az 1980. évi szintet véve alapul [2.§].

* Konkrét kötelezettségek

Az előírt kötelezettségek szerint a Feleknek:

- évenként beszámolási kötelezettségük van a Végrehajtó Testület (I.1./◇) részére évi összes kénkibocsátásuk mennyiségéről és annak számítási módjáról [4.§];
- a Jegyzőkönyv keretében olyan nemzeti programot, politikát és stratégiát kell kidolgozniuk, illetve továbbfejleszteniük, amelynek eredményeképpen kénkibocsátásuk, vagy annak országhatárokon való átáramlása legalább 30 %-kal csökkenthető a lehető legrövidebb idő alatt, de legkésőbb 1993-ig [6.§];
- e programokról és az azok végrehajtásában elért előrehaladásról is beszámolót kell készíteniük a Végrehajtó Testület részére [6.§].

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

A Jegyzőkönyv nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országcsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

(I.1./⊕)

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A Jegyzőkönyvben előírt kibocsátás-csökkentés egy meghatározott szintre és határidőre szólt. A Felek egyetértettek abban, hogy nemzeti szinten vizsgálják a további kénkibocsátás-csökkentés vagy e kibocsátásoknak az országhatárokon való átáramlására vonatkozó csökkentés szükségességét [3.§]. A további csökkentések megalapozását szolgáló nemzetközi tárgyalások megkezdésének időpontját azonban a Jegyzőkönyv nem rögzítette. Ténylegesen azóta már az újabb "kén-jegyzőkönyv" is megszületett (I.1.e.)

◇ A nemzetközi szervezet

(I.1./◇)

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Magyarország képviselője a Jegyzőkönyvet Helsinkiben 1985. július 9-én írta alá, annak megerősítésére pedig 1986. szeptember 11-én került sor.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

A Jegyzőkönyv egységesen 30 %-os kén-dioxid kibocsátás csökkentést írt elő az ENSZ EGB-hez tartozó államok számára. Magyarországnak - tekintetbe véve az ország jelentős területén fennálló kén-dioxid szennyezettséget - környezetpolitikai célja volt a hazai és a határokon keresztül az ország területére bejutó légszennyezés csökkentése. Ennek volt hatékony eszköze a Jegyzőkönyv.

Magyarország összes kén-dioxid kibocsátása 1980-ban 1.632 kt volt. Ezt kellett 1993-ig 30 %-kal, azaz 1.142 kt/év értékre mérsékelni. Ez az alapvető célkitűzés megvalósult, a kibocsátások 1993-ra 757 kt/év-re csökkentek.

Az kibocsátás-csökkenésben meghatározó fontosságú intézkedések és folyamatok a következők voltak: nagymértékű energiahordozó váltás, a szén energiahordozóról az olajra, majd fokozottabban a földgázra, elsősorban a villamosenergiaiparban, valamint a lakossági felhasználásban; a Paksi Atomerőmű fokozatos belépése a villamosenergia ellátásba; a gázolaj

kéntartalmának fokozatos csökkentése; az ipari termelés számottevő visszaesése, elsősorban 1989 után.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Magyarország eleget tett a Jegyzőkönyvben előírt további konkrét kötelezettségeknek is a megfelelő jogszabályi keretek, hatósági eszközök, programok kidolgozásával és végrehajtásával, az előírt beszámolók elkészítésével:

- ki kell emelni a levegőtisztaság-védelemmel kapcsolatos jogszabályokat, így a levegő tisztaságának védelméről szóló 21/1986. (VI.2.) MT számú rendeletet, az OKTH elnökének 4/1986. (VI.2.) OKTH számú rendelkezését a levegő tisztaságának védelméről szóló 21/1986. (VI.2.) MT számú rendelet végrehajtásáról, valamint ezek időközben bevezetett módosításait;
- a nemzetközi megállapodásból adódó feladatok végrehajtásában emellett jelentős szerepe volt a súlyosan szennyezett térségek levegőminőségének javítására irányuló alábbi térségi programoknak:

Ágazatközi Akcióprogram a súlyosan szennyezett levegőjű térségek levegőminőségének javítására az 1986-1990, valamint az 1991-1993 évek között időszakokra;

az 1079/1993 (XII.23.) Kormányhatározattal elfogadott Levegőtisztaság-védelmi Ágazatközi Intézkedési Program a súlyosan veszélyeztetett térségek levegőminőségének javításáról az 1994-1998 közötti időszakban, amely jogi, műszaki és gazdasági jellegű intézkedési elemeket foglal magában és a Jegyzőkönyv célkitűzéseinek megvalósítását szolgálja, egyúttal elősegíti a további kibocsátás csökkentések megalapozását (amelyek már megfelelnek a későbbiekben - 1994-ben Osloban - elfogadott második kénmisszió csökkentési Jegyzőkönyv célkitűzéseinek is);

- a kén-dioxid kibocsátás csökkentését szolgálták a Központi Környezetvédelmi Alapból támogatott egyes beruházások is, például az Ajkai Erőműben a hibrid-fluid kazántípussal végzett kísérletek és ezt követően a jelenleg is folyamatban lévő kazánrekonstrukciók;
- a Végrehajtó Testület részére szükséges éves adatszolgáltatást és beszámoló jelentést a magyar Fél képviselőjében a KTM rendszeresen elkészítette és megadta.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

(I.1./⌚)

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

A Jegyzőkönyv végrehajtását az ENSZ EGB keretében a Végrehajtó Testület koordinálta és ellenőrizte. Ennek, valamint az ezt szolgáló munkacsoportoknak a tevékenységében Magyarország képviselője részt vett.

Ⓞ Hazai koordináció

A hazai feladatok végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléséért - főhatóságként - az OKTH-é, majd annak jogutódjaként a KTM-é volt a koordinációs felelősség (D. melléklet). A hazai feladatok koordinálását hatékonyan segítette a KTM által létrehozott és működtetett tárcaközi bizottság tevékenysége.

Jogforrások, hivatkozások

- #MTr-21, 1986: 21/1986. (VI.2.) MT rendelet a levegő tisztaságának védelméről
- #OKTH-4, 1986: 4/1986. (VI.2.) OKTH rendelet a levegő tisztaságának védelméről szóló 21/1986. (VI.2.) MT számú rendelet végrehajtásáról
- #Kh-1079, 1993: 1079/1993 (XII.23.) Korm. határozat a Levegőtisztaság-védelmi Ágazatközi Intézkedési Programról a súlyosan veszélyeztetett térségek levegőminőségének javítására az 1994-1998. években
- Bándi Gy., Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 21-22. o.
- Kovács E., 1990: Nemzetközi együttműködés a levegőtisztaság-védelemben, a Magyarországra háruló kötelezettségek. Energiagazdálkodás, XXXI.12., 553-557
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem. KVM, Budapest, 35-44. o.

I.1.c. A nitrogén-oxidok kibocsátásának szabályozása

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Jegyzőkönyv a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi Egyezményhez a nitrogén-oxidok kibocsátásának vagy azok országhatárokon való átáramlásának szabályozásáról

NEMZETKÖZI

* elfogadás:	1988. október 31.
* helyszín:	Szófia (Bulgária)
* hatálybalépés:	1991. február 14.
* szervezet:	ENSZ Európai Gazdasági Bizottság
* letéteményes:	ENSZ Főtitkár

MAGYAR

* aláírás:	1989. május 3.
* megerősítés/jóváhagyás:	1991. november 12.
* hatálybalépés:	1992. február 10.

★ Célkitűzés

A Jegyzőkönyv alapvető célkitűzése a nitrogén-vegyületek által okozott káros hatások csökkentése az érintett - európai és észak-amerikai - térségben azáltal, hogy mérséklék a nitrogén-oxidok légköri kibocsátását, illetve országhatárokon való áterjedését a mozgó és a helyhez kötött forrásokra megfelelő kibocsátási normák bevezetésével és alkalmazásával.

★ Konkrét kötelezettségek

Minden Fél kötelezettséget vállal az alábbiak szerint (*legkésőbb a hatályba lépést követő két éven belül):

- intézkedések bevezetése az éves nitrogén-oxid kibocsátás vagy az országhatárokon áterjedő mennyiség szabályozására úgy, hogy az legkésőbb 1994. december 31-ig ne lépje túl az 1987. év éves szintű nitrogén-oxid kibocsátását, vagy az országhatárokon áterjedő mennyiséget (bizonyos feltételekkel a csatlakozó Fél megjelölhetett 1987-et megelőző bázisévet is) [2.§/1];
- olyan nemzeti kibocsátási normák alkalmazása* a jelentősebb új helyhez kötött forrásokra és/vagy forráskategóriákra, valamint a főbb forrás kategóriákon belül jelentős átépítésre kerülő helyhez kötött forrásokra, amelyek a legjobb rendelkezésre álló, gazdaságosan alkalmazható technológiákon alapulnak, figyelembe véve a Jegyzőkönyvhöz csatolt Műszaki Mellékletet [2.§/2(a)];

- olyan nemzeti kibocsátási normák alkalmazása* az új mozgó forrásokra minden főbb forrás kategóriánál, amelyek a legjobb rendelkezésre álló, gazdaságosan alkalmazható technológiákon alapulnak, figyelembe véve a Műszaki Mellékletet és az EGB Belföldi Szállítási Bizottsága keretében hozott vonatkozó döntéseket [2.§/2(b)];
- intézkedések bevezetése* a meglévő jelentősebb helyhez kötött forrásokra, figyelembe véve a Műszaki Mellékletet és az üzem jellemzőit, korát, kihasználásának mértékét és a felesleges működési zavarok elkerülésének a szükségességét [2.§/2(c)];
- a megfelelő technológiák átadásának elősegítése [3.§];
- a kielégítő ólommentes üzemanyag ellátás biztosítása*, különös esetekben legalább a fő nemzetközi tranzit utak mentén;
- a nitrogén-oxid kibocsátások, vagy azok országhatárokon való átterjedésének szabályozása és csökkentése eszközeül szolgáló nemzeti programok, politikák és stratégiák kidolgozása a kötelezettségek végrehajtására [7.§] és információközlés a Végrehajtó Testület számára e programokról és évente jelentés azok végrehajtásában elért eredményekről.

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

A Jegyzőkönyv nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének. A rendelkezések a kibocsátások szinten tartására vonatkoznak, de több nyugat-európai ország - külön nyilatkozat formájában - vállalta a 30 %-os nitrogén-oxid kibocsátás csökkentést.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

(I.1./⊕)

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A nitrogén-oxid emissziók további csökkentéséről a tárgyalásokat a hatálybalépését követő 6 hónapon belül kellett volna megkezdeni, de erre csak 1994-ben került sor, mivel az illékony szerves vegyületekre vonatkozó jegyzőkönyv kidolgozása elsőbbséget kapott a munkaprogramban. 1996-ra várható a további emissziócsökkentésre vonatkozó jegyzőkönyv tervezetének tárgyalása.

◇ A nemzetközi szervezet

(I.1./◇)

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Magyarország a Jegyzőkönyvet 1989. május 3-án aláírta, majd az ezt megerősítő okirat letétbe helyezésére 1991. november 12-én került sor.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

A Jegyzőkönyv alapvető célkitűzése - az 1987. évi nitrogén-oxid kibocsátások szinten tartása 1994. december 31-ig - hazánkban megvalósult. A hazai összes kibocsátás 1987-ben 265 kt/év, 1994-ben pedig az előzetes becslések szerint 183 kt/év volt. Az emissziócsökkenésben meghatározó fontosságú tényezők a következők voltak: a fosszilis energiahordozók felhasználásának csökkenése a villamosenergia-iparban a Paksi Atomerőmű fokozatos belépése következtében; a közlekedési energiafelhasználás csökkenése, a járműállomány számszerű növekedése mellett; az ipari termelés számottevő visszaesése, elsősorban 1989 után.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Magyarország eleget tett a Jegyzőkönyvben előírt konkrét kötelezettségeknek a megfelelő jogszabályi keretek, hatósági eszközök, programok kidolgozásával és végrehajtásával, az előírt beszámolók elkészítésével:

- a jogalkotás terén az adott nemzetközi megállapodás végrehajtása szempontjából a levegőtisztaság-védelemmel kapcsolatos 21/1986. (VI.2.) MT rendeletet kell kiemelni, valamint az annak végrehajtásáról kiadott 4/1986. (VI.2.) OKTH rendeletet és ezek időközben bevezetett módosításait;
- a kérdéses időszakban a súlyosan szennyezett térségek levegőminőségének javítására két program készült, amelyek végrehajtása ugyancsak összhangban van a Jegyzőkönyv célkitűzéseivel is:

Ágazatközi Akcióprogram az 1986-1990 és az 1991-1993 közötti időszakokra,

majd ezek folytatásaként az 1079/1993. (XII.23.) kormányhatározat keretében Levegőtisztaság-védelmi Ágazatközi Intézkedési Program a súlyosan veszélyeztetett térségek levegőminőségének javításáról az 1994-1998 közötti időszakra;

- a nitrogén-oxid kibocsátás csökkentését szolgálták a Központi Környezetvédelmi Alapból támogatott egyes beruházások is, mint például az Ajkai Erőműben a hibrid-fluid kazántípussal végzett kísérletek és ezt követően a jelenleg is folyamatban lévő kazánrekonstrukciók (e műszaki intézkedések egyaránt szolgálták a nitrogén-oxid és a kén-dioxid kibocsátások csökkentését);
- a Végrehajtó Testület részére szükséges éves adatszolgáltatást és beszámoló jelentést Magyarország rendszeresen elkészítette és megadta.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

(I.1./⌚)

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

Az Egyezmény testületeiben korábban említett részvételen (I.1./⌚) túlmenően megemlítendő, hogy az adott Jegyzőkönyv kidolgozásának és a végrehajtás elősegítésének érdekében létrehozott

nemzetközi NO_x Munkacsoport elnöke Dobó László volt (a KTM - illetve jogelődje, a KVM - képviselőjében).

① Hazai koordináció

A Jegyzőkönyvvel kapcsolatos nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviselőjéért, a Jegyzőkönyvből adódó hazai feladatok végrehajtásának koordinálásáért korábban az OKTH, majd jogutódjaként a KTM volt a felelős (D. melléklet). A hazai feladatok egyeztetését Tárcaközi Bizottság segítette elő (I.1.b/①).

Jogforrások, hivatkozások

- #MTr-21, 1986: 21/1986. (VI.2.) MT rendelet a levegő tisztaságának védelméről
- #OKTHr-4, 1986: 4/1986. (VI.2.) OKTH rendelet a levegő tisztaságának védelméről szóló 21/1986. (VI.2.) MT számú rendelet végrehajtásáról
- #Kh-1079, 1993: 1079/1993. (XII.23.) Korm. határozat a Levegőtisztaság-védelmi Ágazatközi Intézkedési Programról a súlyosan veszélyeztetett térségek levegőminőségének javítására az 1994-1998. években
- Bándi Gy., Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 21-22. o.
- Kovács E., 1990: Nemzetközi együttműködés a levegőtisztaság-védelemben, a Magyarországra háruló kötelezettségek. Energiagazdálkodás, XXXI.12., 553-557
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem. KVM, Budapest, 45-76. o.

I.1.d. Az illékony szerves vegyületek kibocsátásának szabályozása

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Jegyzőkönyv a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezményhez az illékony szerves vegyületek kibocsátásának és azok országhatárokon való átáramlásának szabályozásáról

NEMZETKÖZI

* elfogadás:	1991. november 18.
* helyszín:	Genf (Svájc)
* hatálybalépés:	
* szervezet:	ENSZ Európai Gazdasági Bizottság
* letéteményes:	ENSZ Főtitkár

MAGYAR

* aláírás:	1991. november 19.
* megerősítés/jóváhagyás:	<i>(letétbe helyezés folyamatban van; KE-218, 1995)</i>
* hatálybalépés:	

1995. közepéig 12 EGB-tagállam erősítette meg csatlakozását. A Jegyzőkönyv a 16. megerősítő okirat letétbe helyezése után (90 nappal) hatályos; ennek várható ideje 1995 vége vagy 1996 első féléve.

★ Célkitűzés

Az illékony szerves vegyületeknek (VOC) az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt káros hatásai miatt a Jegyzőkönyv célkitűzése e vegyületek légköri kibocsátásának korlátozása, illetve csökkentése.

★ Konkrét kötelezettségek

A Jegyzőkönyv értelmében minden Fél [2.§]:

- korlátozza/csökkenti ezen anyagok éves kibocsátását vagy határokon áterjedő mennyiségét a következő - az aláírásakor megjelölt - módok valamelyike szerint:
  - (a) intézkedések megtétele nemzeti éves VOC-kibocsátásainak a csökkentésére legalább 30 %-kal 1999-ig, alapul véve az 1988. évi szintet (vagy az aláírásakor vagy a Jegyzőkönyvhöz való csatlakozáskor megjelölt év szintjét); vagy
  - (b) ahol a Fél éves kibocsátásai hozzájárulnak a troposzférikus ózon koncentrációkhoz más Fél fennhatósága alá eső területeken, és azok az emissziók a fennhatósága alá tartozó I. Mellékletben leírt területekről származnak, akkor intézkedések megtétele nemzeti éves VOC kibocsátásainak a csökkentésére e területeken legalább 30 %-kal 1999-ig - alapul véve az 1988. évi szintet (vagy

más évet 1984-1990 között) - továbbá annak biztosítása, hogy a nemzeti összes éves VOC kibocsátása 1999-ig nem lépi túl az 1988. évi szintet; vagy

(c) ahol a nemzeti éves VOC- kibocsátások 1988-ban alacsonyabbak voltak, mint 500.000 tonna, 20 kg/lakos és 5 tonna/km², a leghamarabb és első lépésként intézkedések megtétele legalább annak a biztosítására, hogy legkésőbb 1999-re a nemzeti éves VOC kibocsátásai ne lépjék túl az 1988. évi szintet;

- új technológiáknál a Jegyzőkönyv hatálybalépését követően 2 éven belül, meglévő helyhez kötött forrásoknál pedig legkésőbb a hatálybalépést követően 5 évvel alkalmazza a rendelkezésre álló legjobb technológiákat [3.§];
- nemzeti programokat dolgoz ki a kibocsátások vagy határon áterjedő mennyiségek korlátozására és csökkentésére [7.§];
- biztosítja az információcserét és évenként beszámoló jelentést készít a felhasznált mennyiségről, az országos vagy nemzetközi emissziós szabványok alkalmazásáról és a technológiacsere megkönnyítésére hozott intézkedésekről [8.§/1-2].

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

A Jegyzőkönyv bizonyos engedményeket biztosít többek között hazánknak. A 30 %-os kibocsátás-csökkentést (1999-re az 1988. évi alapján) és az ezzel járó beruházásokat jelentő kötelezettség - gyakorlatilag - a nagy VOC-emisszióval rendelkező fejlett országok számára írja elő a Jegyzőkönyv. A közép-kelet-európai átalakuló gazdaságú országokra - így hazánk számára is - az enyhébb (c) változat vonatkozik, azaz az emisszió befagyasztása az 1988. évi szinten.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

(I.1./⊕)

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

E nemzetközi megállapodás mellett az Európai Unióban érvényesülő szabályozás is foglalkozik a VOC kibocsátás csökkentésével; ennek keretében előkészületben van egy direktíva elfogadása a VOC tartalmú oldószerek csökkentéséről.

⊕ A nemzetközi szervezet

E Jegyzőkönyv ügyeivel is a Genfi Egyezmény hatálya alatt létrejött testületek és munkacsoportok foglalkoznak (I.1./⊕). A nemzetközi megállapodás végrehajtását jelentős mértékben segíti az Európai Környezetvédelmi Ügynökség is, amely a légszennyező anyagok európai emissziós adatbázisát hivatott összeállítani a CORINAIR program keretében.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Magyarország 1991. november 19-én aláírta a Jegyzőkönyvet. A 218/1995. (X.13.) KE határozat alapján folyamatban van a csatlakozást megerősítő okirat kiállítása és benyújtása. Az aláíráskor tett nyilatkozattal Magyarország a Jegyzőkönyvben megadott alapvető kötelezettségvállalások (c) változatához csatlakozott [2.§/2(c)], amely szerint az országos összes VOC kibocsátás 1999-ig nem haladja meg az 1988. évi szintet. A Jegyzőkönyv hatálya az antropogén nem-metán VOC kibocsátásokra terjed ki. Várhatóan Magyarország teljesíteni tudja a 30 %-os VOC emissziócsökkentést is 1999-ig [2.§/2(a)].

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Magyarország 1995-ben jóváhagyta a Jegyzőkönyvet a 2. cikk (c) változatának vállalásával, azaz a VOC emisszió korlátozását az 1988. évi szinten. Az aláírásról intézkedő 1991. évi kormányhatározat előírta, hogy a KTM, KHVM és IKM miniszter dolgozzanak ki a VOC emisszió szinten tartásához programot, illetve vizsgálják meg a kibocsátási szint csökkentésének lehetőségeit. A jogalkotási munkák sorában - részben az EU jogharmonizáció miatt is - kiemelt fontosságot kapott a VOC emisszió csökkentését szolgáló rendeletek megalkotása, amelynek során a KTM már kiadott egy jelentős VOC emissziócsökkentést előíró rendeletet a motorbenzinek tárolásakor, töltésekor, szállításakor és áttöltésekor keletkező szénhidrogén emisszió korlátozásáról (9/1995 (VIII.31.) KTM rendelet).

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

A Jegyzőkönyvben foglalt kötelezettségek teljesítése érdekében:

- az illékony szerves vegyületekre kibocsátás csökkentési tervet fogadott el a Kormány 1995-ben három változat figyelembevételével: az emissziócsökkentő intézkedések nélküli fejlődést feltételező változat (eszerint az 1988-1992 közötti csökkenő trendet 1993-2000 között az ipari termelés és ezzel a VOC kibocsátások növekedése követi); a vizsgált iparágak kibocsátásainak 30 %-os csökkentését előíró változat 2000. évig az 1988. évi emisszióhoz viszonyítva; a műszaki-gazdasági szempontból a 2000. évig kedvező nemzetgazdasági feltételek között reálisan megvalósítható VOC csökkentési program;
- az 1995-től kiadandó új levegőtisztaság-védelmi jogszabályok - ahol már technológiai kibocsátási normák szerepelnek - figyelembe veszik a VOC csökkentési tervben megfogalmazott prioritásokat és a Jegyzőkönyvben vállalt kötelezettségek beépülnek a nemzeti levegőtisztaság-védelmi programba is;
- a bevezetett intézkedésekről Magyarország rendszeresen beszámol az Egyezmény Végrehajtó Testületének, illetve az ENSZ EGB Titkárságának.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

(I.1./⌚)

🕒 Részvétel nemzetközi együttműködésekben

Az Egyezmény hazai végrehajtását nagyban segíti az az együttműködés, ami már 1993 óta tart a holland DHV konzultáns céggel. A holland kormány támogatásával a DHV részt vett a magyar VOC-emisszió felmérés, majd a csökkentési terv elkészítésében. E terv végrehajtását is támogatja a holland kormány.

🕒 Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

(I.1./🕒)

🕒 Hazai koordináció

A hazai feladatok végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseletéért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet) - elsősorban az IKM-mel együttműködve.

Jogforrások, hivatkozások

- #KE-218, 1995: A Köztársaság Elnökének 218/1995. (X.13.) KE határozata nemzetközi egyezmény megerősítéséről (a nagy távolságra jutó, országhatárokon áttérjedő légszennyezésről szóló EGB Egyezményhez kapcsolódó "Az illékony szerves vegyületek kibocsátásának korlátozásával" foglalkozó Jegyzőkönyv)
- #KTMr-9, 1995: 9/1995 (VIII.31.) KTM rendelet a motorbenzinek tárolásakor, töltésekor, szállításakor és áttöltésekor keletkező szénhidrogén emisszió korlátozásáról
- Bándi Gy., Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 21-22. o.
- DHV, 1994-1995: Az illékony szerves vegyületek emissziójának korlátozási stratégiája. 1. fázis: Emissziós adatbázis, DHV 1994. január; 2. fázis: Csökkentési terv, DHV 1995. február (angol nyelven)
- Mihályfi Árpádné (szerk.), 1991: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem, műemlékvédelem. KTM, Budapest, 87-162. o.

I.1.e. A kénkibocsátások további csökkentése

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Jegyzőkönyv a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezményhez a kénkibocsátások további csökkentéséről	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1994. június 13.
* helyszín:	Oslo (Norvégia)
* hatálybalépés:	
* szervezet:	ENSZ Európai Gazdasági Bizottság
* letétmentés:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	1994. december 12.
* megerősítés/jóváhagyás:	
* hatálybalépés:	

A Jegyzőkönyv a 16. ratifikációs okirat letétbe helyezését (90 nappal) követően lép hatályba; a hatálybalépés 1997 első félévében várható.

★ Célkitűzés

Az alapvető cél a kénkibocsátások csökkentése annak érdekében, hogy megóvják az emberi egészséget és a természetet a kedvezőtlen hatásoktól, különösen a savasodástól, és amennyire csak lehetséges, túlzott költségek nélkül annak biztosítása, hogy az oxidált kénvegyületek ülepedése hosszú távon ne haladja meg a jelenlegi tudományos ismeretek szerint a Jegyzőkönyv I. mellékletében kritikus kénterhelésként megadott kénülepedés mértékét [2.§/1].

★ Konkrét kötelezettségek

A Jegyzőkönyv szerint minden Fél (*az USA és Kanada kivételével tekintettel a közöttük megkötött 1991. évi Levegőminőségi Egyezményre):

- köteles legalább csökkenteni és tartani éves kénkibocsátását a megadott (II. melléklet) ütemezés és szintek szerint [2.§/2]; Magyarország esetében az 1980. évi bázisévhez viszonyítva 2000-ig 45 %-kal, 2005-ig 50 %-kal és 2010-ig 60 %-kal kell csökkenteni az országos összes kén-dioxid kibocsátást, amely 1980. évben 1.632 kt/év volt és 2000. évben 898 kt/év, 2005. évben 816 kt/év, 2010. évben 653 kt/év értéket nem haladhatja meg;
- köteles meghozni a saját viszonyainak megfelelő leghatékonyabb kénemisszió csökkentő intézkedéseket a meglévő és új forrásaira vonatkozóan [2.§/4];

- köteles legalább olyan szigorú emisszió határértékeket (technológiai kibocsátási határértékeket) alkalmazni, mint ahogyan azt az V. melléklet rögzíti az összes nagy új helyhez kötött tüzeléstechnikai forrásra [2.§/5(a)]*;
- köteles legkésőbb 2004. július 1. után legfeljebb az V. mellékletben rögzített kibocsátási határértékeket alkalmazni a meglévő 500 MW_{th}-nál nagyobb bemenő termikus teljesítményű helyhez kötött tüzeléstechnikai forrásokra (figyelembe véve az erőmű a Jegyzőkönyv hatálybalépésétől számított hátralévő működési idejét), vagy ezzel egyenértékű kibocsátáskorlátozásokat, vagy más megfelelő rendelkezéseket alkalmazni, amelyek biztosítják, hogy elérjék a nemzeti maximumként kitűzött emissziószinteket, és később, az I. mellékletben megadottak szerint tovább közelítsék a kritikus terhelést; továbbá legkésőbb 2004. július 1. után az V. mellékletet iránymutatásként használva alkalmazni az emisszió határértékeket vagy emisszió korlátozásokat azokra a meglévő helyhez kötött nagy tüzeléstechnikai forrásokra, amelyek bemenő termikus teljesítménye 50 és 500 MW_{th} között van [2.§/5(b)]*;
- legkésőbb két évvel a hatálybalépést követően bevezet a gázolaj kéntartalmára vonatkozó legalább olyan szigorú nemzeti határértékeket, mint amilyeneket az V. melléklet rögzít; azokban az esetekben, ahol a gázolaj használata nem biztosítható másként, az időtartam kiterjeszhető egy 10 évig tartó időtávra, de ebben az esetben - a megerősítési okirat letétbe helyezésekor - nyilatkozatban kell megadni az időtáv kiterjesztését [2.§/5(c)]*;
- legkésőbb hat hónappal a hatálybalépést követően a végrehajtásra vonatkozó nemzeti stratégiát, programokat és intézkedéseket fogad el a kénemisszió ellenőrzése és csökkentése érdekében [4.§/1];
- gyűjti az alábbi információkat: az EMEP munkatervének megfelelően a tényleges kénemissziószinthez, az oxidált kén és más, savasodást okozó vegyületek környezeti koncentrációit és ülepedését; az oxidált kén és más savasodást előidéző komponensek ülepedésének hatásait [4.§/2];
- meghatározott időközönként jelentést tesz a nemzeti stratégiáról, programokról, intézkedések megvalósításáról; a kén éves nemzeti emisszió szintjeiről az összes lényeges forráskategóriára vonatkozóan [5.§/1], valamint - a EMEP keretében - a kénvegyületeknek a meghatározott idő- és térbeli emissziómegoszlására vonatkozó információkról [5.§/2].

A Felek a Végrehajtó Testület által elfogadandó feltételek szerint úgy határozhatnak, hogy két vagy több Fél együttesen is teljesítheti a II. mellékletbeli kötelezettségét. Ezeknek a szabályoknak és feltételeknek biztosítaniuk kell, hogy a 2. cikk 2. bekezdésében rögzített kötelezettségek teljesíthetők legyenek [2.§/7].

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az első kénkibocsátás csökkentési Jegyzőkönyvben rögzített, egységesen 30 %-os emissziómérsékléssel ellentétben az új Jegyzőkönyv - a kritikus terhelések elérésének érdekében - országonként differenciált kibocsátás-csökkentést irányzott elő.

Az ütemezett csökkentési kontingensek a tudományosan megalapozott kibocsátásmérséklési követelmények és a nemzetgazdaság teherviselő képességének figyelembevételével, a hazai Tárcaközi Bizottság egyetértésével kerültek meghatározásra.

A meglévő helyhez kötött nagy tüzelőberendezésekre vonatkozó előírások [2.§/5(b)] érvényesülésének 2004. július 1-jei határideje összhangban van a magyar villamosenergia-ipar

erőmű-megújítási programjával. A Jegyzőkönyv V. mellékletében [2.§/5(a)] rögzített technológiai kibocsátási határértékek összhangban vannak az Európai Unió vonatkozó direktívájában, valamint az 1996. évben bevezetendő új levegőtisztaság-védelmi jogszabályokban megfogalmazott követelményekkel.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

(I.1./⊕)

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A Jegyzőkönyvben foglalt alapvető kötelezettségvállalás szerint a kénkibocsátások további csökkentéséről tárgyalásokat kell kezdeni az első felülvizsgálat befejezését követő egy év múlva [2.§/8].

◇ A nemzetközi szervezet

(I.1./◇)

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Magyarország képviselője Osloban 1994. június 12-én a Végrehajtó Testület rendkívüli ülésén kinyilvánította a Jegyzőkönyvhöz történő csatlakozási szándékot. A magyar meghatalmazott a csatlakozási dokumentumot az ENSZ székhelyén, New Yorkban 1994. december 12-én aláírta.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

A Jegyzőkönyvben előírt kibocsátás-csökkentési kötelezettségek - a tervezett intézkedések, jogszabályi rendelkezések és más tevékenységek eredményeképpen - teljesíthetők.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

A végrehajtás érdekében szükséges intézkedések egy része már szerepel a KTM által koordinált - korábban elfogadott - kormányzati programban és előrehaladás történt ezek megvalósításában:

- a Jegyzőkönyv V. mellékletében szereplő technológiai kibocsátási határértékek bevezetése az új levegőtisztaság-védelmi jogszabály keretében 1996. évben megtörténik;
- a gázolaj kéntartalmára vonatkozó előírás 1997. január 1-jéig történő bevezetésére a MOL Rt. intézkedéseket tervez;
- a kibocsátásokra vonatkozó évenként esedékes adatszolgáltatásra való felkészülés - az adatgyűjtés és feldolgozás továbbfejlesztése - folyamatban van.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

(I.1./⌚)

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

(I.1./⌚)

⌚ Hazai koordináció

A hazai feladatok végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseletéért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet). A hazai előkészítést hatékonyan segítette a KTM által létrehozott és működtetett Tárcaközi Bizottság.

Jogforrások, hivatkozások

I.1.f. A nitrogén-oxidok kibocsátásának további csökkentése (előkészületben)

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Előzetes elnevezés, tervezett elfogadás

Jegyzőkönyv a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezményhez a nitrogén-oxidok kibocsátásának további csökkentéséről

A nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezmény keretében folynak a tárgyalások a nitrogén-oxidok kibocsátásának további csökkentéséről és az erre vonatkozó jegyzőkönyv kidolgozásáról, amely a tervek szerint 1997 végére készül majd el.

★ Célkitűzés

Az első jegyzőkönyv (I.1.c.) fő célkitűzése a nitrogén-oxidok (NO_x) kibocsátásának illetve országhatárokon való áterjedésének korlátozása - szintentartása volt - 1994-ig az 1987. évi szinten.

Az ökológiai rendszerek károsítása, valamint az emberi egészségre gyakorolt káros hatások miatt szükség van a légkörbe jutó nitrogén vegyületek (nitrogén-oxidok, ammónia) kibocsátásának csökkentésére. A nitrogén-oxidok és az ammónia a természet egyes elemeinek savasodásában és az eutrófikációban egyaránt részt vesznek. A regionális ózontképződés miatt a nitrogén-oxidokkal összefüggésben vizsgálni kell az illékony szerves vegyületek hatását is.

A jegyzőkönyv kidolgozásában alapvetően a kritikus terhelések gondolatmenetét követik és a "több légszennyező anyag - több hatás" figyelembevételével készül.

★ Tervezett konkrét kötelezettségek

A tervezett Jegyzőkönyv szerint az alapvető kötelezettség a NO_x kibocsátások 2000., 2005. és 2010. évekre meghatározott, az egyes országokra differenciáltan megállapított országos összes kibocsátási szintjeinek betartása lesz. A bázisév megválasztása még nyitott. A Jegyzőkönyvben szerepelni fog az ammónia kibocsátások csökkentése is.

A megengedett emissziók megállapításánál a helyhez kötött és a mozgó forrásokat (köztük a nem közúti járművek is) egyaránt figyelembe kell venni.

Az alapvető kötelezettségeken kívül számos kiegészítő kötelezettség meghatározása is várható (nemzeti stratégia kidolgozása, kötelező kibocsátási határértékek előírása a fő forráskategóriákra, adatszolgáltatás, ellenőrzés, a hatások nyomonkövetése, technológia-fejlesztés).

---

* A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény Végrehajtó Testülete által létrehozott Stratégiai Munkacsoport felelős a Jegyzőkönyv előkészítésének irányításáért.

Hazai előkészületek és részvétel a nemzetközi tárgyalásokban

☆ A hazai felkészülés

A nemzetközi tárgyalásokban, a jegyzőkönyv kidolgozásában való részvétel megfelelő előkészítése érdekében fel kell mérni hogyan és milyen mértékben kívánja Magyarország csökkenteni a nitrogén-oxidok és az ammónia kibocsátását, meg kell határozni a kibocsátási határértékeket a különböző emisszióforrásokra, felül kell vizsgálni az adatgyűjtés és az ellenőrzés rendszerét, illetve meg kell vizsgálni a technológiai fejlesztések lehetőségeit.

🕒 Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

🕒 Hazai koordináció

A tervezett Jegyzőkönyvvel kapcsolatos hazai feladatok végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléseért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

I.1.g. A maradandó szerves szennyezőanyagok kibocsátásának szabályozása (előkészületben)

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Előzetes elnevezés, tervezett elfogadás

Jegyzőkönyv a nagy távolságra jutó, országhatárokon átterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezményhez a maradandó szerves szennyezőanyagok kibocsátásának szabályozásáról
--

A nagy távolságra jutó, országhatárokon átterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezmény keretében folynak a tárgyalások a maradandó szerves szennyezőanyagok (POP) kibocsátásáról szóló jegyzőkönyv kidolgozásáról.

★ Célkitűzés

A maradandó szerves szennyezőanyagok különböző koncentrációban fotolitikus, biológiai és kémiai károsodást okoznak. Több fajtájuk halogénezett, vízben kevésbé, zsírban jól oldódó anyag, ami elősegíti zsírszövetekben való felhalmozódásukat. Az anyagok a légköri folyamatok során nagy távolságba szállíthatódnak, főleg a magasabb szélességi körök irányába, mielőtt ülepednek. Szerves fémek nem ebbe a csoportba tartoznak. A tudományos vizsgálatok szerint néhány évtized elteltével az óceánok annyira elszennyeződnek, hogy a felszínük az ilyen anyagok párologtató felületévé válhat, így erősödik a recirkuláció a légkörzésbe. Kimutatták azt is, hogy megnövekedett az ilyen anyagok mennyisége az embriókban és az újszülött élőlényekben. Végül egyre több bizonyíték áll rendelkezésre, melyek igazolják az ilyen anyagok által okozott immunrendszeri megbetegedéseket. Emiatt a tervezett megállapodás célkitűzése az említett szennyezőanyagok kibocsátásának korlátozása, illetve csökkentése.

★ Tervezett konkrét kötelezettségek

A konkrét kötelezettségek meghatározása érdekében az Ad Hoc Előkészítő Munkacsoport az alábbi feladatokkal foglalkozik: szükséges további információk összegyűjtése; kialakított kritériumrendszer alapján előzetes, a tervezett jegyzőkönyv tárgyát képező szennyezőanyag jegyzék elkészítése; az elkészített jegyzéken szereplő anyagok csökkentését biztosító technológiák felsorolása; a felmerülő gazdasági, technológiai és más lehetőségek hatásainak elemzése; jövőbeli kutatások, az elsődleges szennyezőanyag jegyzék kibővítésének lehetőségei. A tervezett jegyzőkönyv a következő fő anyagcsoportok csökkentését fogja előírni: vegyi anyagok, ezen belül ipari felhasználásúak, PCB-k; brómozott lángmentesítők; növényvédőszer. Az anyagok felhasználásáról és ellenőrzéséről nemzetközi kérdőíves felmérést végeztek, melyben Magyarország is részt vett; e szerint az ilyen anyagok jelentős része a legtöbb országban - így hazánkban is - rendeletileg szabályozott, illetve számos anyag felhasználása szigorúan visszafogott vagy tiltott.

A tervezett Jegyzőkönyv várhatóan az alábbi kötelezettségeket fogja előírni:

- első fázisban: a használatban lévő maradandó szerves szennyezőanyagok jegyzékének elkészítése; a jegyzék egyeztetése az EU által osztályozott anyagokkal; felhasznált mennyiségek nyomon követése; nemzetközi adatszolgáltatás; szinten tartásra vagy felhasználás csökkentésre vonatkozó előírások előkészítése;
- második fázisban: tervezett csökkentések megvalósítása (betiltás, gazdasági ösztönzők, integrált szennyezéscsökkentési és megelőzési politikák, technológiák pont-, mobil- és diffúz forrásokra, termékkiváltás stb.); adatszolgáltatás és adatellenőrzés.

* A nemzetközi szervezet

A Egyezmény Végrehajtó Testülete (I.1./*) által 1994-ben létrehozott Ad Hoc Előkészítő Munkacsoport felelős a Jegyzőkönyv előkészítésének irányításáért. E munkacsoport 1995-ben tartotta meg első ülését.

Hazai előkészületek és részvétel a nemzetközi tárgyalásokban

☆ A hazai felkészülés

A Jegyzőkönyv további előkészítő munkájában aktív részvétel szükséges, melynek során a kormányzati szerveknek meg kell fogalmazniuk a következőket: hogyan és milyen mértékben kívánja Magyarország csökkenteni a POP kibocsátását; milyen módon lehet kiváltani ezen anyagok használatát; kibocsátási szintek megadása a különböző emisszióforrásokra; adatgyűjtés és nyilvántartás rendszerének felülvizsgálata, ellenőrzési lehetőségek.

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

⌚ Hazai koordináció

A tervezett Jegyzőkönyvvel kapcsolatos hazai feladatok végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléséért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

I.1.h. A nehézfémek kibocsátásának szabályozása (előkészületben)

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Előzetes elnevezés, tervezett elfogadás

Jegyzőkönyv a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezményhez a légkörbe jutó mérgező nehézfémek kibocsátásának szabályozásáról

A nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezmény keretében készül a légkörbe jutó mérgező nehézfémek (HM) kibocsátásának szabályozásáról szóló jegyzőkönyv is.

★ Célkitűzés

A toxikus nehézfémek (a legjelentősebbek: ólom, kadmium, higany) aeroszol mikrorészecskékhez kapcsolódnak, melyek aerodinamikai tulajdonságaiknál fogva forrásaiktól több száz, esetleg ezer kilométerre juthatnak, mielőtt kiülepednének.

Az ülepedés után az ökológiai rendszerek különböző összetevőiben felhalmozódhatnak, bejutva a táplálékláncba károsíthatják a környezetet, s végül az emberi szervezetet. Emiatt a tervezett megállapodás célkitűzése a nehézfémek kibocsátásának korlátozása, illetve csökkentése.

★ Tervezett konkrét kötelezettségek

A konkrét kötelezettségek meghatározása érdekében az Ad Hoc Előkészítő Munkacsoport az alábbi feladatokkal foglalkozik:

- a szükséges további információk összegyűjtése (ipari tevékenységből, energiafelhasználásból származó emisszió módszertana);
- a kialakított kritériumrendszer alapján a tervezett jogi eszköz tárgyát képező szennyezőanyag jegyzék elkészítése;
- az elkészített jegyzéken szereplő anyagok csökkentését biztosító technológiák felsorolása;
- a felmerülő gazdasági, technológiai és más lehetőségek hatásainak elemzése;
- jövőbeli kutatások kibővítésének lehetőségei.

Az eddigiek alapján a tervezett megállapodásba várhatóan a következő kötelezettségek kerülnek be:

- első fázisban: országos emissziókataszter elkészítése a légköri nehézfémekre;

- második fázisban: tervezett csökkentések megvalósítása (betiltás, gazdasági ösztönzők, integrált szennyezéscsökkentési és megelőzési politikák, technológiák pont-, mobil- és diffúz forrásokra, termékkiváltás stb.); adatszolgáltatás és adatellenőrzés.

* A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény Végrehajtó Testülete által 1994-ben kijelölt Ad Hoc Előkészítő Munkacsoport felelős a jegyzőkönyv előkészítésének irányításáért. E munkacsoport 1995-ben tartotta meg első ülését.

Hazai előkészületek és részvétel a nemzetközi tárgyalásokban

☆ A hazai felkészülés

A jegyzőkönyv további előkészítő munkájában aktív részvétel szükséges, melynek során a kormányzati szervezeteknek, hivataloknak meg kell fogalmazniuk a következőket: hogyan és milyen mértékben kívánja Magyarország csökkenteni a nehézfémek kibocsátását; kibocsátási szintek megadása a különböző emisszióforrásokra; adatgyűjtés és nyilvántartás rendszerének felülvizsgálata, ellenőrzési lehetőségek.

🕒 Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

🕒 Hazai koordináció

A tervezett jegyzőkönyvvel kapcsolatos hazai feladatok végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseletéért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

I.2. Egyezmény az ózonréteg védelméről

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

* Alapvető adatok

Egyezmény az ózonréteg védelméről	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1985. március 22.
* helyszín:	Bécs (Ausztria)
* hatálybalépés:	1988. szeptember 22.
* szervezet:	ENSZ Környezeti Program
* letétmentés:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/jóváhagyás:	1988. május 4.
* hatálybalépés:	1988. szeptember 22.

* Célkitűzés

A sztratoszférikus ózonrétegnek meghatározó szerepe van a Naptól érkező káros ultraibolya sugárzás jelentős részének kiszűrésében. A megfigyelések és a tudományos elemzések alapján kimutatták, hogy a magaslégtérbeni ózon mennyiségének csökkenését elsősorban olyan hosszú légtérben tartózkodási idejű szennyezőanyagok okozzák, amelyeket az 1960-as évektől kezdődően egyre nagyobb mértékben állítottak elő és használtak többek között hűtőberendezésekben hűtőközegként, különböző szórópalackokban hajtóanyagként, tűzoltó berendezésekben oltóanyagként.

Ezen anyagok - halogénezett szénhidrogének - egy része a gyártás vagy a felhasználás során kiszabadul, feljut a sztratoszférába és bizonyos kémiai folyamatokban hozzájárul az ott található ózonmolekulák elbomlásához. Mindezek figyelembevételével fogadták el az Egyezményt az ózonréteg védelméről, amelynek alapvető célkitűzései a következők [2.§]:

- intézkedések foganatosítása az emberi egészség és a környezet védelmére olyan káros hatásokkal szemben, amelyek az ózonréteget módosító vagy annak módosításával fenyegető emberi tevékenységből erednek vagy eredhetnek;
- együttműködés a rendszeres megfigyelések, kutatás és információcsere területén az emberi tevékenységnek az ózonrétegre gyakorolt hatása, valamint az ózonréteg módosulásából az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt hatások jobb megértése érdekében;
- a Felek megfelelő jogalkotási vagy igazgatási intézkedéseket hoznak és együttműködnek a vonatkozó politikák összehangolásában, hogy szabályozzák, korlátozzák, csökkentik, vagy megelőzzék a fennhatóságuk, vagy ellenőrzésük alatt folytatott emberi tevékenységet, ha úgy találják, hogy e tevékenységnek az ózonréteg módosításából vagy valószínű módosításából eredő káros hatásai vannak vagy lehetnek.

✿ Konkrét kötelezettségek

Általános rendelkezéseket tartalmazó keretegyezményről van szó.

Az Egyezmény összehangolt mérési és kutatási programokban való részvételt, az ózonréteget károsító anyagok önkéntes csökkentését, a tudományos és műszaki területen való nemzetközi együttműködés elősegítését célozza és előírja a konkrét kötelezettségek kidolgozását és elfogadását az Egyezményt kiegészítő jegyzőkönyvek és mellékletek formájában.

✱ Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országcsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény ügyviteli feladatainak ellátását egy Letéti Alapból (Trust Fund) fedezik; a költségekhez a Felek - ENSZ-kvótájuk alapján - járulnak hozzá. Az Alapról, illetve a hozzájárulások mértékéről a Részes Felek Konferenciája határoz.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

Az Egyezmény célkitűzésének eléréséhez a későbbiekben - a konkrét kötelezettségeket előíró - Montreáli Jegyzőkönyvet és annak további szigorításait, illetve módosításait fogadták el.

◇ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény végrehajtásának koordinálásával, ügyviteli feladatainak ellátásával az ENSZ Környezeti Programja keretében működő titkárság - az Ozon Titkárság - foglalkozik. Az Egyezmény legmagasabb döntéshozó szerve a Felek Konferenciája.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Az Egyezményhez Magyarország 1988. május 4-én csatlakozott. Az Egyezmény kihirdetéséről a 31/1990. (II.16.) MT rendelet intézkedett.

⊙ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Az Egyezmény - illetve a későbbiekben elfogadott kiegészítéseiben meghatározott konkrét kötelezettségek - végrehajtása érdekében az elmúlt években átfogó jogszabályi rendelkezések, kibocsátás-csökkentési intézkedések születtek.

Emellett Magyarország képviselői bekapcsolódtak az Egyezmény továbbfejlesztésével kapcsolatos nemzetközi tárgyalásokba és részt vesznek - a korlátozott erőforrásoknak megfelelő mértékben - az Egyezmény által szorgalmazott nemzetközi információcserében, megfigyelési és kutatási együttműködésben (légtéri ózontartalom és sugárzásmérések, az azokkal kapcsolatos elemzések, a magaslégtéri ózonréteg változására vonatkozó levegőkémiai kutatások, az ultraibolya sugárzás hatásainak vizsgálata).

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

A magyar hozzájárulás az Egyezmény Letéti Alapjához 1994-ben 536 USD, 1995-ben 1100 USD. Magyarországnak nincs befizetési elmaradása.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

Magyarország részt vesz a Globális Ózon Megfigyelési Rendszerben, az ózonkárosító anyagokkal kapcsolatos technológiákra és a magaslégtéri ózonra vonatkozó - az ENSZ Környezeti Programja, illetve a Meteorológiai Világszervezet által koordinált - az információk cseréjét elősegítő programokban.

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

⌚ Hazai koordináció

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseletéért a KTM-é a koordinációs felelősség - együttműködve az ózonkárosító anyagokkal kapcsolatos technológiák és külkereskedelem ügyeiben is illetékes IKM-mel (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

- #MTr-31, 1990: 31/1990. (II.16.) MT rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló, Bécsben, 1985. március 22. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről
- Bándi Gy., Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 23-24. o.
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem. KVM, Budapest, 77-110. o.
- Rontó Gy., Horkai I., Németh P., Gajzágó L., 1993: Veszélyben az ózonpajzs ? Tájékoztató Füzetek 93/2, KTM, Budapest

I.2.a. Az ózonkárosító anyagok kibocsátásának csökkentése

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Montreáli Jegyzőkönyv az ózonréteget lebontó anyagokról	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1987. szeptember 16.
* helyszín:	Montreál (Kanada)
* hatálybalépés:	1989. január 1.
* szervezet:	ENSZ Környezeti Program
* letétmentés:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/jóváhagyás:	1989. április 20.
* hatálybalépés:	1989. július 19.

★ Célkitűzés

Az ózonréteg védelméről szóló - általános rendelkezéseket tartalmazó - Bécsi Egyezmény keretében kidolgozott és elfogadott Jegyzőkönyv alapvető célkitűzése az ózonkárosító anyagok felhasználásának csökkentése és ezáltal a magaslégköri ózommennyiség további veszélyes változásának megállítása.

Az ózonkárosító anyagok rendkívül hosszú átlagos légköri tartózkodási időtartama miatt az elhatározott intézkedések viszonylag rövid határidővel jelentős mértékű felhasználás-csökkentést irányoznak elő, de ezek teljeskörű végrehajtása sem oldhatja meg az adott globális környezeti problémát. Ezért az Egyezmény szellemében a Jegyzőkönyv is megerősíti azt a végső célkitűzést, hogy az ózonkárosító anyagokat teljes egészében ki kell küszöbölni.

★ Konkrét kötelezettségek

A Jegyzőkönyv szerint a Felek:

- biztosítják, hogy az "A" Függelékben felsorolt szabályozott anyagok I. csoportját képező öt CFC vegyület (freon) vegyület termelésében és felhasználásában nem lépik túl az 1986. évi szintet [2.§/1];
- biztosítják, hogy a Jegyzőkönyv hatályba lépését követő 37. hónap első napjától az "A" Függelékben felsorolt szabályozott anyagok II. csoportját képező három halon vegyület termelésében és felhasználásában nem lépik túl az 1986. évi szintet [2.§/2];
- biztosítják az említett freonok termelésének és felhasználásának 20 %-os csökkentését 1994. június 30-ig, 50 %-os csökkentését 1999. június 30-ig [2.§/3-4];

- a Jegyzőkönyv hatályba lépését követő egy éven belül megtiltják a szabályozott anyagok importját minden olyan államtól, amely nem részese a Jegyzőkönyvnek [4.§/1];
- tartózkodnak új támogatások, segítségek, hitelek, garanciák, vagy biztosítási programok nyújtásától olyan termékek, felszerelések, üzemek vagy technológiák exportjára - a Jegyzőkönyvben nem részes államba - amelyek megkönnyíthetik a szabályozott anyagok termelését [4.§/6];
- a csatlakozást követő három hónapon belül statisztikai adatokat szolgáltatnak a titkárságnak a szabályozott anyagok mindegyikének 1986. évi termeléséről, importjáról és exportjáról, vagy a lehető legjobb becslést értékekről, ahol tényleges adatok nem állnak rendelkezésre [7.§/1];
- a Jegyzőkönyvhöz való csatlakozásuk évében és azt követően minden évben - legkésőbb 9 hónappal a tárgyévét követően - statisztikai adatokat szolgáltatnak a titkárságnak az ilyen anyagokra vonatkozóan éves termelésről, importról és exportról, a Jegyzőkönyvhöz csatlakozók és nem csatlakozók szerint elkülönítve [7.§/2];
- együttműködnek a kutatás, fejlesztés, információcsere bővítésében, a társadalmi tudatosság fejlesztésében a szabályozott anyagok és az ózonréteget károsító más anyagok kibocsátásának környezeti hatásait illetően és erről két évenként összefoglalót nyújtanak be a titkárságnak [9.§].

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

A Jegyzőkönyv nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országcsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

A Jegyzőkönyv ügyviteli feladatainak ellátását egy Letéti Alapból (Trust Fund) fedezik; a költségekhez a Felek - ENSZ-kvótájuk alapján - járulnak hozzá. Az Alapról, illetve a hozzájárulások mértékéről a Részes Felek Konferenciája határoz. Az 1990-es londoni ülészen létrehozták a Montreáli Jegyzőkönyv Ideiglenes Sokoldalú Pénzügyi Alapját is az 1991-1992 közötti időszakra és meghatározták ahhoz a Felek kötelező hozzájárulásának mértékét (I.2.b.). Ebből az Alapból fedezik az arra jogosult fejlődő államokban az ózonszennyező anyagok kiváltását célzó programok végrehajtását. A Részes Felek Konferenciájának 1992. évi koppenhágai ülészen (I.2.c.) véglegesítették a Sokoldalú Pénzügyi Alapot. Ezt az Alapot külön Végrehajtó Bizottság kezeli, illetve külön Titkárság adminisztrálja, s négy nemzetközi szervezet vesz részt a fejlődő országok által az Alaphoz benyújtott pályázatok előkészítésében, illetve megvalósításában (UNEP, UNDP, UNIDO, Világbank).

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A Jegyzőkönyvben foglalt kötelezettségek bővítésére, illetve további szigorítására a későbbiekben Módosítások készültek, amelyek rendelkezései alapján több ózonszennyező anyag gyártását és felhasználását rövid időn belül teljes mértékben és véglegesen be kell szüntetni (ld. I.2.b., I.2.c.).

✧ A nemzetközi szervezet

A Jegyzőkönyvvel kapcsolatos ügyek döntéshozó testülete a Felek Konferenciája. Ennek évente megtartott ülészeit a Felek nyílt munkacsoportja készíti elő a különböző munkatestületek segítségével; e testületek: a Technológiai és Közgazdasági Értékelő Testület, a Tudományos Értékelő Testület, a Környezeti Hatásértékelő Testület, a Végrehajtást Értékelő Testület. Külön testület - a Sokoldalú Pénzügyi Alap Végrehajtó Bizottsága - foglalkozik az alap ügyeivel (I.2.a./♯). Az ügyviteli feladatokkal az Egyezmény Titkársága - az Ózon Titkárság - foglalkozik (I.2./✧).

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Magyarország jóváhagyással csatlakozott a Jegyzőkönyvhöz 1989. április 20-án. A Jegyzőkönyvet a 35/1990. (II.28.) MT rendelettel hirdették ki.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

A Jegyzőkönyvben előírt korlátozási és más kötelezettségeknek Magyarország eleget tesz.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

A Jegyzőkönyvből adódó konkrét feladatok ellátása érdekében:

- a KTM az IKM-mel közösen felügyeli a szabályozott anyagok külkereskedelmét, s gondoskodik arról, hogy Magyarország a megengedett felhasználási kereteket ne lépje túl (13/1992. (V.12.) KTM rendelet; ld. I.2.b./⌚);
- a KTM a Népjóléti Minisztériummal közösen létrehozta és 1995. május 1-jétől működteti a megnövekedett ultraibolya (UV-B) sugárzást megfigyelő és a lakosságot figyelmeztető rendszert;
- a KTM évente statisztikai adatokat szolgáltat a UNEP Ózon Titkárságnak.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

A magyar hozzájárulás a Jegyzőkönyv Letéti Alapjához 1994-ben 5496 USD, 1995-ben 6668 USD. Magyarországnak nincs befizetési elmaradása.

A magyar befizetési kötelezettség a Sokoldalú Pénzügyi Alapba a következő volt: 1991-ben 131.806 USD, 1992-ben 177.494 USD, 1993-ban 239.825 USD, 1994-ben 313.986 USD, 1995-ben 313.986 USD. Magyarország az 1991-1994 közötti hozzájárulását fizette be 1995 végéig.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

Az ózonkárosító anyagok kiváltására nemzeti program ("ország-program") készült holland támogatással. A kiváltás elősegítésére Magyarország támogatást kap a Globális Környezeti Alaptól is (ld. I.2.c./⌚).

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

A Technológiai és Közgazdasági Értékelő Testületnek 1994-1995 során tanácsadó szakértője volt Dobó László (KTM kijelöléssel; ld. I.2.c./⌚).

⌚ Hazai koordináció

A Jegyzőkönyv hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseletéért a KTM-é a koordinációs felelősség - együttműködve az ózonkárosító anyagokkal kapcsolatos technológiák és külkereskedelem ügyeiben is illetékes IKM-mel, illetve a PM-mel és a KSH-val (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

- #MTr-35, 1990: 35/1990. (II.28.) MT rendelet az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, Montreálban, 1987. szeptember 16-án aláírt Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 23-24. o.
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem. KVM, Budapest, 111-134. o.
- Rontó Gy., Horkai I., Németh P., Gajzágó L., 1993: Veszélyben az ózonpajzs ? Tájékoztató Füzetek 93/2, KTM, Budapest

I.2.b. Az ózonkárosító anyagok kibocsátás-szabályozásának első szigorítása

---

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Az ózonréteget lebontó anyagokról szóló Montreáli Jegyzőkönyv Londoni Kiegészítése és Módosítása	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1990. június 29.
* helyszín:	London (Egyesült Királyság)
* hatálybalépés:	(K) 1991. március 7. (M) 1992. augusztus 10.
* szervezet:	ENSZ Környezeti Program
* letétmentés:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/jóváhagyás:	(M) 1993. november 9.
* hatálybalépés:	(K) 1991. március 7. (M) 1994. február 7.

A Kiegészítés (K) 1991-ben, a Módosítás (M) 1992-ben lépett hatályba.

★ Célkitűzés

A Montreáli Jegyzőkönyvben Részes Felek első találkozásán, 1989-ben Helsinkiben áttekintették az ózonréteg védelmével kapcsolatos kérdéseket, az Egyezményben, illetve a Jegyzőkönyvben előírt rendelkezések végrehajtásától várható következményeket. Megerősítették azt a célkitűzést, hogy mielőbb teljes egészében be kell tiltani az ózonkárosító anyagok előállítását és felhasználását az ózonréteg védelme érdekében.

Az elfogadott Kiegészítés -kiigazítás - szigorítja a Jegyzőkönyvben megadott anyagok felhasználásának korlátozását.

A Módosítás kibővíti a szabályozott vegyületek listáját (az új "B" Függelékben felsorolt vegyületekkel: tíz további halogénezett szénhidrogén fajta, szén-tetraklorid, metil-kloroform) és szorgalmazza a nemzetközi együttműködés erősítését a helyettesítési anyagok kutatásának és bevezetésének céljából.

Emellett annak érdekében, hogy a Jegyzőkönyvben előírt kötelezettségek teljesítését a fejlődő országokban elősegítsék - a Módosítás keretében - Ideiglenes Sokoldalú Pénzügyi Alapot hoztak létre (1.2.a./[Ⓜ]).

✱ Konkrét kötelezettségek

A Kiegészítés, illetve a Módosítás értelmében az egyes anyagok felhasználásának kezdeti szigorúbb szinten tartási előírásain túlmenően a Felek:

- biztosítják, hogy 1995. január 1. után 50 %-kal, 1997. január 1. után 85 %-kal csökkentik a freonok felhasználását, illetve 2000. január 1. után az "A" Függelék I. csoportjában szabályozott anyagok (telített CFC-k) felhasználását megszüntetik [2A.§/3-5];
- a "B" Függelék I. csoportjában szabályozott anyagok (további telített CFC-k) felhasználását 1993. január 1. után 20 %-kal, 1997. január 1. után 85 %-kal csökkentik, illetve azok felhasználását megszüntetik 2000. január 1. után [2B.§/1-3];
- biztosítják, hogy az "A" Függelékben II. csoportját képező három halon vegyület felhasználását 1995. január 1. után 50 %-kal csökkentik, illetve azok felhasználását megszüntetik 2000. január 1. után [2B.§/1-3];
- biztosítják, hogy az 1995. január 1. után a "B" Függelék II. csoportjában szabályozott anyag (szén-tetraklorid) felhasználásának a számított szintje nem lépi túl az 1989. évi felhasználás számított szintjének a 15 %-át (azaz 85 %-os csökkentés), illetve annak felhasználását megszüntetik 2000. január 1. után [2D.§];
- biztosítják, hogy az 1993. január 1. után a "B" Függelék III. csoportjában szabályozott anyag (metil-kloroform) felhasználásának számított szintje éves viszonylatban nem lépi túl az 1989. évi felhasználás 70 %-át, 2000 január 1. után e szint 30 %-át, illetve annak felhasználását megszüntetik 2005. január 1. után [2E.§];
- statisztikai adatszolgáltatási kötelezettsége kiterjed a szabályozás hatálya alá vont újabb vegyületekre is [2.§/2];
- létrehozták az Ideiglenes Sokoldalú Pénzügyi Alapot azon Felek pénzügyi hozzájárulásaiból, amelyek nem tartoznak a Jegyzőkönyv keretében meghatározott fejlődő országok közé [10.§/6].

✱ Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országcsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

(I.2.a./⊕, I.2.b./✱)

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A rendelkezéseket a későbbiekben elfogadott Koppenhágai Kiegészítés és Módosítás még tovább szigorította (I.2.c.).

✧ A nemzetközi szervezet

(I.2./✧)

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Minden a Jegyzőkönyvben Résztes Fél számára a Kiegészítés hatályba lépett 1991. március 7-én; a Módosítást Magyarország jóváhagyta 1993. november 9-én és az hatályba lépett 1994. február 7-én.

A Kiegészítés és a Módosítás alapvető rendelkezéseit a 141/1991. (XI.2.) Korm. rendelettel, illetve a 67/1995. (VI.13.) Korm. rendelettel hirdették ki.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Magyarország eleget tesz a Kiegészítés és a Módosítás rendelkezéseinek.

A szabályozott anyagok egyikét sem állítják elő az országban, a hazai felhasználási szükségletet importból fedezik.

A végrehajtásért felelős tárcák intézkedéseket hoztak a korlátozásokkal kapcsolatban a jelentős felhasználók és kereskedők értesítéséről, a kiadott rendelkezések betartásának ellenőrzéséről.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

A Kiegészítésben és a Módosításban előírt feladatok hazai végrehajtását a következők biztosítják:

- a KTM az IKM-mel közösen felügyeli a szabályozott anyagok külkereskedelmét a 13/1992. (V.12.) KTM rendelet alapján, s gondoskodik arról, hogy a megengedett felhasználási kereteket ne lépjük túl;
- A KTM évente statisztikai adatokat szolgáltat az Ózon Titkárságnak.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

(I.2.a./⌚)

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

Ⓢ Hazai koordináció

(I.2.a./Ⓢ)

Jogforrások, hivatkozások

- #Kr-141, 1991: 141/1991. (XI.2.) Korm. rendelet az ózonréteget lebontó anyagokról szóló Montreálban 1987. szeptember 16. napján aláírt Jegyzőkönyv kiegészítésének kihirdetéséről
- #KTMr-13, 1992: 13/1992. (V.12.) KTM rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról
- #KTMr-22, 1993: 22/1993. (VII.20.) KTM rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról
- #Kr-67, 1995: 67/1995. (VI.13.) Korm. rendelet az ózonréteget lebontó anyagokról szóló Montreálban 1987. szeptember 16. napján aláírt Jegyzőkönyv módosításainak kihirdetéséről
- Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 23-24. o.
- Rontó Gy., Horkai I., Németh P., Gajzágó L., 1993: Veszélyben az ózonpajzs ? Tájékoztató Füzetek 93/2, KTM, Budapest

I.2.c. Az ózonkárosító anyagok kibocsátás-szabályozásának második szigorítása

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Az ózonréteget lebontó anyagokról szóló Montreáli Jegyzőkönyv Koppenhágai Kiegészítése és Módosítása	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1992. november 25.
* helyszín:	Koppenhága (Dánia)
* hatálybalépés:	(K) 1993. szeptember 22. (M) 1994. június 14.
* szervezet:	ENSZ Környezeti Program
* letétmentés:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/jóváhagyás:	(M) 1994. május 14.
* hatálybalépés:	(K) 1993. szeptember 22. (M) 1994. augusztus 15.

A Kiegészítés (K) 1993-ban, a Módosítás (M) 1994-ben lépett hatályba.

★ Célkitűzés

A szigorítás - az ózonréteg gyorsuló károsodásának ellensúlyozására - a szabályozott anyagok felhasználásának csökkentési, tiltási ütemezését felgyorsította és újabb anyagokra terjesztette ki a szabályozást. Ez utóbbi vegyületek: a freonok átmeneti helyettesítésére szolgáló lágy freonok (HCFC), a halonok átmeneti helyettesítésére szolgáló HBFC vegyületek és a metil-bromid. A Jegyzőkönyv új "C" Függelékének I. csoportjában 40 HCFC, II. csoportjában 34 HBFC vegyület van felsorolva; az új "E" Függelék a metil-bromidot nevezi meg. Ezen kívül az ideiglenes pénzügyi mechanizmust - ennek keretében az Ideiglenes Sokoldalú Pénzügyi Alapot - véglegesítette és összegét az 1994-1996 időszakra előzetesen meghatározta.

★ Konkrét kötelezettségek

A Kiegészítés, illetve a Módosítás alapján a Felek főbb kötelezettségei:

- a már korábban szabályozott freonok ("A" és "B" függelékek I. csoportjai) felhasználásának az 1986. évi 25 %-ára való csökkentése 1994. január 1. után, illetve megszüntetése 1996. január 1. után [2A.§, 2C.§];
- a már korábban szabályozott halonok ("A" függelék II. csoportja) felhasználásának megszüntetése már 1994. január 1. után [2B.§];

- a széntetraklorid (“B” Függelék II. csoport) felhasználásának az 1989. évi 15 %-ára való csökkentése 1995. január 1. után, illetve megszüntetése 1996. január 1. után [2D.§/2];
- a metil-kloroform (“B” Függelék III. csoport) felhasználásának az 1989. évi 50 %-ára való csökkentése 1994. január 1. után, illetve megszüntetése 1996. január 1. után [2E.§];
- az új “C” Függelék I. csoportjában felsorolt szabályozott anyagok (HCFC-k) évi felhasználása 1996. január 1. után nem lehet több, mint az “A” Függelék I. csoportjában felsorolt szabályozott anyagok (freonok) 1989. évi felhasználása 3,1 %-ának és a “C” Függelék I. csoportjában felsorolt szabályozott anyagok (HCFC-k) 1989. évi felhasználásának összege [2F.§/1];
- a HCFC-k felhasználása 2004. január 1. után nem lehet több, mint az előzőekben említett felhasználás 65 %-a, 2010. január 1. után 35 %-a, 2015. január 1. után 10 %-a, 2020. január 1. után 0,5 %-a; felhasználásuk 2030. január 1. után tilos [2F.§/2-6];
- a “C” Függelék II. csoportjában felsorolt szabályozott anyagok (HBFC-k) felhasználása 1996. január 1. után tilos [2G.§];
- az “E” Függelékben megnevezett metil-bromid gyártása és felhasználása 1995. január 1. után nem haladhatja meg a gyártás, ill. felhasználás 1991. évi szintjét [2H.§];
- az adatszolgáltatási kötelezettség kiterjed az újonnan szabályozás alá vont anyagokra is [7.§/2]; az adatszolgáltatásban külön kell feltüntetni a (kémiai) alapanyagként felhasznált, a(z) elfogadott megsemmisítési eljárásokkal) megsemmisített és az újra felhasznált (reciklált, regenerált) mennyiségeket [7.§/3].

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

A közép- és kelet-európai térség országai sajátos helyzetben vannak a rendelkezések végrehajtását illetően. A legnagyobb gondot a CFC-k oroszországi gyártásának leállítására, a helyettesítő anyagok nagyobb mértékű előállításának bevezetése, a lejárt vagy 1996-tal lejáratott betiltási határidejű szabályozott anyagok felhasználásának Oroszországban és a jelenleg általa ellátott utódállamokban való kiváltása jelenti. Románia és a jugoszláv utódállamok - Szlovénia kivételével - fejlődő országokéhoz hasonló besorolást kaptak és ennek megfelelően tíz év haladékuk van a kötelezettségek teljesítésére.

Egyes országokban (Csehország, Magyarország, Szlovénia) a Jegyzőkönyv előírásainak betartása nem késik vagy a késedelem egy évnél kisebb lehet. Más országokban (Bulgária, Lengyelország, Szlovákia) a késedelem 2-3 évre, míg Oroszországban és a legtöbb szovjet utódállamban 3-5 évre becsülhető. A kiváltáshoz e csoport minden államában anyagi támogatás szükséges ahhoz, hogy a késedelem ne legyen még nagyobb.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

(I.2.a./⊕)

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A Részeselek 7. Konferenciáján (Bécs, 1995. december) napirendre kerülhet a HCFC-k szabályozásának szigorítása és a metil-bromid felhasználásának csökkentése, majd betiltása. E nemzetközi megállapodás mellett az Európai Unióban érvényesülő szabályozás is foglalkozik az érintett anyagok felhasználásának csökkentésével; ennek keretében szigorúbb rendelkezésekről van szó többek között a HCFC-k és a metil-bromid felhasználásának csökkentését, betiltását illetően.

✧ A nemzetközi szervezet

(I.2./✧)

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Minden a Jegyzőkönyvben Résztes Fél számára a Kiegészítés hatályba lépett 1993. szeptember 22-én; a Módosítást Magyarország jóváhagyta 1994. május 17-én és az hatályba lépett 1994. augusztus 15-én.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Magyarország a Módosításban és a Kiegészítésben előírt minden kötelezettségnek eleget tesz.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Az előírt korlátozások és a Módosításból adódó más feladatok végrehajtása érdekében:

- a szabályozott anyagokat jelentős mértékben felhasználó gyártók és kereskedők időben kaptak értesítést a várható korlátozásokról és a lehetséges helyettesítő anyagokról;
- a környezetvédelmi felügyelőségek ellenőrzik a szabályozott anyagok felhasználását;
- a KTM az IKM-mel közösen felügyeli a szabályozott anyagok külkereskedelmét a 22/1993. (VII.20.) KTM rendelet alapján, s gondoskodik arról, hogy a megengedett felhasználási kereteket ne lépjük túl;
- a KTM évente statisztikai adatokat szolgáltat a UNEP Ózon Titkárságára.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

(I.2.a./⌚)

⌚ Résztétel nemzetközi együttműködésekben

Magyarország pályázatot nyújtott be a Globális Környezeti Alaphoz (GEF) az ózonkárosító anyagok kiváltására. A elfogadott pályázat alapján biztosított mintegy 6,9 millió USD vissza nem térítendő támogatási keretből 14 hazai - a szabályozott anyagok kiváltására irányuló - projekt finanszírozására kerül sor. E pénzügyi támogatás különösen az adott Módosításban előírt szigorítások és rövid határidők miatt kiemelkedő jelentőségű a kötelezettségek végrehajtásához.

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

A Technológiai és Közgazdasági Értékelő Testület (I.2.a./✧) 1994-ben felmérést kezdeményezett a Jegyzőkönyv és a szigorításokat tartalmazó Módosítás előírásai teljesítésének várható helyzetéről az átmeneti gazdaságú országokban, különös tekintettel arra, hogy egyrészt a

szabályozott anyagok közül a halonok gyártása és felhasználása 1994-től, a CFC-k, szén-tetraklorid és metilkloroform gyártása és felhasználása 1996-tól tilos, másrészt számos átalakuló gazdaságú országban nem lehetséges a határidők betartása. A Bizottság választása alapján a felmérést végző ideiglenes munkacsoport társelnöke és a téma vezető szakértője lett Dobó László (a KTM jelöltjeként). A munkacsoport jelentése a felmérés eredményéről a Résztes Felek 7. Konferenciájára (Bécs, 1995. december) készül el.

① Hazai koordináció

(I.2./①)

Jogforrások, hivatkozások

- #KTMr-22, 1993: 22/1993. (VII.20.) KTM rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról
- #KTMr-19, 1994: 19/1994. (VI.8.) KTM rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról intézkedő 22/1993. (VII.20.) KTM rendelet módosításáról
- #KTMr-28, 1994: 28/1994. (VIII.12.) KTM rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról intézkedő, a 19/1994. (VI.8.) KTM rendelettel módosított 22/1993. (VII.20.) KTM rendelet módosításáról
- #Kr-67, 1995: 67/1995. (VI.13.) Korm. rendelet az ózonréteget lebontó anyagokról szóló Montreálban 1987. szeptember 16. napján aláírt Jegyzőkönyv módosításainak kihirdetéséről
- Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 23-24. o.
- Rontó Gy., Horkai I., Németh P., Gajzágó L., 1993: Veszélyben az ózonpajzs ? Tájékoztató Füzetek 93/2, KTM, Budapest

I.3. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának korlátozása

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1992. május 9.
* helyszín:	New York (USA)
* hatálybalépés:	1994. március 21.
* szervezet:	ENSZ
* letéteményes:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	1992. június 13.
* megerősítés/jóváhagyás:	1994. február 24.
* hatálybalépés:	1994. május 25.

Az Egyezményt 1992-ben az ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencia keretében nyitották meg aláírásra.

★ Célkitűzés

Az elmúlt 100-150 évben - mindenekelőtt a fosszilis energiahordozók alkalmazása következtében - mintegy 25 százalékkal megnőtt a légköri szén-dioxid mennyisége és a fokozódó légköri üvegházhatás miatt megerősödött az éghajlatváltozás kockázata.

Az Egyezmény lényege az üvegházhatású gázok (szén-dioxid, metán, dinitrogén-oxid stb.) civilizációs eredetű kibocsátásának korlátozása olyan szinten, amely megóvja a környezetet az éghajlatváltozás esetleges káros következményeitől [2.§].

★ Konkrét kötelezettségek

Az Egyezmény konkrét kötelezettségként írja elő a csatlakozó fejlett és átalakuló gazdaságú országok számára, hogy 2000-re az üvegházhatású gázkibocsátásuk nem haladhatja meg az 1990. évi szintet [4.§/2(b)].

További kötelezettséget jelent minden Fél számára, hogy a végrehajtás előmozdítására programot kell kidolgozni [4.§/2(a)], valamint részletesen szabályozott keretek között nemzeti beszámolót [4.§/2(b)] kell benyújtaniuk az Egyezményt gondozó Titkársághoz.

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az átalakuló gazdaságú országok bizonyos mértékben eltérhetnek a kibocsátások korlátozására vonatkozó általános előírásoktól [4.§/6].

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény végrehajtásának ügyviteli költségeit 1996-tól külön (önálló) pénzügyi keretből fedezik. (1995 végéig az Egyezmény költségvetése az általános ENSZ költségvetés része volt.) Az 1996-tól esedékes hozzájárulás meghatározásánál - hasonlóan más nemzetközi egyezményekhez - bizonyos módosításokkal az ENSZ kvótákat veszik figyelembe. A Felek Konferenciája ennek alapján egyértelműen meghatározta az egyes Felek által fizetendő hozzájárulás mértékét. A fejlődő országok - Egyezmennyel kapcsolatos - feladatai ellátásának elősegítésére külön pénzügyi rendszert hoztak létre, amelyet a Globális Környezeti Alap (GEF) kezel. Az ehhez való pénzügyi hozzájárulásra a fejlett országot képviselő Felek kötelezettséget vállaltak, más Felek önkéntesen hozzájárulhatnak ehhez az alaphoz.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A Felek Konferenciájának határozata alapján tárgyalások kezdődtek a kibocsátásokkal kapcsolatos szigorításokról (I.3.).

✧ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény legfőbb döntéshozó szerve a Felek Konferenciája. A kötelezettségek teljesítését Állandó Titkárság, illetve a Tudományos és Technológiai Tanácsadó Testület és a Végrehajtást Elemző Testület segíti. Globális környezeti, energetikai, technológiai vonatkozásai miatt e kérdéskörrel kiemelten foglalkozik több nemzetközi szervezet (például az OECD, az Európai Unió, a Világbank, a Globális Környezeti Alap, illetve a megfigyelés és a tudományos elemzés területén az ENSZ több szakosított szervezete) is.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Az 1992. áprilisban kiadott nyilatkozat alapján a Kormány - bizonyos feltételekkel - vállalta, hogy a hazai szén-dioxid kibocsátás 2000-ben nem haladja meg az 1985-1987 közötti időszak átlagos évi szintjét. Az Egyezmény aláírására Magyarország részéről az ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencia keretében 1992. június 13-án került sor. Az Országgyűlés 1993. december 22-én egyhangú határozattal (OGy-102, 1993) döntött az Egyezmény megerősítéséről. A ratifikációs okirat letétbe helyezésére 1994 februárjában került sor. Az Egyezményt az 1995. évi LXXXII. törvénnyel hirdették ki.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

A kibocsátás-korlátozás teljesíthetőségének vizsgálata során egy “intézkedések nélküli” változat (forgatókönyv), illetve egy energiatakarékos változat elemzésére került sor. Az utóbbi változat az Országos Energiatakarékos és Energiahatékonysági Program rövidtávú céljain alapul. E program megvalósítása az ezredfordulóra körülbelül 60 PJ energia megtakarítását eredményezheti, s ennek eredményeképpen 2000-re a CO₂ kibocsátásunk nem érné el a 69 Mt-t. E program sikeres végrehajtása híján a 90-es évek második felére a szén-dioxid kibocsátás növekedési üteme elérheti az 1,5 Mt/év értéket, majd e folyamat folytatódásaként hozzávetőleg 2005-re kibocsátásunk már meghaladná az 1990-es referencia szintet (69 Mt).

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

A szén-dioxid kibocsátás korlátozásának leghatásosabb eszköze az energiahatékonyság javítása. Az erre irányuló cselekvési program fontosabb céljai a környezet védelme, az import függőség csökkentése, takarékoság a hazai energia készletekkel, egy új villamos alaperőmű építésének és üzembeállításának elhalasztása, a gazdaság versenyképességének növelése, illetve alkalmazkodás az Európai Unió energiapolitikájához és az OECD/IEA ajánlásokhoz. A program az ezredforduló első éveire mintegy 60 PJ energiamegtakarítást tételez fel, többek között az energiatermelés, az ipari-, mezőgazdasági- és lakossági fogyasztás hatékonyságának javításával, illetve az energetikai tudatosság erősítésével. Az illékony szerves vegyületek kibocsátás csökkentési programja, az ózonkárosító anyagok kiváltásának programja, illetve az erdőtelepítési program szintén az üvegházhatású gázok kibocsátás csökkentését, illetve a nyelőkapacitások erősítését támogatják. Az Egyezmény hazai végrehajtását áttekinthető nemzeti beszámoló - az Egyezményhez kapcsolódó ajánlások és előírások alapján - 1994. novemberben készült el. A nemzeti beszámolók hivatottak összefoglalni a Felek üvegház-gáz kibocsátásait, a kibocsátások jövőképeit, illetve mindazokat az intézkedéseket, amelyek a kibocsátások korlátozására vezetnek.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

Az Egyezmény pénzügyi alapjához a hozzájárulási kötelezettség 10.389 USD hazánk esetében 1996-ra. Az Egyezmény pénzügyi-támogatási rendszeréhez - amelyet a Globális Környezeti Alap (GEF) kezel - Magyarország csatlakozott, de nem vállalt befizetési kötelezettséget.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

A holland kormány szakértői segítséget nyújtott az Egyezménnyel kapcsolatos magyar tárgyalási álláspont megalapozásához, majd ez az együttműködés főként az Egyezményben előírt nemzeti beszámoló elkészítésének elősegítésére irányult. A norvég kormány megbízásából a CICERO intézet által kezdeményezett projekt középpontjában néhány hosszútávú, a magyarországi energia-környezet stratégiára vonatkozó intézkedés lehetőségének értékelése állt. Az USA Ország-tanulmány Programja hozzájárul egyrészt a hazai forrás és nyelő kataszterek tökéletesítéséhez, másrészt hosszútávú, ágazatok szerinti intézkedések kidolgozásához.

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

Az Egyezmény Tudományos és Technológiai Tanácsadó Testületnek elnöke - - egyúttal az Egyezmény nemzetközi szervezete (a Részleges Felek Konferenciája) elnökségének tagja - dr. Faragó Tibor (KTM).

⌚ Hazai koordináció

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléseként a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet) - az 1995. évi LXXXII. törvény alapján együttműködve a többi érintett minisztériummal (FM, IKM, KHVM, KÜM). A végrehajtás ágazatközi koordinációs feladatainak ellátásában a 1024/1993 Korm. határozattal létrehozott Fenntartható Fejlődés Bizottság (tárcaközi állandó bizottság) kapott meghatározó szerepet.

Jogforrások, hivatkozások

- #Kh-1024, 1993: 1024/1993. (IV.2.) Korm. határozat az 1992. évi ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferencián született megállapodásokból adódó feladatokról
- #OGy-102, 1993: 102/1993 (XII.29.) OGY határozat a Magyar Köztársaság részéről a Rio de Janeiroban 1992. június 13-án aláírt ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény megerősítéséről
- #Tv-LXXXII, 1995: 1995. évi LXXXII. törvény az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény kihirdetéséről
- Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 25-26. o.
- Faragó T. és Pálvölgyi T. (szerk.), 1992: Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Keretegyezménye az éghajlatváltozásról. Az ENSZ Környezet és Fejlődés Konferenciájának Magyar Nemzeti Bizottsága, Budapest
- Faragó T., Szerdahelyi Gy., Poós M., Rijsberman, F.R., Gupta, J., 1994: Energy use and carbon-dioxide emissions in Hungary and in the Netherlands: estimates, comparisons, scenarios. Fenntartható Fejlődés Bizottság, Budapest
- Pálvölgyi T. és Faragó T. (szerk.), 1994: Nemzeti beszámoló az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény végrehajtásáról. (angol nyelven) Fenntartható Fejlődés Bizottság, Budapest
- Pálvölgyi T., és Faragó T. (szerk.), 1995: Az üvegházhatású gázok kibocsátásának korlátozása Magyarországon. Fenntartható Fejlődés Bizottság, Budapest (megjelenés alatt)

I.3.a. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése (előkészületben)

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Előzetes elnevezés, tervezett elfogadás

Jegyzőkönyv az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményhez
az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséről

A Részös Felek Konferenciája első ülészakán hozott határozat alapján 1995 augusztusában megkezdődtek a nemzetközi tárgyalások, amelyeket 1997-re kell befejezni a dokumentum tervezetének előterjesztésével.

★ Célkitűzés

Az üvegházhatású gázok jelenlegi kibocsátási üteme mellett azok légköri koncentrációja minden határon túl növekszik és ez rendkívüli mértékben növeli a globális éghajlatváltozás - globális környezetállapot-változás - kockázatát. A Keretegyezmény az I. mellékletében felsorolt Felek számára konkrét kibocsátás-korlátozási kötelezettséget csak 2000-ig ír elő. A tervezett Jegyzőkönyv fő célkitűzése e kötelezettségek szigorítása olyan eszközök kidolgozásával, amelyekkel korlátozható és csökkenthető az üvegházhatású gázok - gazdasági tevékenységekből eredő - kibocsátása, illetve elősegíthető e gázok kivonása/kikerülése a légkörből a nyelők - elsősorban a légköri szén-dioxid megkötésében fontos szerepet játszó erdők - jobb védelmével, megnövelésével". A tárgyalások egyik kiindulópontja a fejlődő országok egy csoportja által benyújtott tervezet, amely az említett Felek számára 20 %-os kibocsátás-csökkentést javasol.

★ Tervezett konkrét kötelezettségek

A Konferencia fent említett határozata értelmében

- figyelmet kell fordítani az összes üvegház-gázra, azok forrásaira és nyelőire és a kibocsátások korlátozására és csökkentésére vonatkozó kötelezettségeket meghatározott időszakaszokra (2005, 2010, 2020) kell majd előírni,
- az újabb kötelezettségek kidolgozásánál tekintettel kell lenni az egyes országok eltérő kiindulási helyzetére (például, a korábbi vagy jelenlegi kibocsátási mennyiség tekintetében), a gazdasági fejlettségére, erőforrásaira, technológiai színvonalára, sajátos körülményeire,
- további elemzésekkel fel kell tárnunk azokat a lehetséges eljárásokat és intézkedéseket, amelyek hozzájárulhatnak a kibocsátások korlátozásához és csökkentéséhez, a nyelők és tározók megerősítéséhez, illetve fel kell mérni, hogy e programokkal, intézkedésekkel milyen eredmény érhető el (elsősorban az adott gázok légköri koncentrációnak stabilizálására vonatkozóan).

---

* A nemzetközi szervezet

A Részcs Felek Konferenciája határozott egy Ad Hoc Csoport létrehozásáról a kötelezettségek szigorítási lehetőségeinek feltárására és egy jegyzőkönyv vagy más jogi eszköz kidolgozására. Az említett határozat a "Berlini Mandátum", amely tartalmazza a tárgyalások munkatervét, célját és feltételeit.

Hazai előkészületek és részvétel a nemzetközi tárgyalásokban

☆ A hazai felkészülés

A kormányzati szervezeteknek elemezniük és értékelniük kell a következőket: miképpen alakulhat a Keretegyezményben szabályozott gázok kibocsátása az ezredforduló után ágazatonként és összességében, milyen előrehaladás várható a nyelők - mindenekelőtt az erdőgazdálkodás-erdőtelepítés - terén, miképpen kell figyelembe venni a fejlett országok, az EU-tagállamok által képviselt álláspontot a Keretegyezmény továbbfejlesztésével kapcsolatban, milyen együttműködésre van szükség a fejlett országokkal az üvegház-gáz kibocsátásában leginkább részcs ágazatok, gazdasági tevékenységek területén.

🕒 Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

(I.3./🕒)

🕒 Hazai koordináció

A hazai álláspont megalapozásáért, képviseletéért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet) - együttműködve az érintett tárcaikkal (FM, IKM, KHVM, KÜM). A 1024/1993 Korm. határozat alapján megalakult Fenntartható Fejlődés Bizottság feladatkörébe tartozik az ezzel az Egyezményrel kapcsolatos további nemzetközi fejlemények nyomon követése is elősegítve a szükséges ágazatközi koordinációs feladatok ellátását.

Jogforrások, hivatkozások

- #Kh-1024, 1993: 1024/1993. (IV.2.) Korm. határozat az 1992. évi ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferencián született megállapodásokból adódó feladatokról
- #Tv-LXXXII,1995: 1995. évi LXXXII. törvény az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény kihirdetéséről
- Pálvölgyi T., Faragó T. (szerk.), 1994: Nemzeti beszámoló az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény végrehajtásáról. (angol nyelven) FFB, Budapest
- Pálvölgyi T., Faragó T. (szerk.), 1995: Az üvegházhatású gázok kibocsátásának korlátozása Magyarországon. FFB, Budapest

I.4. Az országhatárokat átlépő vízfolyások és a nemzetközi tavak védelme

---

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Egyezmény az országhatárokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelméről és használatáról	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1992. március 17.
* helyszín:	Helsinki (Finnország)
* hatálybalépés:	
* szervezet:	ENSZ Európai Gazdasági Bizottság
* letétmentés:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	1992. március 18.
* megerősítés/jóváhagyás:	1994. február 9.
* hatálybalépés:	

1995 közepéig 10 ország ratifikálta az Egyezményt, amely a 16. ratifikációs okirat letétbe helyezése után (90 nappal) lép hatályba; ennek várható ideje 1996 első feléve.

★ Célkitűzés

Európa-szerte az utóbbi évtizedekben a felszíni és felszín alatti vizek állapota a fokozódó elszennyeződés, illetve a nem körültekintő használatok miatt nagy mértékben romlott. A kiváltó okok között szerepel a korábbi rohamos iparfejlesztés, az iparszerű mezőgazdaság térhódítása, az urbanizáció erősödése. Az egyes kormányok - lehetőségeikhez mérten - elsősorban az országok belső területén tettek bizonyos intézkedéseket a kedvezőtlen folyamatok ellensúlyozására. A határvizeket érő kedvezőtlen hatások azonban növekedtek, s emiatt több, a vízfolyások alsóbb szakaszán lévő ún. "alvízi ország" számára megnehezült a vízhasználatok fenntartása és különleges problémák jelentkeztek a vízi és vízparti ökológiai rendszerek megóvása területén. Európában általános gyakorlat két- vagy többoldalú határvízi egyezmények megkötése, amelyek különböző mértékben a vízvédelemre is kiterjednek, azonban egységes elvek hiányában e dokumentumok szerkezete eltérő, szövegezésük sok esetben csak általánosságokat tartalmaz, a határvizek állapotának javulását nem garantálja. A mérési-észlelési módszerek eltérései miatt még a határvizek azonos alapon történő minősítése is igen nagy nehézségekbe ütközik. Mindezek figyelembevételével az Egyezmény alapvető célkitűzése, hogy - az abban foglalt általános elvek alapján - a határvizekben érdekelt szomszédos országok az egyenlőség és a kölcsönösség alapján kössenek két- vagy többoldalú megállapodásokat annak érdekében, hogy megelőzzék, ellenőrizzék és csökkentik a felszíni és a felszín alatti vizeket érő, az ökoszisztemeket károsító, határokon áttérjedő kedvezőtlen hatásokat, beleértve a kockázatos anyagok okozta, valamint a hő- és sugárszennyezést, az ipari-lakossági-mezőgazdasági szennyezéseket és nem körültekintő vízhasználatokat;

** Konkrét kötelezettségek*

Az Egyezmény

- rendelkezik arról, hogy az osztott vízgyűjtőkön a vízhasználatok minden érintett ország szempontjából ésszerűek és méltányosak legyenek, az alvízi országok sem minőségi, sem mennyiségi szempontból ne kerüljenek hátrányos helyzetbe a vízkészletek kialakult és jövőbeli használatát illetően;
- nemzetközi szinten is érvényesítendőnek tekinti a “szennyező fizet” elvet, egyúttal a megelőzés külön hangsúlyt kap, kiemelve, hogy a szennyezésekkel azok keletkezésének helyén kell felvenni a küzdelmet;
- értelmében a Feleknek igazgatási, jogi, gazdasági, pénzügyi és műszaki intézkedéseket kell tenniük az országhatárokon átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak, illetve azok környezete állapotának javítására, szennyezésének csökkentésére; ennek egyik fontos módja a hulladékszegény vagy hulladékmentes technológiák bevezetése, különösen azoknál az ipari vagy mezőgazdasági üzemeknél, amelyek veszélyes anyagokat bocsátanak a környezetbe;
- alapján a szennyező anyagok kibocsátására vonatkozó határértékeket - különösen a veszélyes anyagok esetében - a Felek a rendelkezésre álló legjobb technológiákat figyelembe véve határozzák meg; a veszélyes anyagok használatát a környezet terhelhetőségének mértéke alapján kell korlátozni, szükség esetén tiltani;
- a kutatás-fejlesztés terén két- vagy többoldalú együttműködést irányoz elő és kiter az elért eredmények, információk széleskörű cseréjének elősegítésére is;
- foglalkozik a rendkívüli szennyezések kockázatának csökkentésével az ipari balesetek országhatárokon túli hatásaira vonatkozóan, beleértve az ezeket észlelő figyelő- és jelzőrendszerek kiépítésének, működtetésének kérdéseit, valamint a rendkívüli szennyezések káros következményeinek más országok területén történő elhárítását;
- külön rendelkezik a konzultációk, a jelző- és riasztórendszerek, a kölcsönös segítségnyújtás kérdéseiről;
- hangsúlyozza a közvélemény tájékoztatásának fontosságát és előírja a vízminőségi célállapot kritériumainak, az engedélyeknek és szabályoknak, az egyes területeken mért szennyezettségi és szennyezőanyag-kibocsátásai jellemzőinek a nyilvánosságra hozatalát;
- rendelkezik a viták rendezéséről: viták esetén az érintett Felek először is tárgyalásos megállapodásra törekednek és amennyiben a vita így nem rendezhető, úgy az döntőbíráskodás elé vihető, illetve a Nemzetközi Bíróság elé utalható.

A keretmegállapodás a két- és többoldalú határvízi egyezményekre általánosságban utal, tág teret hagyva az ökörendszer-szemléletű vízgazdálkodás bevezetésének az együttműködés gyakorlatába. A későbbiekben a jelen Egyezmény támaszkodva lehetséges mind a meglévő egyezmények korszerűsítése, mind újabb, tágabb területi és tárgyi hatályú, újszerű szemléletű két- és többoldalú egyezmények létrehozása.

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országcsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény ügyviteli feladatainak költségeit az ENSZ EGB költségvetésének keretében tervezik és számolják el.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A keretmegállapodás alapján számos két- és többoldalú határvízi egyezmény kidolgozása van folyamatban.

◇ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény döntéshozó testülete a Részes Felek Találkozója, amely első ülészakát majd a hatálybalépést követő egy éven belül fogja megtartani. Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottság Végrehajtó Titkára felel az Egyezmény titkársági-ügyviteli feladatainak ellátásáért.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Magyarország képviselője az Egyezményt kormányfelhatalmazással 1992. március 18-án aláírta. A megerősítő okirat letétbe helyezésére 1994. február 9-én került sor. (Az Egyezmény még nem lépett hatályba.)

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

A Magyarországnak az Egyezményben való részvételhez kifejezett érdekei fűződnek: felszíni vizeink mintegy 96 %-a külföldről származik, mindenképpen indokolt tehát részvételünk egy olyan európai keretmegállapodásban, amely a vizek állapotát befolyásoló kedvezőtlen határokon túlterjedő hatások csökkentésének elvéből kiindulva kínál alkalmas kereteket a két- és többoldalú kapcsolatok rendszerének korszerűbbé tételére.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Az Egyezmény hatálybalépését követően számos feladatot kell megoldani részben a Felek további együttműködésével, részben hazai területen (kibocsátási határértékek, tájékoztatás stb.). Emellett e keretjellegetű egyezmény célkitűzéseinek, a két- és többoldalú határvízi együttműködés erősítésére vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően készült el 1994 során a Duna-egyezmény (I.4.a.).

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

(I.4./⌚)

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

Magyarország számos két- és többoldalú együttműködési programban vesz részt a Duna menti országokkal, amelyek végrehajtása is hozzájárulhat az Egyezményben vállalt kötelezettségek teljesítéséhez.

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

⌚ Hazai koordináció

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléséért két tárcáé - a KHVM-é és a KTM-é - a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 27-28. o.

Mihályfi Árpádné (szerk.), 1991: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem, műemlékvédelem. KTM, Budapest, 54-86. o.

I.4.a. A Duna védelme és fenntartható használata

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ *Alapvető adatok*

Egyezmény az együttműködésről a Duna védelmére és fenntartható használatára	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1994. június 29.
* helyszín:	Szófia (Bulgária)
* hatálybalépés:	
* szervezet:	
* letéteményes:	Románia
MAGYAR	
* aláírás:	1994. június 29.
* megerősítés/jóváhagyás:	
* hatálybalépés:	

Az Egyezmény a kilencedik ratifikációs okirat letétbe helyezését követően lép hatályba.

★ *Célkitűzés*

A Duna vízgyűjtőjének megújuló édesvízi erőforrásain - a világon egyedülálló módon - 13 állam osztozik. Ezek területén a népsűrűség közepes vagy magas, többségükben az ipari, mezőgazdasági lakossági vízhasználat mértéke - a technológiák elmaradottsága, az elégtelen belső szabályozás és más okok miatt - az ésszerűnél magasabb. Mindezek következtében a vizek sebezhetősége egyre érzhetőbb aggodalmat vált ki a közvéleményből, szakemberekből, döntéshozókból. Magyarország helyzete különösen összetett, mivel a szeszélyes vízjárás (árvizek, aszályok) önmagában is komoly bizonytalansági tényezőket rejt.

Az Egyezmény célul tűzi ki a Duna és vízgyűjtője vízi környezeti vízminőségi és hidrológiai potenciáljának megóvását, a vízi erőforrások használatának hosszú idejű fenntartását a lakosság, a gazdaság, a vízi és vízparti élővilág érdekében.

★ *Konkrét kötelezettségek*

Az Egyezmény értelmében:

- A Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy fejlesztik a megfelelő jogi, igazgatási és műszaki eszközöket a hatékony vízvédelem és a fenntartható vízhasználat biztosításához; intézkedéseket tesznek a határokon áttérjedő hatások csökkentésére, a vízi erőforrások megóvására. Megelőzik az ivóvízellátás bázisául szolgáló felszín alatti vizek elszennyeződését és minimálisra csökkentik a balesetszerű szennyezések kockázatát.

- A Felek nyilvántartásba veszik a szennyezőforrásokat; határértékeket állapítanak meg a szennyezőanyag bebocsátásokra, meghatározzák a vízminőségi célállapotot. Közös programokat dolgoznak ki és hajtanak végre a vízviszonyok rendszeres megfigyelésére (a lefolyásra, a vízminőségre, a hordalékra és a vízi ökoszisztemekre kiterjedően); megegyeznek a megfigyelési helyek, a vízminőségi jellemzők és a rendszeresen értékelendő paraméterek felől, továbbá összehangolt módon elkészítik a nemzeti vízmérlegeket és a Duna-medence vízmérlegét.
- Koordinált vagy közös értesítő-, figyelmeztető- és riasztórendszerek létrehozása is szerepel a megállapodásban; a kétoldalúan kialakított, működő rendszerek kiegészítéseként pedig megszervezik a kölcsönös tájékoztatást az árvíz- és jégveszélyről, továbbá a rendkívüli vízszennyezésekről.
- Vállalják a Felek a rendszeres információcserét a vízi- és vízparti környezet általános állapotáról; időszakosan számba veszik intézkedéseik eredményességét és a megállapításokat a közvélemény tudomására hozzák.
- A Felek az egyenlőség és a viszonyosság alapján módosítják meglévő két- vagy többoldalú vízügyi egyezményeiket, hogy kiküszöböljék azok esetleges ellentmondásait a sokoldalú nemzetközi jogi rezsimmel.
- A Felek konzultálnak egymással a várhatóan határon túli hatásokat okozó tervezett tevékenységekről; az ilyen projektumokra vonatkozó döntéseikkel megvárják a konzultációk eredményét, kivéve ha azok egy év alatt nem vezetnek eredményre.

A Dunával kapcsolatos eddigi sokoldalú vízgazdálkodási együttműködést keretbe fogó, 1985. december 13-én aláírt Bukaresti Deklaráció munkacsoportjainak tevékenysége az Egyezmény alapján létrejövő Nemzetközi Bizottság hatáskörébe kerül.

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országcsoporthoz az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény szerint - annak hatálybalépését követően - megalakuló Nemzetközi Bizottság működésére vonatkozóan éves/kétéves költségvetést fogad majd el. A költségvetést a Felek az Egyezmény hatálybalépését követően egyenlően elosztva finanszírozzák. Az Európai Unió - a tagállamai által térített költségrészen felül - további 2,5 % részarányt finanszírozását vállalja.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A Felek az egyenlőség és a viszonyosság alapján módosítják meglévő két- vagy többoldalú vízügyi egyezményeiket, hogy kiküszöböljék azok esetleges ellentmondásait e sokoldalú nemzetközi egyezmény rendelkezéseivel (I.4.a./*).

✧ A nemzetközi szervezet

A Szerződő Felek - együttműködésük kereteinek biztosítására - Nemzetközi Bizottságot hoznak létre, melyben 5-5 fős, kormány meghatalmazással rendelkező delegációk képviselik a Feleket. A Nemzetközi Bizottság fogadja el a Felekre háruló kötelezettségek teljesítését célzó javaslatokat és ajánlásokat; évente legalább egyszer ülésezik.

A Nemzetközi Bizottság tevékenységét Állandó Titkárság segíti, Állandó Munkacsoport és szakértőcsoportok végzik a jelentősebb programok, valamint az ezekre vonatkozó döntések előkészítését. A Felek konferencián is találkozhatnak (a Nemzetközi Bizottság ajánlása vagy elegendő számú Fél kezdeményezése alapján), az Egyezmény teljesítésével kapcsolatos politikai kérdések megvizsgálására. A viták rendezésére az Egyezmény a Nemzetközi Bíróságot, illetve a választott bíraskodást jelöli meg [24.§].

A hatálybalépésig az ügyviteli, szervezési feladatokat Ideiglenes Titkárság látja el.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Magyarország aláírta az Egyezményt 1994. június 29-én és a közeljövőben sor kerül a jóváhagyásról szóló okirat letétbe helyezésére.

🕒 Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Az Egyezmény - sajátos földrajzi helyzete miatt is - nagy jelentőségű Magyarország számára. Magyarország szempontjából különösen fontos az Egyezménynek az a rendelkezése, amely szerint a Szerződő Felek az egyenlőség és a viszonyosság alapján módosítják meglévő két- vagy többoldalú vízügyi egyezményeiket, hogy kiküszöböljék azok esetleges ellentmondásait a sokoldalú nemzetközi jogi szabályozással.

🕒 A konkrét feladatok hazai végrehajtása

A hatálybalépést megelőzően is már meg kell kezdeni az Egyezmény által előírt feladatokra való felkészülést (I.4.a./☛), a hatálybalépést követően pedig biztosítani kell többek között az előírt megfigyelő-, értesítő-, figyelmeztető, riasztó rendszert, az árvíz- és jégveszélyre vonatkozó adatszolgáltatást.

🕒 Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

Az Ideiglenes Titkárság működési költségeihez Magyarország hozzájárulása 1995-ben 0,6 mFt, 1996-ban 1,0 mFt (amelyet egyenlő arányban a KTM, illetve a KHVM fedez). A hatálybalépést követően e költségvetés mértéke és ezáltal a hozzájárulás mértéke is majd lényegesen módosulhat.

⌚ *Részvétel nemzetközi együttműködésekben*

Magyarország számos két- és többoldalú nemzetközi együttműködési megállapodásban és programban vesz részt, amelyek összefüggnek az Egyezményben is rögzített feladatokkal. Az Egyezmény figyelembevételével is szükséges e megállapodások megújítása.

⌚ *Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben*

Magyarország aktívan részt vett az Egyezmény kidolgozására irányuló nemzetközi tárgyalásokban, a különféle szakmai bizottságok tevékenységében.

⌚ *Hazai koordináció*

Az Egyezményből adódó hazai feladatok végrehajtásának koordinációjáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseletéért a KHVM és a KTM közösen felel, illetve - a vonatkozó kormányhatározat szerint - e két minisztériumnak létre kell hoznia egy tárcaközi bizottságot a PM, IKM, FM, NM, KÜM részvételével a koordináció ellátására (D. melléklet). Időszerű feladat a Nemzetközi Bizottságban résztvevő magyar delegáció kijelölése is.

Jogforrások, hivatkozások

- #OGy-28, 1991: 28/1991. (IV.30.) OGY határozat a Dunával kapcsolatos egyes nemzetközi környezetvédelmi feladatokról
- #Kh-2318, 1995: 2318/1995. (X.24.) Korm. határozat a Duna védelmére és fenntartható használatára irányuló együttműködésről szóló Egyezmény jóváhagyásáról

I.5. Egyezmény az elsivatagosodás és az aszályok elleni küzdelemről

---

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

ENSZ Egyezmény a sivatagosodás elleni küzdelemről a súlyos aszályal és/vagy elsivatagosodással sújtott országokban, különös tekintettel Afrikára	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1994 június 17.
* helyszín:	Párizs (Franciaország)
* hatálybalépés:	
* szervezet:	ENSZ
* letéteményes:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/jóváhagyás:	
* hatálybalépés:	

Az Egyezményt 1994-ben Párizsban fogadták el és 1994. október 14-én nyitották meg aláírásra. 1995 októberéig 107 ország írta alá és hat ország ratifikálta az Egyezményt. Az Egyezmény majd az ötvenedik ratifikációs okirat letétbe helyezését követően (90 nappal) lép hatályba.

★ Célkitűzés

Az elsivatagosodás olyan - a száraz vagy nedvességgel rosszul ellátott területeken előforduló - talajpusztulás, amit különböző természeti és emberi tényezők okozhatnak. Az elsivatagosodás globális probléma, amely nagyon sok - nem csak fejlődő - országot érint. E jelenség következményei a legsúlyosabbak az afrikai kontinensen, de e környezeti probléma jelentős mértékben sújtja Ázsia és Dél-Amerika több országát (Kína, Közép-Ázsia országai, Brazília stb.), Európa Észak-Mediterrán és keleti térségét és Magyarországot is, Ausztráliát, az Egyesült Államokat. Ennek megfelelően:

- “az Egyezménynek az a célja, hogy minden szinten hatékony nemzetközi együttműködéssel és közös fellépéssel támogatott intézkedésekkel, koordináltan - a “Feladatok a XXI. századra” program ajánlásainak megfelelő módon - küzdjön az elsivatagosodással és enyhítse az aszályok hatását azokban az országokban, amelyekben súlyos aszály és/vagy elsivatagosodás tapasztalható, különös tekintettel Afrikában, azzal a szándékkal, hogy elősegítse a fenntartható fejlődés elérését az érintett területeken.” [2.§/1]
- az Egyezmény szerinti tevékenységek “az érintett területeken egyszerre a föld jobb termőképességére, valamint a föld és vízkészletek rehabilitációjára, megóvására és a velük való fenntartható gazdálkodásra irányulnak, amelyek kedvezőbb életfeltételekhez vezetnek, főként közösségek szintjén.” [2.§/2]

- az elsivatagosodás elleni küzdelem hozzájárulhat az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény, a Biológiai Sokféleség Egyezmény és más környezetvédelmi egyezmények céljainak eléréséhez is [preambulum].

** Konkrét kötelezettségek*

Az Egyezmény - elsősorban az érintett - Felek számára előírja nemzeti, illetve regionális cselekvési programok készítését, amelyek végrehajtásához egyrészt a fejlett országok műszaki-pénzügyi segítsége, másrészt a helyi közösségek bevonása szükséges. A nemzeti cselekvési programok célja az elsivatagosodást előidéző tényezők, továbbá az elsivatagosodás leküzdéséhez és az aszály hatásainak enyhítéséhez szükséges gyakorlati tennivalók meghatározása.

Az Egyezmény regionális mellékletekben tárgyalja az eltérő társadalmi-gazdasági és természeti feltételekkel rendelkező térségek országainak problémáit, a konkrét kötelezettségeket, feladatokat.

A cselekvési programok elkészítésének és tartalmának főbb szempontjai a következők [5.§, 6.§]:

- megfelelő testületek kijelölése, az érintett lakosság, a helyi közösségek bevonása, az érintett területek környezeti állapotának felmérése, technikai-technológiai és pénzügyi program elkészítése;
- a program a következő ágazati és adminisztratív területekre térjen ki: jogalkotás, intézményi és adminisztratív területek, földhasználat, vízkészlet-gazdálkodás, talajvédelem, erdészet, mezőgazdasági tevékenységek, legelő- és vadászterület-gazdálkodás, a vadon élő növényekkel és állatokkal való gazdálkodás, illetve azok védelme, erdőtüzek elleni védekezés, kutatás, képzés és tájékoztatás, tudatosságfejlesztés.

** Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések*

Az Egyezmény szerint sajátos lehetőségei és feladatai vannak a nem fejlődő országokat képviselő Feleknek - az elsivatagosodással küzdő fejlődő országoknak nyújtandó közvetlen segítség mellett - a módszertani, műszaki, tudományos területek fejlesztésével és a tapasztalatok átadásával kapcsolatban.

E feladatok konkrét formában is megjelennek az Egyezmény IV. mellékletében (az Észak-Mediterrán térség fejlett országai számára), de lényegüket tekintve a többi nem fejlődő és az elsivatagosodással, illetve az azt kiváltó aszály problémájával küszködő ország számára - így Magyarország számára - is fontosak.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény hatálybalépését követően tartják majd meg a Részes Felek Konferenciájának első ülését, amely többek között meghatározza a Felek hozzájárulási kötelezettségét az Egyezmény ügyviteli feladatainak ellátását szolgáló pénzügyi alaphoz. Emellett létrehoznak majd egy "Globális Mechanizmust", amely egy általános szervezeti keretet fog jelenteni a pénzügyi támogatások ösztönzésére és felhasználására.

⊕ *A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása*

✧ *A nemzetközi szervezet*

Az Egyezmény előkészítése és végrehajtásának koordinálása jelenleg - a Felek Konferenciájának első ülészakáig - a Kormányközi Tárgyaló Bizottság feladata. Az Egyezmény ügyviteli feladatainak ellátásával az Ideiglenes Titkárság foglalkozik.

A Felek Konferenciájának első ülészakát az Egyezmény hatályba lépését követően egy éven belül tartják meg. Ekkor határoznak majd az Állandó Titkárság létrehozásáról, illetve a Tudományos és Technológiai Bizottság megalakításáról.

Az Egyezmény kidolgozásában és végrehajtásában jelentős szerepe van több ENSZ szervezetnek (UNEP, FAO, UNDP stb.) és nem kormányzati nemzetközi szervezetnek.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ *Csatlakozás*

Magyarország területének jelentős része is a szub-humid, szemi-arid éghajlati övezethez tartozik és az Egyezmény értelmében is "érintett" ország abban az értelemben, hogy a megfelelő aszályindex (az évi csapadék és a potenciális evapotranspiráció aránya) az elmúlt 15-20 év során átlagosan 0,65-nél kisebb volt. Elsősorban az Alföld, ezen belül a Duna-Tisza-közi hátság különösen veszélyeztetett terület és e területeken már az elsivatagosodás egyes jelei is szembetűnőek.

Emiatt az Egyezmény számos rendelkezése fontos számunkra, különösen: a szubregionális programokra és a nemzetközi együttműködésre (11.§, 12.§), a cselekvési programokra (13.§, 14.§), az információcserére, kutatásfejlesztésre, technológia-átadásra (16.§, 17.§, 18.§) vonatkozó rendelkezések. Az Egyezmény szempontjából az ország azokhoz a fejlett országokhoz van a leginkább hasonló helyzetben, amelyek területén az aszályok és a sivatagosodás jelensége komoly problémákat okoz.

Az Egyezmény kidolgozásáról is szóló - az ENSZ 1992. évi Környezet és Fejlődés Konferenciáján elfogadott - dokumentumokat Magyarország jóváhagyta.

A fentiek alapján az Egyezményhez való esetleges csatlakozás feltételeinek vizsgálata folyamatban van a megfelelő szakintézmények, szakértők, szakmai érdekképviseleti szervezetek véleményének figyelembevételével.

⌚ *Az általános célkitűzések hazai végrehajtása*

⌚ *A konkrét feladatok hazai végrehajtása*

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

Magyarország több olyan nemzetközi együttműködési programban vesz, amelyek az Egyezményben is érintett tudományos és technológiai témaköröket ölelik fel (Nemzetközi Öntözési és Vízrendezési Szövetség - ICID, FAO, IDNDR témakörhöz kapcsolódó programjai).

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

⌚ Hazai koordináció

Az Egyezmény tárgyalásain Magyarország nem vett részt, az esetleges csatlakozással kapcsolatos tárcaközi egyeztetések jelenleg az FM, KTM, KHVM, illetve a 1024/1993 Korm. határozattal létrehozott Fenntartható Fejlődés Bizottság koordinációja mellett folynak (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

#Kh-1024, 1993: 1024/1993. (IV.2.) Korm. határozat az 1992. évi ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferencián született megállapodásokból adódó feladatokról
Faragó T. és Gyulai I. (szerk.), 1994: Környezet és társadalom közös jövője. Fenntartható Fejlődés Bizottság, Budapest, 53-54. o.

II.1. A vizes területek: a vízmadarak élőhelyének védelme

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ *Alapvető adatok*

Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vizes területekről, különösen, mint vízmadarak élőhelyéről	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1971. február 2.
* helyszín:	Ramsar (Irán)
* hatálybalépés:	1975. december 21.
* szervezet:	Nemzetközi Természetvédelmi Szövetség
* letéteményes:	ENSZ Nevelési, Tudományos és Kulturális Szervezet
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/jóváhagyás:	1979. április 11.
* hatálybalépés:	1979. augusztus 11.

1982-ben fogadták el - az Egyezmény módosítását lehetővé tevő - Párizsi Jegyzőkönyvet (1986-ban lépett hatályba). 1987-ben fogadták el a Reginai Módosítást (1994-től hatályos), amely döntéshozó szervvé alakította a Részes Felek Konferenciáját és rendelkezett a Felek pénzügyi hozzájárulásairól.

★ *Célkitűzés*

Az Egyezmény célkitűzése a vizes élőhelyek megőrzésének és ésszerű hasznosításának elősegítése, a megfelelő jogi, intézményi, együttműködési keretek biztosítása. Globális méretekben célozza meg a természeti erőforrások védelmét és a rövidlátó kizsákmányolás helyett előírja ezek "bölcse" használatát. A vizes területek visszaszorítása (pl. lecsapolás, feltöltés), pusztítása ellen az 1960-as években először a vízmadarak védelmében tevékenykedő szervezetek és személyek léptek fel, akik felismerték, hogy eredményt csak nemzetközi összefogással lehet elérni. Napjainkra a Felek az Egyezmény céljának tekintik a vizes élőhelyek - minden növény- és állatfajára kiterjesztett - biológiai sokfélesége megőrzésének és fenntartható hasznosításának integrálását.

★ *Konkrét kötelezettségek*

Az Egyezmény szerint valamennyi Fél:

- az Egyezmény aláírásakor, vagy csatlakozáskor köteles legalább egy vizes területet megjelölni a területén a "Nemzetközi Jelentőségű Vizes Területek Jegyzékébe" (Ramsari Lista) történő felvételre a megfelelő kritériumok alapján [2.§/4] és a későbbiekben további ilyen területet is bejelenthet; a Jegyzékben szereplő területek visszavonására csak fontos közérdekből kerülhet sor és ilyen esetben a visszavont helyett, hasonló jellegű és kiterjedésű területet kell kijelölni [4.§/2];

- a vizes területekkel összefüggő terveket köteles úgy összeállítani és megvalósítani, hogy azok elősegítsék az adott területek ésszerű hasznosítását és ökológiai jellegének megőrzését [3.§/1]; az ökológiai jelleg - emberi behatás következtében történő - változásáról tájékoztatni kell az Egyezmény Titkárságát [3.§/2];
- védetté nyilvánítással is elősegíti vizes területei megőrzését [4.§/1], továbbá gondoskodik a területeket kezelő szakembergárda továbbképzéséről [4.§/5];
- kötelessége az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatos kérdések egyeztetése, elsősorban a megosztott, határokat átszelő területek, a vonuló fajok esetében [5.§], valamint a fejlesztési intézmények vagy donor országok által biztosított segélyek, támogatások ügyében;
- elősegíti, hogy az 1994. évi 4. Konferencia által elfogadott Montreux-i Jegyzékbe felvegyék azokat a Ramsari Jegyzékben már szereplő vizes területeket, amelyek ökológiai jellege megváltozott, változóban van, vagy várhatóan megváltozik a műszaki fejlődés, a szennyezés, vagy más emberi beavatkozás következtében; ennek célja az, hogy ráirányítsa a figyelmet bizonyos területekre, ezáltal is elősegítve a helyreállításukhoz, fennmaradásukhoz szükséges intézkedések megtételét, az erőforrások biztosítását;

A fentiekben túlmenően minden Fél többek között nemzeti vizes élőhely leltárt készít, jelentés készíti a Részesek Konferenciája számára, gondoskodik a listás területek kezelési terveinek kidolgozásáról, figyelemmel kíséri a területek ökológiai jellegének változását.

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek Magyarországra az általánostól eltérő feladatokat rónának.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény 1994-ben hatályba lépett módosítása kötelezővé teszi a Felek pénzügyi hozzájárulását a Titkárság, illetve az Egyezmény különböző testületei működésének költségeihez. A hozzájárulások összegét az ENSZ hozzájárulás alapján számítják ki, miután a 3 évenként összeülő Konferencia dönt a következő 3 éves időszak költségvetéséről. Ezen kívül a fejlett, vagy donor országok önkéntes, költségvetésen kívüli, általában meghatározott célra biztosított pénzügyi felajánlásai jelentenek bevételi forrást. A Részes Felek 1990. évi, Montreux-ban tartott 4. Konferenciája elhatározta - az önkéntes befizetésekből gazdálkodó - Vizes Terület Védelmi Alap létesítését azzal a céllal, hogy a fejlődő országok támogatást kaphassanak az Egyezmény végrehajtásához.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A Felek 3 évenként tartott Konferenciái hoznak határozatokat és ajánlásokat a végrehajtás egyes részterületeiről, például további feltételekről, amelyek alapján egy terület "nemzetközi jelentőségűnek" minősül, nemzeti vizes terület megőrzési politika és stratégia kidolgozásáról. Kiemelkedően fontos dokumentum az Egyezmény 1997-2002 évekre szóló Stratégiai Terve, amelyet a Részes Felek 1996. évi 6. Konferenciája fog tárgyalni és véglegesíteni. Új feladat lesz a környezeti hatástanulmány készítés is olyan területek esetében, ahol az ökológiai jelleg emberi tevékenység következtében megváltozhat.

✧ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény és a Részes Felek Konferenciája által hozott határozatok végrehajtásának koordinálását - az IUCN jogi keretein belül működő - Titkárság látja el az Állandó Bizottság általános felügyelete, irányítása mellett. Az Egyezmény végrehajtásának módszertani kérdéseivel a Tudományos és Technikai Testület foglalkozik.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Az Egyezményhez Magyarország 1979. április 11-én - a Párizsi Jegyzőkönyvhöz 1986. augusztus 28-án, a Reginai Módosításhoz 1990. szeptember 20-án - csatlakozott. A korábbi kormány- és elnöki tanácsi határozatokat követően az Országgyűlés 1993. március 2-án törvénnyel kihirdette az Egyezményt a kiegészítésekkel együtt.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Magyarország nemzetközi, illetve hazai szempontból jelentős vizes területeinek többsége napjainkra törvényes védelem alatt áll, az e területeken történő gazdálkodást és egyéb tevékenységeket természetvédelmi jogszabályok határozzák meg. További vizes területek védetté nyilvánítása van folyamatban. A konkrét területek védelme mellett az új környezetvédelmi törvény magában foglalja a vizek és a vízi élővilág védelmét. Az Egyezmény célkitűzéseinek szem előtt tartásával a vízimadarak háborítatlanságának biztosítása céljából vont ki a vadászat alól néhány fészkelési és vonulási szempontból jelentős hazai területet a 8/1993 (I.30.) FM rendelet.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Magyarország az Egyezményhez történő csatlakozásakor hét területet jelentett be a Jegyzékre, a későbbiekben bejelentett 6 területtel együtt Magyarország összesen 13 Nemzetközi Jelentőségű Vizes Területtel rendelkezik. Ezek összkiterjedése 114862 hektár. A területileg illetékes természetvédelmi hatóságok folyamatosan figyelemmel kísérik e területek ökológiai állapotát. Megkezdődött a területek természetvédelmi kezelési terveinek kidolgozása, korszerűsítése, illetve végrehajtása. Az Egyezmény eddiginél is hatékonyabb végrehajtásának elősegítésére - a Részes Felek Konferenciája C.5.7 Ajánlásának eleget téve - 1995. február 28-án megalakult az Egyezmény Magyar Nemzeti Bizottsága, melynek tagjai hazai természetvédelmi szakemberek, tudósok, az érintett tárcák, a törvényhozás és a nem-kormányzati természetvédelmi szervezetek képviselői.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

Az Egyezmény költségvetéséhez való hozzájárulást - 1993-ban 2501 CHF, 1994-ben 4450 CHF, 1995-ben 4450 CHF - Magyarország rendszeresen fizeti, a Vizes Terület Védelmi Alaphoz azonban nem járul hozzá.

🕒 *Részvétel nemzetközi együttműködésekben*

Magyarország több nemzetközi együttműködésben vesz részt az Egyezmény végrehajtásának elősegítésére (US-FWS projekt a vizes élőhelyek felmérésére, kezelésére; együttműködés Hollandiával a vizes élőhelyek kézikönyvének elkészítésére; német és dán intézményekkel együttműködés élőhely rekonstrukciós témakörökben).

🕒 *Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben*

1990-93 között Lakosné Horváth Alojzia (KTM) helyettes tagja volt az Állandó Bizottságnak, 1993-tól pedig e Bizottság elnöke. Az 1993-96 közötti időszakra Végh Mihályt (KTM) megválasztották a Tudományos és Technikai Testület tagjává.

🕒 *Hazai koordináció*

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléseért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

#FMr-8, 1993: 8/1993 (I.30.) FM rendelet a vadgazdálkodásról és a vadászatról

#Tv-XLII, 1993: 1993. évi XLII. törvény a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott Egyezmény és annak 1982. december 3-án és 1987. május 28. - június 3. között elfogadott módosításai egységes szerkezetben történő kihirdetéséről

Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 31-32. o.

Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: természetvédelem. KVM, Budapest, 11-18. o.

ÖIFF, 1994: Természetvédelmi egyezmények - oktatási anyag. Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért, Miskolc, 4-8. o.

II.2. A világ kulturális és természeti örökségének védelme

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Egyezmény a világ kulturális és természeti örökségének védelméről	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1972. november 16.
* helyszín:	Párizs (Franciaország)
* hatálybalépés:	1975. december 17.
* szervezet:	ENSZ Nevelési, Tudományos és Kulturális Szervezet
* letéteményes:	ENSZ Nevelési, Tudományos és Kulturális Szervezet
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/jóváhagyás:	1985. július 15.
* hatálybalépés:	1985. október 15.

★ Célkitűzés

A kulturális és természeti örökség nemcsak minden nemzet, hanem az egész emberiség felbecsülhetetlen és pótolhatatlan kincsét képezi. Ezen örökség egyes részeinek egyetemes és rendkívüli értéket tulajdonítunk. Az Egyezmény célkitűzése, hogy elősegítse ezen értékek védelmét és megőrzését. Ezen értékeket az Egyezmény által létesített Világörökség Jegyzékben tartják nyilván.

★ Konkrét kötelezettségek

Az Egyezménnyel összefüggésben a következő kötelezettséget kell említeni:

- a Világörökség Jegyzékbe már felvett hazai javak védelmét,
- a más területeken található ilyen javak védelmében való esetleges közreműködést,
- az ország területén található további kulturális és természeti javak Jegyzékbe való felvételének - és ezáltal magasabb szintű elismerésének és védelmének - az előkészítését.

Az Egyezmény alapelve szerint a Jegyzékbe ajánlott javaknak kivételes, egyetemes értékekkel kell rendelkezniük. Következésképpen a javaslattevő elöl meg kell mérésére, egyeztetésre van szükség a javaslat benyújtására készülő ország részéről.

Ezért előzetes, tájékoztató jegyzéket kell készíteni a Világörökség Bizottság számára azokról az értékekről, amelyeknek esetében - az adott sorrendben - tervezik a javaslat benyújtását a Világörökség Jegyzékbe való felvételre a tájékoztatót követő öt évben. E tájékoztatók alkotják az Egyezményben részes államok területén található kiemelkedő kulturális és természeti javak leltárát és

ezek elkészítésének és benyújtásának az a célja, hogy a Világörökség Bizottság számára lehetővé tegye a lehető legszélesebb összefüggésben történő kiértékelést. A természeti értékeket természetföldrajzi egységek alapján kell csoportosítani, míg a kulturális javakat kultúrtörténeti és területi megoszlásban.

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országcsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény magában foglalja a Világörökség Alap létrehozását, amelyből a Veszélyeztetett Világörökség Jegyzékbe felvett kulturális és természeti értékek védelmével kapcsolatos tevékenységet támogathatják. Az Alap döntően két forrásból épül fel: kötelező és önkéntes hozzájárulások. A Részes Államok kötelező hozzájárulásainak összegét az UNESCO tagdíjak alapján állapítja meg a Részesek Közgyűlése: a hozzájárulás (legfeljebb) az UNESCO tagdíj 1 %-ának megfelelő összeg.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

Folyamatban vannak a nemzetközi egyeztetések a "kultúrtáj" elnevezésű örökségcsoport bővítésére vonatkozóan és ennek elfogadása esetén - ebben a kategóriában - új javaslatok benyújtására kerülhet majd sor. Emellett felvetődött az is, hogy esetleg geológiai világörökségi csoportot is létre kellene hozni.

⊕ A nemzetközi szervezet

Az Egyezménnyel kapcsolatos koordinációs és operatív feladatokat az ENSZ Nevelési, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) Világörökség Irodája látja el. A döntéshozó és végrehajtó szerv a Világörökség Bizottság, melynek három alapvető feladata van:

- a Felek által betérjesztett javaslatok - és a döntéselőkészítésben érintett szakmai szervezetek (IUCN, ICOMOS) véleménye - alapján kiválasztja a kivételes, egyetemes értékeket képviselő kulturális és természeti értékeket és felveszi azokat a Világörökség Jegyzékbe;
- dönt arról, hogy a Világörökség Jegyzékbe besorolt javak közül melyeket kell felvenni a Veszélyeztetett Világörökség Jegyzékbe, amelyeket a veszély elhárítása érdekében a Bizottság a Világörökség Alapból támogat;
- meghatározza a Világörökség Alap felhasználásnak módját és feltételeit úgy, hogy az a leghatékonyabban segítse az Egyezményben részes államokat a kivételes, egyetemes értékű javak védelmében.

☆ Csatlakozás

Az Egyezményt Magyarország 1985-ben fogadta el és azt az 1985. évi 21. tvr. hirdette ki.

🕒 Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Az Egyezmény végrehajtása érdekében szükséges legfontosabb döntések megszülettek, Magyarország több javaslatot tett a nemzetközi Világörökség Jegyzékbe való felvételre és ezek közül eddig néhány kiemelkedő jelentőségűt a nemzetközi bizottság elfogadott és felvett a Jegyzékbe.

Ugyanakkor jelenleg a Világörökség Jegyzékre felkerült hazai értékek megfelelő védelme elsősorban anyagi okokból gondot jelent; a javaslatok szerint elkülönített pénzalapra lenne szükség e feladat ellátására.

🕒 A konkrét feladatok hazai végrehajtása

1986 áprilisában alakult meg a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága a minisztériumok és intézmények kijelölt képviselőiből.

A Magyar Nemzeti Bizottság a hazai tudományos és szakmai szervezetek által javasolt értékek közül több pályázatot vizsgált meg, illetve nyújtott be a Világörökség Bizottsághoz az Egyezmény által előírt módon.

A Világörökség Bizottság 1987. december 11-én felvette a Jegyzékbe a Budai Várnegyedet a Duna két partjának panorámájával, valamint Hollókő védett faluközpontját és annak táji környezetét.

1993-ban új előzetes hazai lista készült, amelynek alapján 1994-ben benyújtásra került az a közös magyar-szlovák javaslat, hogy az "Aggtelek és a Szlovák Karszt Barlangjait" vegyék fel a természeti világörökségi csoportba.

Ezt a javaslatot a Világörökség Bizottság 1995. decemberi ülésén elfogadták és ezzel az említett természeti értéket a világörökség részének minősítették.

Ugyancsak az említett előzetes lista szerint Magyarország 1995-ben benyújtotta a Pannonhalmi Apátság és táji körzetére vonatkozó pályázatot, amelyről majd 1996-ban dönt a nemzetközi testület.

🕒 Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

A Világörökség Alapba való befizetési kötelezettség összege Magyarország esetében 1995-ben 4829 USD volt.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

A természeti világörökség védelmével kapcsolatban kiemelendő a magyar-szlovák kétoldalú természetvédelmi együttműködés, amelynek eredményeképpen felvették a Világörökség Jegyzékbe a közös határon áthúzódó, fent említett természeti értéket (II.2./⌚).

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

⌚ Hazai koordináció

Az Egyezmény végrehajtásáért - a kihirdetésről szóló jogszabály szerint - az ÉVM miniszter, illetve jogutódjaként a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter felelős az érintett miniszterek és országos hatáskörű szervek vezetőinek bevonásával (D. melléklet).

1986 áprilisában megalakult a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága, amely azonban 1990 óta nem működik, ezért megújítása folyamatban van.

Jogforrások, hivatkozások

#Tvr-21, 1985: 1985. évi 21. törvényerejű rendelet a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló, az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete Általános Konferenciájának ülészakán Párizsban, 1972. november 16-án elfogadott egyezmény kihirdetéséről

Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 33-34. o.

ÖIFF, 1994: Természetvédelmi egyezmények - oktatási anyag. Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért, Miskolc, 26-31. o.

II.3. A vándorló vadon élő állatfajok védelme

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

* Alapvető adatok

Egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméről	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1979. június 23.
* helyszín:	Bonn (Német Szövetségi Köztársaság)
* hatálybalépés:	1983. november 1.
* szervezet:	ENSZ Környezeti Program
* letéteményes:	Német Szövetségi Köztársaság
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/jóváhagyás:	1983. július 12.
* hatálybalépés:	1983. november 1.

* Célkitűzés

Az Egyezmény alapvető célkitűzése a vándorló állatfajok védelmének biztosítása, az ezzel kapcsolatos nemzetközi együttműködés, kutatások elősegítése, támogatása [II.§/3a].

* Konkrét kötelezettségek

A konkrét feladatok a következők:

- az I. Függelékben felsorolt vándorló fajok azonnali védelmének a biztosítása [II.§/3b];
- a II. Függelékben felsorolt vándorló fajok védelme és gondozása érdekében megállapodások megkötése [II.§/3c];
- az I. Függelékben felsorolt fajok kipusztulási veszélyének elhárítása szempontjából fontos élőhelyek megőrzése, ahol pedig megoldható és helyénvaló, ott ezen élőhelyek helyreállítása [III.§/4a];
- az I. Függelékben felsorolt fajok vándorlását jelentősen gátló tevékenységek vagy akadályok káros hatásának a megfelelő módon való megelőzése, kiküszöbölése, ellensúlyozása vagy a minimumra csökkentése [III.§/4b];
- az I. Függelékben felsorolt fajokat veszélyeztető vagy valószínűleg veszélyeztető tényezőknek a lehetőség és a célszerűség mértékéig való csökkentése vagy szabályozása, beleértve a nem őshonos fajok betelepülését vagy betelepítésének szigorú ellenőrzését, vagy a már betelepített/betelepült fajok ellenőrzését vagy az esetleges felszámolását [III.§/4c];

- a Titkárság tájékoztatása az I. Függelékben felsorolt fajok zsákmányolásával kapcsolatos bármilyen kivétel alkalmazásáról [III.§/7].

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

A Részös Felek Konferenciája ülészakain elfogadott költségvetéshez a Felek hozzájárulásainak összegét az ENSZ-tagdíjak figyelembevételével állapítják meg.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

Az Egyezményt több Megállapodás egészíti ki (II.3.a.,b.).

◇ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény legfőbb döntéshozó testülete a Felek Konferenciája. Az Egyezmény végrehajtásának koordinálásával, ügyviteli feladatainak ellátásával - a UNEP keretében működő - Titkárság foglalkozik.

A Tudományos Tanács feladatai: tudományos tanácsadás a Felek Konferenciája, a Titkárság és bármely Fél számára, kutatási ajánlások, különleges védelmi és kezelési intézkedésekre vonatkozó ajánlások, ajánlások készítése az egyes fajok I. vagy II. Függelékbe való felvételére, ajánlások készítése az Egyezmény végrehajtása során felmerülő problémák megoldására.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

A csatlakozási okiratot Magyarország 1983. július 12-én helyezte letétbe Az Egyezményt az 1986. évi 6. számú törvényerejű rendelettel hirdették ki.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Magyarország az Egyezmény végrehajtása érdekében több programot, intézkedési, kutatási feladattervet fogadott el és hajt végre, illetve részt vesz a nemzetközi egyeztetésekben.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Az Egyezményben meghatározott konkrét feladatok végrehajtását elsősorban az alábbi jogi eszközök elfogadása, illetve kutatási, jogalkotási, megőrzési tevékenységek jelentik:

- védett madárfajok vonulásának kutatása, magyar vadlúd-kutatási projekt, tűzok zárttéri szaporítása, magyarországi tűzokállomány ökológiai vizsgálata, parti fecskék állományát veszélyeztető hatások vizsgálata;
- a 12/1993 (III.31.) KTM rendelet a védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, egyedeik értékéről, a fokozottan védett barlangok körének megállapításáról, valamint egyes védett állatfajokkal kapcsolatos korlátozások és tilalmak alóli felmentésekről szóló 1/1982. (III.15.) OKTH rendelkezés módosításáról;
- a kékcsőrű réce, a rétisas, a tűzok és a vékonycsőrű póling fokozottan védetté nyilvánítása hazánkban;
- tűzokos élőhelyek és védetté nyilvánításuk (1975-1990 között hét, 1990 óta újabb négy védetté nyilvánított élőhely);
- 1989-től kezdődően Tűzokvédelmi Program végrehajtása: tűzokkímélő agrotechnika, vetésszerkezet; fészkek felderítése és védőzóna kialakítása; fészkaljak mentése; tojások mesterséges keltetése és kelés előtt vadon élő tojó alá történő visszahelyezése;
- Rétisas Védelmi Program: középvezetőségű szabad légvezetékek tartóoszlopaira kihelyezett szigetelőanyagok az áramutések kiküszöbölésére, fészkelőterületen a fészkelési időszakban végzett erdőgazdasági tevékenységek elhalasztása;

Az Egyezményt kiegészítő megállapodások közül Magyarország csatlakozott az Európai Denevérek Védelméről szóló Megállapodáshoz (II.3.a.), illetve aláírta az Afrikai-Eurázsiai Vándorló Vízimadarak Védelméről szóló Megállapodás záródokumentumát (II.3.b.).

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

Magyarország hozzájárulásai a pénzügyi alaphoz: 1995-ben 3776 USD, illetve 1996-ban 3822 USD és 1997-ben majd 5017 USD. 1995-ig bezárólag Magyarország eleget tett e pénzügyi hozzájárulási kötelezettségnek.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

Az Egyezmény végrehajtása érdekében Magyarország két jelentős nemzetközi együttműködésben vesz részt:

- Egyetértési Memorandum a Vékonycsőrű Póling Védelméről, amelyet Magyarország az elsők között, 1994. szeptember 22-én írt alá;
- A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület együttműködése a "Birdlife International" szervezet titkárságával az európai tűzokvédelmi stratégia kialakításában és a mezőgazdasági politika befolyásolásában.

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

Az Egyezmény Tudományos Tanácsának tagja - KTM megbízásból - dr. Bankovics Attila (Természettudományi Múzeum).

⌚ Hazai koordináció

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviselőként a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

- #Tvr-4, 1982: 1982. évi 4. számú törvényerejű rendelet a természetvédelemről
- #Tvr-6, 1986: 1986. évi 6. törvényerejű rendelet a Bonnban, az 1979. évi június 23. napján kelt, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről
- #KTMr-12, 1993: 12/1993. (III.31.) KTM rendelet A védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, egyedeik értékéről, a fokozottan védett barlangok körének megállapításáról, valamint egyes védett állatfajokkal kapcsolatos korlátozások és tilalmak alóli felmentésekről szóló 1/1982. (III.15.) OKTH rendelkezés módosításáról
- Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 35-36. o.
- Fülek Cs., 1994: A Bonni Egyezmény. Madártávlat, 1994/5.
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: természetvédelem. KVM, Budapest, 47-66. o.
- ÖIFF, 1994: Természetvédelmi egyezmények - oktatási anyag. Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért, Miskolc, 15-21. o.

II.3.a. Megállapodás az európai denevérek védelméről

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Megállapodás a denevérek védelméről Európában	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1991. december 4.
* helyszín:	London (Egyesült Királyság)
* hatálybalépés:	1994. január 16.
* szervezet:	ENSZ Környezeti Program
* letéteményes:	Egyesült Királyság
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/jóváhagyás:	1994. június 22.
* hatálybalépés:	1994. július 22.

A Bonni Egyezmény (II.3.) keretében kidolgozott Megállapodást 1991-ben fogadták el és 1994-ben lépett hatályba.

★ Célkitűzés

A Megállapodás célkitűzése - a Bonni Egyezmény alapelveivel összhangban - az európai denevérfajok populációinak megőrzése, illetve az ehhez szükséges, nemzetközileg egyeztetett intézkedések elfogadása és végrehajtása.

★ Konkrét kötelezettségek

A Megállapodás szerint a Felek konkrét kötelezettségei a következők:

- egy vagy több illetékes hatóság kijelölése, amely megfelelő hatáskörrel a Megállapodás végrehajtásáért felelős [II.§/3];
- a denevérek mindennemű szándékos befogásának, tartásának és pusztításának a megtiltása az illetékes hatóság engedélyének a kivételével [III.§/1];
- a védelem szempontjából jelentős pihenő- és búvóhelyek feltérképezése, valamint a denevérek táplálkozási területeinek felkutatása és ezen helyek kártételtől és háborgatástól való védelmének a biztosítása [III.§/2];
- a denevérek megőrzése jelentőségének a hangsúlyozása és megerősítése a köztudatban [III.§/4] és a szükséges kutatási programok végrehajtásának az elősegítése [III.§/7];

- a peszticidek használatának előírása során a denevérekre gyakorolt lehetséges káros hatások figyelembevétele [III.§/8];
- a Megállapodás végrehajtásához szükséges törvényhozási és közigazgatási intézkedések elfogadása [IV.§/1];
- beszámoló jelentés készítése a jelen Megállapodás keretében hozott intézkedésekről [VI.§].

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

A Megállapodás nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

A Megállapodás végrehajtásának ügyviteli költségeit 1996-tól a Felek fedezik; az 1996-tól esedékes hozzájárulásokat a Felek Találkozójának 1995. évi első ülészakán határozták meg.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

◇ A nemzetközi szervezet

A Megállapodás legfőbb döntéshozó testülete a Felek Találkozója; a végrehajtás koordinálásával, ügyviteli feladatainak ellátásával a Titkárság foglalkozik.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

A Megállapodáshoz Magyarország 1994. június 22-én csatlakozott.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

A Megállapodás jelentős a Magyarország területén élő denevérek megőrzésének szempontjából.

A 30 európai faj közül 26 hazai előfordulása bizonyított, ebből jelenleg 4 faj fokozottan védett.

Az átfogó európai együttműködés nagyban hozzájárul az egyes országok információ-ellátásához, s erre támaszkodva - a közös, összehangolt intézkedésekkel - hatékonyabbá tehető a denevérek védelme.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

A Megállapodással is összhangban a pihenő- és búvóhelyek felkutatása folyamatosan történik. A barlangok védelme az 1982. évi 4. számú tvr., illetve a 12/1993.(III.31.) KTM rend. alapján jogilag biztosított.

Ugyanezek a jogszabályok biztosítják a denevérek védelmét a szándékos befogás, tartás és pusztítás tiltásával.

A KTM anyagilag támogatja a Magyar Denevérkutatók Baráti Köre és a Magyar Denevérvédelmi Alapítvány által benyújtott pályázatot, amely többek között kutatási témákat is felölel.

A magyarországi denevérvédelem helyzetének értékeléséről szóló első hazai beszámoló jelentés az Ideiglenes Titkárság számára 1995 elején készült el.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

A Magyarország számára előírt hozzájárulás mértéke az elkövetkező hároméves időszakra a következő: 1996-ban 1053,66 DEM, 1997-ben 950,21 DEM, 1998-ban 1229,04 DEM.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

⌚ Hazai koordináció

A hazai feladatok végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléséért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

#KTM, 1994: Megállapodás az európai denevérfajok populációinak megőrzéséről. Magyar Közlöny, 79. szám (közzététel a környezetvédelmi minisztertől)

#KTMr-12, 1993: 12/1993. (III.31.) KTM rendelet A védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, egyedeik értékéről, a fokozottan védett barlangok körének megállapításáról, valamint egyes védett állatfajokkal kapcsolatos korlátozások és tilalmak alóli felmentésekről szóló 1/1982. (III.15.) OKTH rendelkezés módosításáról

#Tvr-4, 1982: 1982. évi 4. számú törvényerejű rendelet a természetvédelemről

Haraszthy L., 1995: Biológiai sokféleség megőrzésének lehetőségei Magyarországon. WWF-füzetek, 8. szám

Fülek Cs., 1994: Európai összefogással a denevérekért. TermészetBúvár, 6., 36.o.

II.3.b. Megállapodás az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarakról

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Megállapodás az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarak védelméről	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1995. június 16.
* helyszín:	Hága (Hollandia)
* hatálybalépés:	
* szervezet:	ENSZ Környezeti Program
* letéteményes:	Hollandia
MAGYAR	
* aláírás:	
* megerősítés/jóváhagyás:	
* hatálybalépés:	

A Bonni Egyezmény (II.3.) keretében kidolgozott Megállapodást 1995. június 16-án fogadták el és 1995. végén nyitották meg aláírásra. A Megállapodás hét afrikai és hét európai állam csatlakozását követően lép majd hatályba.

★ Célkitűzés

A Megállapodás célkitűzése - a Bonni Egyezmény alapelveivel összhangban - az érintett térségre vonatkozóan a vándorló vízimadarak védelme, illetve az ehhez szükséges, nemzetközileg egyeztetett intézkedések elfogadása és végrehajtása. A

Megállapodás szerint különös figyelmet kell fordítani a veszélyeztetett és a kedvezőtlen védelmi helyzetben lévő fajokra [III.§/1].

★ Konkrét kötelezettségek

A konkrét kötelezettségek a következők:

- meg kell tiltani a Bonni Egyezmény I. Függelékében szereplő fajokhoz tartozó állatok zsákmányolását [III.§/2a];
- meg kell őrizni, ott ahol pedig megoldható, helyre kell állítani a - Bonni Egyezmény I. Függelékében szereplő - fajok azon élőhelyeit, amelyek fontosak a fajok kipusztulási veszélyének elhárítása szempontjából [III.§/2a];

- az I. Függelékben felsorolt fajok vándorlását jelentősen gátló tevékenységek vagy akadályok káros hatásának a megfelelő módon való megelőzése, kiküszöbölése, ellensúlyozása vagy a minimumra csökkentése [III.§/2a];
- az I. Függelékben felsorolt fajokat veszélyeztető vagy valószínűleg veszélyeztető tényezőknek a lehetőség és a célszerűség mértékéig való csökkentése vagy szabályozása, beleértve a nem-ôshonos fajok betelepülésének vagy betelepítésének szigorú ellenőrzését, vagy a már betelepített/betelepült fajok ellenőrzését vagy az esetleges felszámolását [III.§/2a];
- azon helyek azonosítása, ahol a vándorló vízimadarak előfordulnak, valamint ezen helyek védelmének, kezelésének és helyreállításának a biztosítása. [III.§/2c];
- megfelelő élőhelyek hálózatának a megőrzése, vagy ahol lehetséges a helyreállítása, mindezt különösen azon vizes élőhelyekre vonatkozólag, amelyeknek területe több országot is érint [III.§/2d];
- az emberi tevékenységek által okozott problémák felmérése [III.§/2e];
- együttműködés a nemzetközileg összehangolt munkát igénylő rendkívüli esetekben, a fajok azonosítására és megfelelő eljárások kidolgozására vonatkozólag, valamint olyan irányelvek készítésében, amelyek az egyes feleket segíti az ilyen rendkívüli esetekben [III.§/2f];
- a nem-ôshonos vízimadár fajok betelepítésének a megtiltása, valamint az ilyen fajok véletlen kijutásának a megakadályozása, amennyiben azzal károsítanak a vadon élő állatok és növények életkörülményeit; abban az esetben, ha a nem-ôshonos faj már kijutott a természetbe, minden szükséges intézkedést meg kell tenni, nehogy károsítsák az ôshonos fajokat [III.§/2g];
- kutatások kezdeményezése és támogatása a vándorló vízimadarak biológiájára és ökológiájára vonatkozólag; kutatási és monitoring módszerek harmonizációja. Közös kutatási és monitoring programok felállítása [III.§/2h];
- a gyakorlati követelmények felülvizsgálata a vándorló vízimadarak felmérése, folyamatos vizsgálata, gyűrzése és a vizes területek kezelésére vonatkozólag abból a célból, hogy az egyes szakképzési programok kidolgozásánál és előkészítésénél téma és területi prioritásokat lehessen felállítani. Ezek a prioritások pedig a szakoktatás és együttműködés terén fontosak [III.§/2i];
- ismeretterjesztő programok kidolgozása és működtetése egyrészt a vándorló vízimadarak általános védelmi helyzetére vonatkozólag, másrészt pedig ezen megállapodás célkitűzéseire és előkészítésére [III.§/2j];
- ismeretek, valamint a kutatási, megfigyelő-jelző, védelmi és oktatási programok eredményeinek a cseréje [III.§/2k];
- együttműködés abból a célból, hogy a Felek segítsék egymást a megállapodás végrehajtásában, különösen a kutatások és a megfigyelő-jelző feladatok területén [III.§/2l];
- a megállapodáshoz csatoltak egy Intézkedési Tervet is, amely a részletes feladatokat tartalmazza.

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

A Megállapodás nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országcsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

A Megállapodás végrehajtásának ügyviteli költségeit a Felek fedezik; a hozzájárulásokat a Felek Találkozója fogja meghatározni.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

✧ A nemzetközi szervezet

A Megállapodást az ENSZ Környezeti Programjának keretében - a holland kormány támogatásával - készítették elő. A Megállapodás döntéshozó testülete a Felek Találkozója lesz.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

A Megállapodás szövegét elfogadó konferencia záródokumentumát 1995. június 16-án Magyarország is aláírta; a csatlakozás előkészítése folyamatban van.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

A Megállapodás célkitűzése jelentős Magyarország számára és annak elérése érdekében - a hatálybalépést követően - megfelelő programot és rendelkezéseket kell kidolgozni, illetve végrehajtani.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

A Felek Találkozója fog határozni a költségvetés és a hozzájárulások mértékéről (II.3.b./⊕).

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

-----

① *Hazai koordináció*

A hazai feladatok végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléséért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

II.4. Az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelme

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1979. szeptember 19.
* helyszín:	Bern (Svájc)
* hatálybalépés:	1982. június 1.
* szervezet:	Európa Tanács
* letétmentés:	Európa Tanács
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/jóváhagyás:	1989. november 16.
* hatálybalépés:	1990. március 1.

★ Célkitűzés

Az Egyezmény alapvető célkitűzése a vadonélő állat- és növényfajok és ezek élőhelyeinek védelme különös figyelemmel a veszélyeztetett fajokra, (beleértve a vonuló fajokat is) és a veszélyeztetett élőhelyekre, s ezek érdekében az országok közötti együttműködés elősegítése.

★ Konkrét kötelezettségek

A konkrét rendelkezések az állományfenntartó intézkedések, valamint a tervezések, fejlesztések során a fauna és flóra megőrzésének figyelembevételét [2.§, 3.§] írják elő, illetve részletesebb útmutatásokat tartalmaznak e feladatok megvalósítására [4.§-12.§].

Az Egyezmény mellékletei meghatározzák a fokozottan védett növény- (I. Melléklet) és állatfajokat (II. Melléklet), a védett állatfajokat (III. Melléklet), illetve azokat a módszereket (IV. Melléklet), amelyek nem alkalmazhatóak a III. Mellékletben, vagy engedélyezett esetekben a II. Mellékletben felsorolt állatfajok befogása, elejtése során.

Figyelemreméltó, hogy az Egyezményben a "védelem" értelmezése - a teljes tilalom helyett - már a hasznosítás szabályozását is jelenti.

Az Egyezmény rendelkezéseket tartalmaz a kipusztult fajok visszatelepítése, az idegen fajok elleni védekezés és betelepítésük ellenőrzése érdekében is [11.§/2].

A Feleknek két évenként részletes jelentést kell készíteniük az Egyezmény Mellékleteiben szereplő fajokkal és (vadászati, halászati stb.) módszerekkel, az élőhelyek védelmével kapcsolatban tett kivételekről [9.§]. Az Állandó Bizottság 1993. évi 13. ülésén elhatározott általános jelentést négy évenként kell benyújtani: az Egyezmény végrehajtására vonatkozó hazai jogszabályokról, az élőhelyvédelem megvalósulásáról, az ország területén az Egyezmény Mellékleteiben szereplők közül előforduló fajokról és azok helyzetéről, a jelentősebb védelmi programokról, a fontosabb kiadványokról (pl. vörös könyv) stb.

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Magyarország számára konkrét feladatot jelentett a *Vipera ursinii rakosiensis* ("rákosi vipera") élőhelyek védelmére vonatkozó 23. számú (1991. január 11.) ajánlás.

Minden Részecs Fél fenntartásokkal élhetett az aláírásakor vagy a ratifikáláskor az I-IV. Mellékletekkel kapcsolatban: Magyarország bejelentett ilyen fenntartást egyrészt azokkal a fajokkal kapcsolatban, amelyek a körülményeink között nem szorulnak a Mellékletek szerinti védelemre, másrészt olyan eljárásra vonatkozóan, amelyek tiltása hazánkban nem indokolt.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény ügyviteli költségeinek fedezésére szolgáló elkülönített költségvetést az Állandó Bizottság fogadja el és azt az Európa Tanács költségvetésének keretében számolják el úgy, hogy a tagországok e célú befizetéseit az Európa Tanács általános költségvetéséből kiegészítik (évente mintegy 700 ezer ECU-vel).

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

Az Egyezmény szöveges előírásaiban nem várható módosítás, bár fel-felvetődik ennek szükségessége. Ha ilyenre sor kerülne (a 16.§. szerint van erre lehetőség) az valószínűleg több évet vesz igénybe. Szakértő csoportok dolgoznak a Mellékletek módosításán elsősorban a kelet-európai fauna és flóra figyelembevételére érdekében, ami összefügg az e térség felé 1989-ben Magyarország felvételével történt "nyitással". Így további kiegészítés várható a fokozottan védett növények listáján (I. Melléklet) az állatfajok esetében (II. és III. Melléklet) pedig a gerinctelenek körében áll előkészítés alatt módosítás. Várható javaslat ill. módosítás néhány éven belül élőhelyekre vonatkozó Mellékletre is.

⊕ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény végrehajtásának koordinálásával, ügyviteli feladatainak ellátásával az Állandó Bizottság és a Titkárság foglalkozik. Az Európa Tanács bizonyos összeggel évente támogatja az Egyezmény végrehajtását és a Titkárság az Európa Tanács Főtitkárságának keretében dolgozik (ld. II.4./⊕). Az Egyezmény végrehajtását számos nemzetközi szervezet segíti (európai regionális intézmények, szakértői tevékenységet is ellátó nem-kormányzati szervezetek, Nemzetközi Természetvédelmi Szövetség, Európai Természetvédelmi Központ stb.).

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Az Egyezményhez Magyarország 1989-ben csatlakozott. Az Egyezmény közzétételére 1990-ben került sor (KTM, 1990). A Magyarország által bejelentett kivételekről - amelyeket a csatlakozási okirattal együtt letétbe helyezett "fenntartási" jegyzék is tartalmazott - KTM tájékoztató jelent meg (Magyar Közlöny, 1991, 14., 454-455). Ez elsősorban az Egyezmény mellékleteiben felsorolt, de Magyarországon nem védett fajok megnevezéseit tartalmazza (II.4./*).

Az Egyezmény megfelelő szintű jogszabállyal való kihirdetése eddig nem történt meg, de erre szükség van tekintettel az Európai Unióval történő jogharmonizációra is.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

A hazai természetvédelem az Egyezmény célkitűzéseivel összhangban foglalkozik a vadon élő növények és állatok, illetve azok természetes élőhelyeinek védelmével.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Az élőhelyek és fajok védelmére vonatkozóan számos intézkedés történt a védetté nyilvánításokkal foglalkozó OTvH, OKTH határozatok, illetve KVM, KTM rendeletek keretében. A fajokra vonatkozó legutóbbi jogszabály a 12/1993 (III. 31.) KTM rendelet.

Az Egyezmény megfelelő ajánlásának figyelembevételével védelem alá került a *Vipera ursinii rakosiensis* ("rákosi vipera") több fontos hazai élőhelye (17/1993 (IV.7.) KTM rend. és 1992 óta a kritikus időszakokban területőrző szolgálat is működik az e szempontból fontos helyeken; 1994-ben pedig az állományt segítő program végrehajtása is megkezdődött.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

A hozzájárulásunk az Egyezmény ügyviteli költségkeretéhez az Európa Tanács-i tagságunkból fakadó hozzájárulással egy összegben történik. Magyarországnak nincs befizetési elmaradása.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

Az élőhelyek vagy fajok védelmét célzó több program és nemzetközi együttműködés jelent egyúttal segítséget az Egyezmény hazai teljesítésére vonatkozóan is. Többek között az Egyezményhez kapcsolódó hazai program végrehajtásában svéd szakértő is részt vesz az Európai Herpetológiai Társaság segítségével. Egyúttal a Szlovák Köztársaság 1993-ban indult *Emys orbicularis* (mocsári teknős) visszatelepítési programjának megvalósulását magyar szakemberek is segítik.

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

Az Állandó Bizottság égisze alatt több szakértői munkacsoport működik, amelyek tevékenységében részt vesz Magyarország (kivéve a bennünket közvetlenül nem érintő régiók vagy tevékenységek kérdéseivel foglalkozó *ad hoc* csoportokat). A vadonélő fajok visszatelepítésével, betelepülésével, betelepítésének problémáival foglalkozó szakértői csoport elnöke hazai szakértő (Nechay Gábor, KTM).

⌚ Hazai koordináció

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléséért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

- #KTM, 1990: Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről. Magyar Közlöny, 64. szám (közvetítés a környezetvédelmi minisztertől)
- #KTMr-17, 1993: 17/1993. (IV.7.) KTM rendelet a Peszéradacsi Tájvédelmi Körzet létesítéséről és a természetvédelmi kezelő megnevezéséről
- Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 37-38. o.
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: természetvédelem. KVM, Budapest, 67-87. o.
- ÖIFF, 1994: Természetvédelmi egyezmények - oktatási anyag. Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért, Miskolc, 22-25. o.

II.5. A biológiai sokféleség, a biológiai források védelme

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Biológiai Sokféleség Egyezmény	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1992. június 5.
* helyszín:	Rio de Janeiro (Brazília)
* hatálybalépés:	1993. december 29.
* szervezet:	ENSZ Környezeti Program
* letéteményes:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	1992. június 13.
* megerősítés/jóváhagyás:	1994. február 24.
* hatálybalépés:	1994. május 25.

Az Egyezményt 1992-ben az ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencia keretében nyitották meg aláírásra.

★ Célkitűzés

Az Egyezmény alapvető célkitűzése a biológiai sokféleség megőrzése, komponenseinek fenntartható használata és a genetikai források hasznosításából - azaz a vadon élő, élővilágból származó - haszon igazságos elosztása [1.§].

★ Konkrét kötelezettségek

Az Egyezmény értelmében minden Fél vállalja azt, hogy

- tevékenysége ne okozzon környezeti kárt határain kívül [3.§];
- kialakít nemzeti stratégiát a biológiai sokféleség védelmére és fenntartható hasznosítására [6.§/a], továbbá integrálja a megőrzést az egyes szakterületi, ágazati politikákba és tervekbe, illetve ágazatközi tervekbe [6.§/b];
- azonosítja és megfigyeli a biológiai sokféleség azon összetevőit, amelyek fontosak a megőrzés szempontjából [7.§/a,b], valamint azokat a folyamatokat és tevékenységeket, amelyeknek káros vagy valószínűleg káros hatásuk van ebből a szempontból [7.§/c], s nyilvántartja az ezekre vonatkozó adatokat [7.§/d];
- gondoskodik az *in situ* védelemről [8.§] védett területeken és azokon kívül is megfelelő intézkedésekkel, fenntart *ex situ* védelmi intézményeket [9.§] és intézkedik a veszélyeztetett fajok visszatérése, visszatelepítése érdekében [9.§/c];

- a megőrzést elősegítő kutatási és képzési programokat hajt végre, elősegíti a kutatás eredményeinek felhasználását [12.§], a megőrzésre vonatkozó ismeretek terjesztését [13.§], a nemzetközi információcserét [17.§], a műszaki-tudományos együttműködést, szakembercserét és -képzést [18.§];
- környezeti hatásvizsgálat alá veti azokat a terveket és programokat, amelyek várhatóan jelentősen károsítják a biológiai sokféleséget [14.§];
- azonnal értesíti a területén keletkező, a biológiai sokféleséget más államok területét is veszélyeztető helyzetről a potenciálisan érintett országokat [14.§/1d];
- kölcsönös megegyezések alapján elősegíti genetikai forrásaihoz más Felek hozzáférését és mások ilyen forrásainak kutatásában azok teljes részvételét, biztosítva az abból származó haszon megosztását a származási országgal [15.§]; továbbá elősegíti a megőrzés szempontjából fontos technológiák más Felek számára történő átadását is [16.§, 19.§];
- beszámoló jelentést készít a Konferencia által meghatározandó gyakorisággal azokról az intézkedésekről, amelyeket az Egyezmény rendelkezéseinek végrehajtása érdekében tett [26.§].

✳ Magyarország-ra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény alapján [20.§/1], illetve a Részes Felek 1. Konferenciájának határozata alapján az átalakuló gazdaságú országok - köztük Magyarország - számára csak önként vállalható kötelezettség a fejlődő országok pénzügyi támogatására létrehozott alaphoz való hozzájárulás.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

A Felek meghatározott - az ENSZ tagdíjak alapján számított - arányban hozzájárulnak az Egyezmény Titkárságának ügyviteli költségeihez, illetve önként hozzájárulhatnak a meghatározott feladatok ellátásához. E költségvetés Letéti Alapját a UNEP keretében elkülönítetten kezelik. Emellett a fejlődő országok feladatainak ellátását segítő - a Globális Környezeti Alap által kezelt - pénzügyi keretet hoztak létre, amelyet a Részes Felek Konferenciájának második ülészsaka 1995-ben véglegesített.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

Az Egyezmény keretében megkezdődtek a nemzetközi tárgyalások a biológiai biztonsággal foglalkozó jegyzőkönyv kidolgozásáról.

✧ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény végrehajtásának koordinálásával, ügyviteli feladatainak ellátásával az ENSZ Környezeti Programjának keretében működő Titkárság foglalkozik. Az Egyezmény külön pénzügyi-támogatási rendszerét a Globális Környezeti Alap (GEF) működteti (II.5./⊕).

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Az Egyezmény aláírására Magyarország részéről az ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencia keretében 1992. június 13-án került sor. Az Országgyűlés 1993. december 22-én egyhangú határozattal (OGy-103, 1993) döntött az Egyezmény megerősítéséről. A ratifikációs okirat letétbe helyezésére 1994 februárjában került sor. Az Egyezményt az 1995. évi LXXXI. törvénnyel hirdették ki.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Több intézkedés történt a biológiai sokféleség védelmére már az Egyezmény elfogadása előtt is (pl. védett területek hálózatának kialakítása, veszélyeztetett fajok védelme). A fenntartható hasznosítás követelménye - az érintett szakágazatokban - érvényesül, az a gazdálkodás "szerves része" (a növénytermesztés alapvető érdeke a talajtermékenység fenntartása stb.). Az általános célkitűzés elérése azonban csak a konkrét feladatok következetes végrehajtásával lehetséges.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Az Egyezményben előírt konkrét feladatok teljesítésére az előkészítő munka, illetve egyes már elfogadott programok végrehajtása folyamatban van. Elkezdődött a biológiai sokféleség elemei azonosítási-értékelési programjának tervezése, illetve végrehajtása PHARE támogatással ("Magyar nemzeti biodiverzitás monitorizáló projekt"). A biológiai sokféleséggel kapcsolatos feladatok megoldása érdekében a hatásvizsgálatokról intézkedő 86/1993 (IV.4.) Kormányrendelet, illetve a hatásvizsgálatra kötelezett tevékenységek körét is bővítő 67/1994. (V.4.) Kormányrendelet figyelembevételével - már kifejezetten az Egyezmény céljain alapuló - intézkedésekre is szükség van.

Az Egyezmény alapján eddig még nem kellett - kötelező érvénnyel - a Részes Felek Konferenciája számára beszámoló jelentést készíteni, illetve ország-tanulmányt, nemzeti stratégiát, biológiai sokféleség megőrzésére vonatkozó intézkedési tervet benyújtani. A biológiai sokféleség megőrzésére az elmúlt években már több - kormányzati, akadémiai, szakértői - tanulmány született és ezekre is alapozva megkezdődött a hazai országtanulmány elkészítése, illetve az átfogó program kidolgozása. E feladatok szerepelnek a természetvédelemről szóló - és a közeljövőben az Országgyűlés elé kerülő - törvénytervezetben is.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

Az Egyezmény Titkárságának ügyviteli költségeihez való hozzájárulási kötelezettségünk 1995-ben 11.277 USD volt. Magyarországnak nincs befizetési elmaradása.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

A biológiai sokféleség megőrzésére vonatkozó feladatok is szerepelnek Magyarországnak több országgal kötött kétoldalú környezetvédelmi, illetve természetvédelmi tárgyú együttműködési megállapodásában. Külön ki kell emelni a német-magyar együttműködés keretében - a német fél által

támogatott - programot, amelynek eredményeképpen a hazai biomonitoring rendszert megalapozó felmérések készültek. Erre is építve jelenleg PHARE támogatással folyik e rendszer kiépítése.

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

Magyarország képviselője (Nechay Gábor, KTM) - alelnökként - tagja az Egyezmény Tudományos, Technológiai és Technikai Tanácsadó Testülete elnökségének. A biológiai biztonság problémáival foglalkozó ad hoc szakértői csoport tagja volt dr. Balázs Ervin (Gödöllői Biotechnológiai Központ). E csoport feladata a genetikailag módosított szervezetek felhasználása során szükséges biztonsági követelményekre nemzetközi jogi érvényű szabályozástervezet kidolgozása volt (II.5.a.).

⌚ Hazai koordináció

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviselőségért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

- #OGy-103, 1993: 103/1993 (XII.29.) OGY hat. a Magyar Köztársaság részéről a Rio de Janeiroban, 1992. június 13-án aláírt ENSZ Biológiai Sokféleség Egyezmény megerősítéséről
- #Tv-LXXXI, 1995: 1995. évi LXXXI. törvény a Biológiai Sokféleség Egyezmény kihirdetéséről
- Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 39-41. o.
- Bartha S. et al., 1993: Nemzeti biodiverzitásmegőrzési stratégia. Magyar Tudomány, 38/8, 983-1010.
- Gyulai I. et al., 1992: A biodiverzitás megőrzésének programja. "Zöld Akció", Miskolc, kézirat
- Haraszthy L., 1995: Biológiai sokféleség megőrzésének lehetőségei Magyarországon. WWF-füzetek, 8. szám
- Láng I., 1995: Felelősség 300000 négyzetkilométerért; egymásra utalt népek. Természetbúvár, 50/5, 11-13.
- Nechay G. (szerk.), 1992: Földünkért (IUCN, UNEP, WWF "Caring for the Earth" 1991. évi kiadványának magyar változata), KTM, Budapest
- Nechay G., Faragó T. (szerk.), 1992: Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Egyezménye a Biológiai Sokféleségről. Az ENSZ Konferencia Magyar Nemzeti Bizottsága, Budapest
- ÖIFF, 1994: Természetvédelmi egyezmények - oktatási anyag. Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért, Miskolc, 31-36. o.
- Tardy J. (szerk.), 1994: Természetvédelem'94. KTM, Budapest
- Vida G., 1995: A fenntartható fejlődés és a bioszféra. Természetbúvár, 50/1, 26-27.

II.5.a. Jegyzőkönyv a biológiai biztonságról (előkészületben)

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

---

* Előzetes elnevezés, tervezett elfogadás

Jegyzőkönyv a biológiai biztonságról

A Részes Felek Konferenciájának 1994. évi első találkozásán elfogadott határozat alapján kezdődtek meg az előzetes nemzetközi tárgyalások - egy munkacsoport, illetve egy ad hoc szakértői testület keretében - a Jegyzőkönyv megalapozásáról. Az 1995. évi második ülészak határozott a Jegyzőkönyv előkészítéséről és egy azt kidolgozó csoport létrehozásáról.

* Célkitűzés

A tervezett Jegyzőkönyv célja olyan eljárások kidolgozása, amelyek megfelelően szabályozzák a biotechnológiailag módosított élőszervezetek szállítását, kezelését és felhasználását, amelyek káros hatással lehetnek a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható használatára.

* Tervezett konkrét kötelezettségek

A Biológiai Sokféleség Egyezmény (II.5.) már tartalmazta (8., 19. cikkelyek) azokat az alapvető szempontokat, amelyeket a tervezett Jegyzőkönyvben figyelembe kell venni; illetve konkrétan meghatározta annak néhány tartalmi elemét (19.§/3):

“A Felek tekintetbe veszik egy olyan jegyzőkönyv szükségességét és módozatait, amely megfelelő eljárásokat dolgoz ki, beleértve különösen az előzetes tájékoztatási megegyezést a biotechnológia eredményeként létrejött bármely élő, módosított szervezet biztonságos szállítása, kezelése és felhasználása területén, amely kedvezőtlen hatással lehet a biológiai sokféleség megőrzésére és fenntartható hasznosítására.”

A Részes Felek Konferenciájának 2. ülészaka (Jakarta, 1995. november) határozatot fogadott el arról, hogy ezeknek az élő szervezeteknek a felhasználására, kibocsátására, határokon való áttérjedésére vonatkozóan megfelelő szabályozásra, illetve e szabályozást előíró jegyzőkönyv kidolgozására van szükség, amelynek főbb elemei a következők: a megoldandó problémák (szabályozandó kérdések), az előzetes tájékoztatási kötelezettség formái és területei, a biotechnológiával előállított módosított élő szervezetek megfelelő kategóriái.

* A nemzetközi szervezet

A Jegyzőkönyv tervezetének elkészítésére egy “nyílt” munkacsoportot (Biológiai Biztonsági Szakértői Csoport) és egy 15-tagú ad hoc szakértői testületet hozott létre a Felek Konferenciájának

első ülészaka, amely az Egyezmény Titkárságának közreműködésével részletes elemzést készített és ajánlásokat tett a Jegyzőkönyv tartalmára.

E testületek tevékenységét több nemzetközi szervezet is támogatta (FAO, UNEP, UNIDO, WHO). A Felek Konferenciájának második ülészakán a Jegyzőkönyvet kidolgozó munkacsoport ("fogalmazó" csoport) megalakításáról született döntés.

Hazai előkészületek és részvétel a nemzetközi tárgyalásokban

☆ A hazai felkészülés

A biológiai biztonság témaköre hazánk számára is fontos, hiszen Magyarországon is folynak ilyen irányú kutatások, illetve sor kerül a módosított élő szervezetek felhasználására, ugyanakkor hiányzik a megfelelő szabályozás az ezzel kapcsolatos környezetbiztonságot, határokon való átszállítást érintő kérdésekről.

Ennek megfelelően a nemzetközi előkészítő munkában (továbbra is) aktív részvétel szükséges és ezzel párhuzamosan ki kell dolgozni a biotechnológiailag módosított élőszervezetek szállítására, kezelésére és felhasználására vonatkozó hazai szabályozás alapjait.

🕒 Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

A biológiai biztonság problémáival foglalkozó - a Felek Konferenciája második ülészakáig tevékenykedő - ad hoc szakértői testületnek tagja volt dr. Balázs Ervin (Gödöllői Biotechnológiai Központ).

🕒 Hazai koordináció

Az előkészítéssel kapcsolatos hazai feladatok végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléséért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

III.1. A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelmének szabályozása

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1973. március 3.
* helyszín:	Washington (USA)
* hatálybalépés:	1975. július 1.
* szervezet:	ENSZ Környezeti Program
* letéteményes:	Svájc
MAGYAR	
* aláírás:	-----
* megerősítés/ jóváhagyás:	1985. május 29.
* hatálybalépés:	1985. augusztus 27.

★ Célkitűzés

Az Egyezmény alapvető célkitűzése a kereskedelem által veszélyeztetett fajok élőhelyeiken történő megőrzése, védelme. Ezt csak a felvásárló piac és az élőhely országainak szoros együttműködésével lehet megvalósítani. Az Egyezmény a veszélyeztetettség mértéke alapján: az I. Függelékbe sorolja a közvetlenül a kikapcsolás szélén álló fajokat (ezek kereskedelmi forgalomba nem kerülhetnek) [II.§/1], a II. Függelékbe azokat a növényeket és állatokat, amelyek esetében szigorú szabályozásra van szükség ahhoz, hogy ne jussanak az I. Függelékben felsorolt fajok sorsára [II.§/2], a III. Függelékbe pedig azokat, amelyek esetében az egyes országok - e fajok védelme érdekében - nemzetközi segítséget kérhetnek a kereskedelem ellenőrizhetősége érdekében [II.§/3]. A kereskedelmet az Egyezmény engedélyezési rendszer működtetésével szabályozza [III.§, IV.§, V.§, IX.§/1a].

★ Konkrét kötelezettségek

Az Egyezmény szerint minden Fél kötelezettséget vállal arra, hogy:

- Igazgatási Hatóságot jelöl ki, amely az engedélyezési munkát ellátja, a rendelkezések megszegésével történő kereskedelmet megtiltja, bünteti [VIII.§/1a];
- az elkobzott példányokat az előírásoknak megfelelően elhelyezi [VIII.§/4];
- Tudományos Testületet jelöl ki, amely segíti a hatósági munkát [VIII.§/4c];
- a Hatóság élő állatok elhelyezésére mentőközpontot létesít [VIII.§/5];

- nyilvántartást vezet az I., II., és III. Függelékben szereplő fajok forgalmáról, az Egyezmény végrehajtásáról, és erről a nemzetközi titkárságot évi jelentésben tájékoztatja [VIII.§/6-7], továbbá kétévenkénti jelentést tesz a jogalkotási, szabályozási és igazgatási intézkedésekről [VIII.§/7b];
- tájékoztatja a közvéleményt az Egyezmény jelentőségéről, végrehajtásáról;
- az Egyezmény végrehajtása érdekében saját jogszabályokat alkot, amelyek szigorúbbak is lehetnek, mint az Egyezmény előírásai [XIV.§/1].

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény nem tartalmaz olyan sajátos rendelkezéseket, amelyek valamely - Magyarországot is magában foglaló - országcsoportnak az általánostól eltérő feladatokat jelentenének.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

A Részes Felek Konferenciája kétévenként tartott ülészeit elfogadott költségvetéshez a Felek hozzájárulásainak összegét az ENSZ-tagdíjak figyelembevételével állapítják meg. Ezen túlmenően bizonyos konkrét programok végrehajtását önkéntes hozzájárulásokkal segíthetik elő a Felek.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A Felek Konferenciájának ülészeit módosítják a Függelékeket, az állat- és növényfajok állományi és kereskedelmi adatainak ismeretében, emellett újabb határozatokat hoznak az Egyezmény hatékonyabb végrehajtásával kapcsolatban.

⊕ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény legfőbb döntéshozó szerve a Részes Felek Konferenciája, amely kétévenként tart ülést. A végrehajtást Állandó Bizottság, növényekkel foglalkozó bizottság, állatokkal, illetve állatszállítással foglalkozó bizottság segíti elő.

A feladatok koordinálásával, az ügyviteli feladatok ellátásával a Genfben székelő Titkárság foglalkozik az ENSZ Környezeti Programjának támogatásával.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Az Egyezményhez Magyarország 1985-ben csatlakozott. Az Egyezményt az 1986. évi 15. számú törvényerejű rendelettel hirdették ki, annak végrehajtásáról a 4/1990. (XII.7.) KTM rendelet intézkedett.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Magyarország az Egyezményben rögzített irányelveket, rendelkezéseket betartja, Igazgatási Hatósága az engedélyezési munkát ellátja, a rendelkezések megszegésével történő kereskedelmet megtiltja és megfelelően bünteti. Az Egyezmény alapvető célkitűzéseinek megfelelően Magyarország aktívan részt vesz a veszélyeztetett fajok kereskedelmének megakadályozásában, illetve ellenőrzésében. Az ezzel kapcsolatos tevékenység három fő területre tagolódik:

- a Magyarországra, mint felvevő piacra irányuló kereskedelem közben tartása (hazai kereskedők, díszállattartók, tenyésztők, állatkertek, bizományi üzletek ellenőrzése);
- az országon átmenő tranzit forgalom ellenőrzése (megfelelő engedélyek nélkül utazó tranzit szállítmányok nem engedhetők be az országba, illetve, ha már bekerültek, akkor szállítmányuk lefoglalása, elkobzása) - ezáltal elősegítve a többi ország természetvédelmi erőfeszítéseit;
- az Egyezmény különböző Függelékeiben szereplő hazai, nálunk őshonos fajok védelme a kereskedelem káros hatásaitól (Magyarország az Egyezményben feltüntetett hazai védett fajok közül kereskedelmi forgalomba egyet sem enged, kereskedelmi célú befogásukat nem engedélyezi).

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Az Egyezmény hazai végrehajtására rendelet készült (KTMr-4, 1990), amely több vonatkozásban is szigorít: az összes ragadozó madárfajt beleérti az I. Függelékbe; bejelentési kötelezettséget ír elő mindazoknak, akiknek I. Függelékben szereplő fajok, ill. ezek származékai vannak a birtokában vagy a II. Függelékbe sorolt faj tenyésztésével rendelkeznek; elefántcsontot az ország területére behozni tilos; az engedélyek nélkül "utazó" tranzit szállítmányokat sem engedi át az ország területén.

Az Egyezményből adódó konkrét hazai feladatokat a kijelölt Igazgatási Hatóság - a KTM Természetvédelmi Hivatala - látja el. E hivatal jogosult az ún. "CITES engedélyek" kiállítására. Évente átlag 200-300 engedély kérelem elbírálásáról van szó. A rendelkezések megszegésével az országba került élő állatokat és növényeket, illetve ezek részeit, származékait a Hatóság - együttműködve a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnokságával és területi szerveivel - lefoglalja, illetve elkobozza. Az elmúlt években átlag 20-25 ilyen eset volt. Minden esetben az elkövetők ellen büntető eljárás indult. A bejelentések alapján folyamatosan nyilvántartásba kerülnek az I. Függelékben szereplő, hazai tulajdonosnál lévő fajok egyedei, származékai, továbbá a II. Függelékben szereplő fajok tenyésztői.

Folyamatban van az Egyezmény végrehajtási rendeletének módosítása a Nemzetközi Titkárság felülvizsgálatának és a Részes Felek Konferenciája határozatának figyelembevételével (a hazai végrehajtási rendelet legnagyobb hibájaként a megfelelő szankciók hiányát jelölték meg).

Rendszeres a közvélemény tájékoztatása az Egyezménnyel kapcsolatos fejleményekről és ugyancsak rendszeres továbbképzésben vesznek részt a Vám- és Pénzügyőrség munkatársai.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

Az Egyezmény költségvetési keretéhez a magyar hozzájárulás 1995-ben 9889 CHF. Magyarországnak nincs befizetési elmaradása.

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

⌚ Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

Az Egyezmény végrehajtását segítő egyik munkabizottságnak - az állatokkal foglalkozó bizottságnak - van magyar helyettes tagja (dr. Rodics Katalin, KTM).

⌚ Hazai koordináció

Az Egyezményre vonatkozó hazai végrehajtási rendelet szerint az Igazgatási Hatóság szerepét a KTM Természetvédelmi Hivatala tölti be (D. melléklet). Az Egyezményben előírt feladatok ellátására Tudományos Testületet jelöltek ki. Az Egyezmény hazai végrehajtásában nagy segítséget nyújtanak a külföldi és a hazai nem-kormányzati szervezetek (WWF, IUCN és más nemzetközi természetvédelmi és állatvédelmi szervezetek).

Jogforrások, hivatkozások

- #Tvr-15, 1986: 1986. évi 15. törvényerejű rendelet a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről
- #KTMr-4, 1990: 4/1990. (XII.7.) KTM rendelet a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről szóló 1986. évi 15. tvr. végrehajtásáról
- Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 43-44. o.
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: természetvédelem. KVM, Budapest, 19-46. o.
- ÖIFF, 1994: Természetvédelmi egyezmények - oktatási anyag. Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért, Miskolc, 8-13. o.
- Rodics K., Haraszthy L., 1994: Amit a Washingtoni Egyezményről tudni kell - madarak. KTM Természetvédelmi Hivatal, Budapest
- Rodics K., Korsós Z., Péchy T., 1994: Amit a Washingtoni Egyezményről tudni kell - hüllők. KTM Természetvédelmi Hivatal, Budapest
- Rodics K., 1995: Gyilkos üzlet. KTM Természetvédelmi Hivatal Tanulmánykötetei 5.
- Rodics K., 1995: A Washingtoni Egyezmény. Természet Világa, 126/10; A főemlősök. Természet Világa, 126/10; A delfinek. Természet Világa, 126/12

III.2. A veszélyes hulladékok országhatárokon túlra szállításának és elhelyezésének ellenőrzése

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

* Alapvető adatok

Egyezmény a veszélyes hulladékok országhatárokon túlra szállításának és elhelyezésének ellenőrzéséről	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1989. március 22.
* helyszín:	Bázel (Svájc)
* hatálybalépés:	1992. május 5.
* szervezet:	ENSZ Környezeti Program
* letétmentes:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	1989. március 22.
* megerősítés/jóváhagyás:	1990. május 21.
* hatálybalépés:	1992. május 5.

* Célkitűzés

Az Egyezmény célkitűzése, hogy a veszélyes és egyéb hulladékok mennyisége a lehető legkisebbre csökkenjen, azok környezetet nem veszélyeztető kezelésére pedig olyan megfelelő létesítmények álljanak rendelkezésre, amelyek lehetőleg az illető állam területén vannak telepítve [4.§/2a,b]. További cél az e hulladékok kezeléséből származó szennyezés megelőzése, annak bekövetkezése esetén pedig a káros hatások lehető legkisebb mértékűre való csökkentése. A Felek biztosítják, hogy e hulladékok országhatárokon túlra szállított mennyisége a lehető legkisebb legyen és az esetleges káros hatások az emberi egészséget és a környezetet ne veszélyeztessék [4.§/2d]. Minden Fél kizárja a veszélyes, illetve az egyéb hulladékok exportálásának lehetőségét olyan az Egyezményben Részes Államba vagy valamely gazdasági, politikai integrációs szervezethez tartozó Részes Államok csoportjába, mely tiltja a hulladékimportot vagy ha oka van azt feltételezni, hogy az exportálandó hulladékot nem fogják környezetvédelmi szempontból biztonságos módon kezelni [4.§/2e]; az utóbbi ok esetén minden Fél megakadályozza e hulladékok importját is [4.§/2g].

* Konkrét kötelezettségek

Az Egyezmény értelmében minden Fél:

- tájékoztatja a Titkárságot - a hatálybalépést követő hat hónapon belül - azokról a hulladékokról, amelyeket a nemzeti jogalkotás keretében veszélyesnek nyilvánítottak, ugyancsak tájékoztatást ad e hulladékoknak az országhatárokon túlra szállításakor alkalmazandó követelményekről [3.§/1];
- ha saját jogalkotásának megfelelően az ártalmatlanítandó veszélyes hulladékok importját megtiltja, e döntésről a többi Felet tájékoztatja [4.§/1a], továbbá megtiltja vagy nem engedélyezi

- a veszélyes hulladékok exportját olyan Részes Államokba, amelyek e hulladékok importját tiltják [4.§/1b] vagy a szóban forgó hulladék importálásához nem járultak hozzá [4.§/1c];
- e hulladékok országhatárokon át történő szállításáról megfelelő információkat bocsát az érdekelt Államok rendelkezésére (V.”A”,V.”B” Mellékletek) [4.§/2f,7c];
  - a veszélyes hulladékok jogellenes szállítását büntettnek tekinti [4.§/3], intézkedéseket tesz az Egyezmény előírásainak érvényesítésére, beleértve azok megsértését jelentő tettek megakadályozását, büntetését előíró intézkedéseket is [4.§/4];
  - megtiltja a nemzeti joghatósága alá tartozó - külön felhatalmazással vagy engedéllyel nem rendelkező - személyeknek az országhatárokon át veszélyes hulladékok szállítását vagy ártalmatlanítását [4.§/7a] és megköveteli, hogy az országhatárokon túlra szállítandó ilyen hulladékokat az általánosan elfogadott nemzetközi szabályoknak eleget téve csomagolják és szállítsák [4.§/7b];
  - intézkedéseket tesz annak érdekében, hogy a veszélyes hulladékok exportját csak akkor lehessen engedélyezni, ha az exportáló Állam nem rendelkezik olyan feltételekkel, hogy az adott hulladékok ártalmatlanítását a környezet védelme szempontjából megfelelően lehessen elvégezni, vagy az importáló Államban a kérdéses hulladéokra mint nyersanyagra van szükség [4.§/9];
  - amelynek területén veszélyes és egyéb hulladékok keletkeznek - kötelezettsége, hogy megoldja az ilyen hulladékok környezetet nem károsító kezelését és elkerülje azoknak más Államokba történő szállítását [4.§/10];
  - Illetékes Hatóságot és Tájékoztatási Központot jelöl ki vagy hoz létre [5.§/1];
  - biztosítja, hogy ha az országhatárokat átlépő veszélyes hulladékok szállítása nem teljesíthető a szerződésben foglaltaknak megfelelően, akkor az exportáló Állam megoldja a visszaszállítást és ezt sem az exportáló Állam, sem bármely Részes tranzit Állam nem hátráltathatja [8.§];
  - megfelelően kialakított nemzeti jogalkotása útján gondoskodik a hulladékok illegális szállításának megelőzéséről és büntetéséről [9.§/5].

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Számos állam teljeskörűen vagy részlegesen megtiltotta a veszélyes hulladékok importját. Magyarországra csak működő, engedélyezett hasznosító eljáráshoz lehet veszélyes hulladékot importálni.

A magyar álláspont szerint a veszélyes hulladékok nemzetközi forgalma a célszerűen minimális szintre korlátozandó, azonban a gazdaságos, a természeti erőforrásokkal való takarékoskodást elősegítő, környezetkímélő módon kezelt hulladékok megfelelően ellenőrzött forgalma megengedhető, környezetvédelmileg előnyös is lehet. Alapvetően az egyes államok azonos jogaival és kötelezettségeivel a magyar fél egyetértett e területen is, elismerve az egyes államok szuverén jogát a területét érintő hulladékforgalom korlátozására.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény Működési Letéti Alapjához történő hozzájárulás mértékét az ENSZ hozzájárulási arányokhoz viszonyítva állapítják meg. A fejlődő országok támogatására szolgáló Technikai (Együttműködési) Letéti Alapot is létrehoztak.

⊕ *A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása*

A Felek Konferenciájának III. ülészsaka határozatot fogadott el az Egyezmény kiegészítéséről, amely azonnali hatállyal megtiltja az OECD és az EU tagországok számára a veszélyes hulladékok ártalmatlanításra történő exportját, és 1997. december 31. után a hasznosításra történő exportját is (III/11. határozat).

✧ *A nemzetközi szervezet*

Az Egyezmény végrehajtásának koordinálásával, ügyviteli feladatainak ellátásával az Elnökség, illetve a (UNEP keretében működő) Titkárság foglalkozik. Az Egyezmény Nyitott Ad Hoc Bizottságának feladata a következő ülészsakra előkészítendő anyagok szakma-politikai egyeztetése. Az Egyezmény végrehajtását Technikai Munkacsoport és Intézményi-Jogi Munkacsoport segíti. Az Egyezmény Közép-Európai Regionális Központja 1995-ben kezdte meg működésének előkészítését Pozsonyban, amely a régióban a végrehajtást technológia-átadással és oktatással segíti.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ *Csatlakozás*

Az Egyezményt Magyarország képviselőjében a környezetvédelmi miniszter 1989. március 22-én írta alá Genfben. A jóváhagyásról szóló okirat letétbe helyezése az ENSZ főtitkáránál 1990. május 21-én történt meg.

⌚ *Az általános célkitűzések hazai végrehajtása*

Az Egyezmény célkitűzéseinek teljesítésére több hazai jogszabály biztosítja az általános keretet: az 56/1981. (XI.18.) MT rendelet a veszélyes hulladékok keletkezésének ellenőrzéséről és az azok ártalmatlanításával kapcsolatos tevékenységekről; 112/1990. (XII.23.) Korm. rendelet az áruk, szolgáltatások és anyagi értéket képviselő jogok kiviteléről és behozataláról; az 55/1987. (X.30.) MT rendelet az emberi környezetre veszélyt jelentő egyes anyagok külföldről történő behozataláról.

⌚ *A konkrét feladatok hazai végrehajtása*

Magyarország az Egyezmény által előírt konkrét feladatokat annak hatályba lépése óta a gyakorlatban teljesíti. Folyamatban van az Egyezményt kihirdető és annak végrehajtási módját is meghatározó jogszabályok előkészítése. Ezek hatályba lépéséig az említett érvényes jogszabályok biztosítják a feladatok részleges elvégzését (Kr-112, 1990; MTr-55, 1987; MTr-56, 1981). A veszélyes hulladék export-import ügyekben az engedélyezés során figyelembe vesszük az Egyezmény rendelkezéseit; az előírt tájékoztatásokat az Egyezmény Titkárságának megadtuk.

⌚ *Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz*

A Letéti Alaphoz Magyarország hozzájárulása: 1995-re 5998 USD, 1996-ra 4654 USD, 1997-re 5536 USD, 1998-ra 5702 USD. A hozzájárulást a tárgyévet megelőző évben kell befizetni.

Magyarországnak nincs befizetési elmaradása. A fejlődő országokat támogató alaphoz Magyarország egy ízben járult hozzá.

⌚ *Részvétel nemzetközi együttműködésekben*

Magyarország részese számos két- és többoldalú együttműködési, segítségnyújtási megállapodásnak (Svájc, Dánia, Japán, USA, PHARE stb.), amelyek részben az Egyezmény végrehajtására irányulnak.

⌚ *Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben*

Az Egyezmény Elnökségének egyik alelnöki tiszte - a Részes Felek Konferenciája III. ülészakának döntése alapján - Magyarországot illeti meg: e Konferencián az ezzel járó feladatokat Markó Csaba (KTM) látta el. Az Intézményi-Jogi Munkacsoport tevékenységében is közreműködik felkért magyar szakértő (dr. Bándi Gyula).

⌚ *Hazai koordináció*

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseletéért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet). Az Egyezmény szerinti Tájékoztatói Központ a KTM Környezetvédelmi Hivatala; az Egyezmény szerinti Illetékes Hatóság a KTM Környezetvédelmi Főfelügyelősége.

Jogforrások, hivatkozások

- #MTr-56, 1981: 56/1981. (XI.18.) MT rendelet a veszélyes hulladékok keletkezésének ellenőrzéséről és azok ártalmatlanításával kapcsolatos tevékenységekről
- #MTr-55, 1987: 55/1987. (X.30.) MT rendelet az emberi környezetre veszélyt jelentő egyes anyagok külföldről történő behozataláról
- #Kr-112, 1990: 112/1990. (XII.23.) Korm. rendelet az áruk, szolgáltatások és anyagi értéket képviselő jogok kiviteléről és behozataláról
- Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 45-46. o.
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem. KVM, Budapest, 135-204. o.

III.3. Az országhatárokon áterjedő környezeti hatások vizsgálata

★ Alapvető adatok

Egyezmény az országhatárokon áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1991. február 25.
* helyszín:	Espoo (Finnország)
* hatálybalépés:	
* szervezet:	ENSZ Európai Gazdasági Bizottság
* letéteményes:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	1991. február 26.
* megerősítés/jóváhagyás:	
* hatálybalépés:	

1995. közepéig kilenc ország ratifikálta az Egyezményt, amely a 16. ratifikációs okirat letétbe helyezését (90 nappal) követően lép majd hatályba.

★ Célkitűzés

Az Egyezmény alapvető célkitűzése az országhatáron áterjedő jelentős káros környezeti hatások megelőzése, csökkentése, ellenőrzése. Ennek érdekében a Felek számára a következő általános jellegű feladatokat írja elő:

- jogi, közigazgatási és egyéb intézkedések kidolgozása és megvalósítása, amelyek intézményesítik a környezeti hatásvizsgálati eljárást oly módon, hogy az eljárásban lehetővé váljon a nyilvánosság részvétele és az Egyezmény II. Mellékletének megfelelő tartalmú hatásvizsgálati dokumentáció készüljön el mindazon tervezett tevékenységekre, amelyek az Egyezmény I. Mellékletében szerepelnek és várhatóan országhatáron áterjedő jelentős hatást okoznak [2.§/2]
- a kibocsátó félnek (azon országnak, ahol a tevékenységet tervezik) biztosítania kell, hogy az Egyezményben foglaltaknak megfelelő környezeti hatásvizsgálatot végeznek el azon tevékenységek engedélyezése előtt, amelyek az Egyezmény I. Mellékletében szerepelnek és várhatóan országhatáron áterjedő jelentős hatást okoznak és ugyancsak a kibocsátó félnek biztosítania kell, hogy az Egyezményben foglaltaknak megfelelően értesítse a hatásviselő feleket (azon országokat, ahová a hatások áterjedhetnek) a tervezett tevékenységről [2.§/3-4]
- az érintett feleknek megbeszéléseket kell folytatniuk (ha bármelyikük kezdeményezi), hogy valamely, az I. Mellékletben nem szereplő tervezett tevékenységnek lehet-e országhatáron áterjedő jelentős hatása és így az Egyezmény alkalmazható-e erre az esetre [2.§/5], továbbá a kibocsátó félnek biztosítania kell, hogy az Egyezményben foglaltaknak megfelelően a várhatóan érintett területeken élő lakosságnak lehetősége legyen arra, hogy részt vehessen a hatásvizsgálati

eljárásban, és a hatásviselő ország lakosságának a saját lakosságával egyenlő lehetőséget adjon [2.§/6]

- a feleknek nagy figyelmet kell fordítaniuk azokra a kutatási programokra, amelyek elősegítik az Egyezményben foglaltak megvalósítását [2.§/9].

** Konkrét kötelezettségek*

Az Egyezmény alapján nincs konkrét beszámolási kötelezettség, de az EGB erre feljogosított testületének munkaprogramjában az Egyezmény ratifikálására, illetve végrehajtására vonatkozóan mindig szerepel információ kérés (ezt a titkárságnak kell megküldeni).

Konkrét intézkedési kötelezettségek akkor adódnak, ha

- az adott Fél olyan tevékenység megvalósítását tervezi, amelynek országhatáron áterjedő jelentős hatása lehet, ekkor szükséges

a hatásviselő fél értesítése [3.§/1], információadás a hatásviselő félnek a hatásvizsgálati eljárásról, a tervezett tevékenységről és a várható jelentős káros környezeti hatásokról [3.§/5], konzultáció, ha ezt egy nem értesített fél kéri [3.§/7], a várhatóan érintett területeken élő lakosság informálása [3.§/8];

környezeti hatásvizsgálati dokumentáció megküldése a hatásviselőnek [4.§/2];

konzultáció a környezeti hatásvizsgálati dokumentáció elkészítése után a hatásviselő féllel [5.§], a tevékenységre vonatkozó végső döntésben számításba kell venni a hatásvizsgálatot, az észrevételeket és a konzultációkat [6.§/1], továbbá a döntést meg kell küldeni a hatásviselő félnek [6.§/2];

ha új információk merülnek fel a döntés után, amelyek módosíthatják a döntést, tájékoztatni kell a hatásviselő felet [6.§/3];

döntés az utóellenőrzés szükségességéről [7.§/1] és értesítés az utóellenőrzés alapján [7.§/2];

- ha az adott Fél hatásviselője lehet a kibocsátó félnél tervezett tevékenység hatásainak, ekkor a teendői a következők:

a kibocsátó fél értesítésére válasz [3.§/3], illetve a kibocsátó fél kérésére információadás a várhatóan érintett környezetről [3.§/6];

a várhatóan érintett területeken élő lakosság informálása és az észrevételek megküldése a kibocsátó félnek [3.§/8];

a megküldött környezeti hatásvizsgálati dokumentáció szétosztása a hatóságoknak és a lakosságnak [4.§/2] és az illetékes hatóság véleményének megküldése a kibocsátó félnek [4.§/2];

ha új információk merülnek fel a döntés után, amelyek módosíthatják a döntést, tájékoztatni kell a kibocsátó felet [6.§/3];

döntés az utóellenőrzés szükségességéről [7.§/1] és értesítés az utóellenőrzés alapján [7.§/2].

---

* Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések

Az Egyezmény sok szempontból keret jellegű, vagyis a konkrét esetekben, illetve a megkötött két- és sokoldalú megállapodások keretében születhetnek - Magyarországot érintő - konkrétabb és sajátosabb rendelkezések.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény kidolgozásával kapcsolatos ügyviteli feladatok költségeit az EGB költségvetésének keretében fedezték. Az Egyezmény nem tartalmaz pénzügyi hozzájárulási kötelezettségeket a Felek számára. Az aláíró országok találkozóin elfogadott munkaprogramokban való részvétel költségeit az átalakuló gazdaságú országok számára az EGB-nél e célra rendelkezésre álló alapból fedezik.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

A Felek két- vagy sokoldalú egyezményekben biztosíthatják az Egyezményben foglalt kötelezettségeik teljesítését [2.§/8].

⊕ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény végrehajtásának koordinálását, ügyviteli feladatait az ENSZ Európai Gazdasági Bizottság Környezetvédelmi és Emberi Településekkel foglalkozó osztálya látja el.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Magyarország aláírta az Egyezményt 1991. február 26-án Espoo-ban (Finnország). 1993-ban, illetve 1994-ben kormányrendelet készült egyes tevékenységek környezeti hatásvizsgálatának átmeneti szabályozásáról (#Kr-86, 1993; #Kr-67, 1994), majd az új környezetvédelmi törvény elfogadása után (annak részeként) már törvényi szintre emelkedett a hatásvizsgálati szabályozás is. E jogszabályok eleget tesznek az Egyezmény 2.§/2 bekezdésében foglalt követelményeknek. Az Egyezmény jóváhagyásának előkészítése folyamatban van.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

(ld. III.3./⊕)

🕒 Részvétel nemzetközi együttműködésekben

Egyelőre kísérleti jelleggel, két nemzetközi környezeti hatásvizsgálati központ kezdi meg működését Berlinben és Varsóban, céljuk kifejezetten az “átmeneti gazdaságú” országok támogatása az Egyezményhez való csatlakozásban, illetve a kötelezettségek betartásában, elsősorban szaktanácsadással.

🕒 Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

🕒 Hazai koordináció

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseléséért a KTM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

- #Kr-86, 1993: 86/1993. (VI.4.) Korm. rendelet egyes tevékenységek környezeti hatásvizsgálatának átmeneti szabályozásáról
- #Kr-67, 1994: 67/1994. (V.4.) Korm. rendelet az egyes tevékenységek környezeti hatásvizsgálatának átmeneti szabályozásáról szóló 86/1993. (VI.4.) Korm. rendelet módosításáról
- #Tv-LIII, 1995: 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- Bándi Gy., Balogh A., 1991: Jogi, szervezeti és szabályozási kérdések a környezeti hatásvizsgálathoz egy ENSZ EGB egyezmény kapcsán. Tanulmány, KTM, Budapest
- Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 47-48. o.
- Fülöp S., Péter J., 1995: Az Espoo-i egyezmény ratifikálásának feltételei a magyar jogrendszerben. Tanulmány, Környezetvédelmi jogi tanácsadó szolgálat, Budapest
- Mihályfi Árpádné (szerk.), 1991: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem, műemlékvédelem. KTM, Budapest, 22-53. o.

III.4. Egyezmény az ipari balesetek országhatárokon túli hatásairól

---

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Egyezmény az ipari balesetek országhatárokon túli hatásairól	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1992. március 17.
* helyszín:	Helsinki (Finnország)
* hatálybalépés:	
* szervezet:	ENSZ Európai Gazdasági Bizottság
* letéteményes:	ENSZ Főtitkár
MAGYAR	
* aláírás:	1992. március 18.
* megerősítés/jóváhagyás:	1994. június 2.
* hatálybalépés:	

1995 közepéig hét ország ratifikálta az Egyezményt; több országban folyamatban van a csatlakozás előkészítése és így várhatóan az Egyezmény 1996 során léphet hatályba a 16. ratifikációs okirat letébe helyezését (90 nappal) követően.

★ Célkitűzés

Az Egyezmény alapvető célkitűzése az ipari tevékenységek miatt esetlegesen előidézett nagytérségű veszélyeztetések, illetve a határon túl terjedő környezeti hatások megelőzése, az ipari balesetektől eredő károk mérséklése, a felkészüléssel kapcsolatban, illetve a károkozás esetén a nemzetközi segítségnyújtás.

A Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy kidolgozzák azokat a stratégiákat, valamint jogszabályokat, amelyek csökkentik az ipari balesetek veszélyét, növelik az ilyen balesetekkel és hatásaikkal szembeni védelmi képességet. A kötelezettségvállalás kiterjed az ipari balesetek, katasztrófák megelőzésére és bekövetkezésük esetén az elhárításra, a káros hatások mérséklésére, valamint az információcserére.

Az Egyezmény minden olyan ipari tevékenység közvetlen vagy közvetett, azonnali vagy késleltetett hatásának megelőzését, csökkentését célozza, amely káros az emberi egészségre, a természeti környezetre (bármely elemére, az élővilágra, vízre, levegőre, talajra, tájra vonatkozóan), valamint az épített környezetre. Az Egyezmény alapja: a potenciális és tényleges veszélyeztető teherviselésének elve.

Az Egyezményben megfogalmazott célok sikeres teljesülésének feltétele a vonatkozó kétoldalú megállapodások megkötése, valamint a veszélyeztetésről szóló információszolgáltatási követelmények teljesítése.

Az Egyezmény végrehajtásának három fő szakterülete van: a környezetvédelem, az ipari biztonság fejlesztése és a katasztrófa elhárítás. Ez utóbbi vonatkozásában az általános polgári- és tűzvédelmi tevékenységen túl a környezetre veszélyes anyagok (környezeti) kártételeinek csökkentésére is fel kell készülni.

** Konkrét kötelezettségek*

A konkrét kötelezettségek elsősorban az alábbi tájékoztatási és eljárási módok betartását jelentik:

- az Egyezmény értelmében Ipari Baleseti Kézikönyvet dolgoztak ki, amely a következő területeket öleli fel: biztonsági politikák és stratégiák, a kapcsolattartó intézmények és személyek jegyzéke az ipari balesetek esetében szükséges értesítési és kölcsönös segítségnyújtási feladatok elősegítésére, a már működő nemzeti központok jegyzéke, az ipari balesetekkel foglalkozó testületek és programok, nemzeti koordinációs szervezetek, két- és többoldalú megállapodások;
- az Egyezmény szerint az egyik alapvető fontosságú feladat a kapcsolattartó intézmények és személyek kijelölése minden országban az ipari balesetek esetében szükséges értesítési és kölcsönös segítségnyújtási feladatok elősegítésére;
- az esetleges balesetek alkalmával kell működnie a Baleseti Értesítési Rendszernek; e rendszer a következő elemeket tartalmazza: baleseti helyzetben a gyors tájékoztatás formája és a továbbítás módja, a balesetről adandó részletes információk egységes szerkezete, a kölcsönös segítségnyújtásra vonatkozó információk egységes szerkezete;
- a Baleseti Kiértékelő Ív kidolgozásánál figyelembe veszik, hogy már több szervezet készített és alkalmaz ilyen összeállítást.

** Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések*

Az Egyezmény külön kitér az átalakuló gazdaságú - közép- és kelet európai - országok lehetőségeinek, felkészültségének erősítésére az ipari balesetek megelőzésében, a balesetekre történő felkészülésben, a káros hatások mérséklése érdekében. Ezen országok számára az Egyezményből adódó kötelezettségeik ellátásának segítésére két Regionális Baleseti Központot hoztak létre a térségben és a Felek egyik feladata e központok munkájának elősegítése:

- Varsóban működik az Ipari Balesetek Kiképző és Gyakorló Központja,
- 1994-ben az Aláírók Konferenciájának III. ülészaka úgy döntött, hogy az Ipari Balesetmegelőzési Regionális Koordinációs Központ Budapesten működjön, s ennek feladatai a következők legyenek: módszertani fejlesztések és a megfelelő ajánlások kidolgozása, kockázatelemzés, biztonságpolitikai elemzés, a jogalkotás elősegítése, biztonsági auditálás, az információ és tapasztalatcsere elősegítése az érintett Felek között; e Központ létrehozása tárgyában Kormányhatározat még nem került kiadásra.

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény kidolgozásával kapcsolatos ügyviteli feladatok költségeit az EGB költségvetésének keretében fedezték. Az Egyezmény nem tartalmaz pénzügyi hozzájárulási kötelezettségeket a Felek számára.

A budapesti Regionális Koordinációs Központtal kapcsolatban Magyarország vállalta, hogy - annak létrehozását követően három éven át - biztosítja a működési költségeit.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

✧ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény végrehajtásának koordinálásával, ügyviteli feladatainak ellátásával az ENSZ Európai Gazdasági Bizottság keretében működő - genfi székhelyű - titkárság foglalkozik. Az Egyezmény hatálybalépésig a legfőbb döntéshozó testület az Aláírók Konferenciája.

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Magyarország 1992. március 18-án írta alá az Egyezményt Helsinkiben, majd 1994. június 2-án ratifikálta. Magyarország számára majd is csak a 16. ratifikációs okirat letétbe helyezését követően lép hatályba az Egyezmény.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Az Egyezmény nagy jelentőségű Magyarország számára, ezért más országokhoz hasonlóan vállalta, hogy már nemzetközi hatálybalépése előtt is alkalmazza annak rendelkezéseit.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Magyarországon megkezdődött az Egyezményben előírt tájékoztatási és eljárási kötelezettségek betartásához szükséges államigazgatási előkészítő tevékenység, s ennek keretében folyamatban van kormányhatározat kidolgozása a Nemzeti Központ kijelöléséről és bejelentéséről, illetve e központ tevékenységi körének meghatározásáról.

Emellett külön szakanyagok készülnek az Ipari Baleseti Kézikönyv alkalmazására, az ipari balesetekkel foglalkozó testületek és programok kialakítására, a nemzetközi Baleseti Értesítési Rendszerben való közreműködésre és annak jelenlegi tesztelésével kapcsolatos részvétellel.

⌚ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

(III.4./⊕)

⌚ Részvétel nemzetközi együttműködésekben

🕒 Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben

Az Egyezmény hatálybalépéséig az Aláírók Konferenciája az Egyezménnyel kapcsolatos további tárgyalások legmagasabb fóruma. Az 1994. évi 3. találkozón Kisgyörgy Sándort, az 1995. évi 4. találkozón pedig Bukovics Istvánt (BM) választották meg az egyik elnökhelyettesnek, aki jelenleg egyúttal a hazai “kapcsolattartó személy” is (D. melléklet).

A nemzetközi Baleseti Értesítési Rendszerrel kapcsolatos készenléti, tájékoztatási feladatok ellátásáért a BM polgári védelmi kérdésekkel foglalkozó részlege felel.

A fent említettek szerint az egyik regionális központ - az Ipari Balesetmegelőzési Regionális Koordinációs Központ - budapesti létrehozásáról döntött az Aláírók Konferenciája.

🕒 Hazai koordináció

Az Egyezmény hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviseletéért az 1992. november 19-én megalakult tárcaközi bizottságé a koordinációs felelősség (D. melléklet). Ebben képviselteti magát a BM, IKM, KTM, NM.

Jogforrások, hivatkozások

Bándi Gy, Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM, Budapest, 49-50. o.

III.5. Az energiatermelés és energiafelhasználás környezeti hatásainak csökkentése

A jogi eszköz és nemzetközi szervezetének főbb jellemzői

★ Alapvető adatok

Energia Charta Egyezmény: Jegyzőkönyv az energiahatékonyságról és a kapcsolódó környezeti vonatkozásokról	
NEMZETKÖZI	
* elfogadás:	1994. december 17.
* helyszín:	Lisszabon (Portugália)
* hatálybalépés:	
* szervezet:	
* letéteményes:	Portugália
MAGYAR	
* aláírás:	1995. február 27.
* megerősítés/jóváhagyás:	
* hatálybalépés:	

Az Egyezmény a 30., a Jegyzőkönyv a 15. ratifikációs okirat letétbe helyezését (90, illetve 30 nappal) követően lép hatályba.

★ Célkitűzés

Az energiatermelés, energiafelhasználás az a gazdasági ágazat, amely a legnagyobb mértékben hozzájárul a nem megújuló természeti erőforrások felhasználásához és - a különböző káros anyagok kibocsátásán keresztül - a természeti környezet terheléséhez. Az ebből eredő környezeti hatások sokfélék és a helyi jelentőségűektől egészen a globális méretekben jelentkező hatásokig terjednek. Ugyanakkor a megfelelő energiaellátás a társadalmi-gazdasági tevékenységek egyik legalapvetőbb szükséglete. Ez utóbbinak az ad különös jelentőséget, hogy az érintett energiahordozók, technológiák, berendezések nemzetközi kereskedelme napjainkra óriásira növekedett. Emiatt rendkívül fontos e területen is a gazdasági és a környezeti szempontok összehangolása mind az egyes országokon belül, mind a nemzetközi együttműködés szintjén.

Az Energia Charta Egyezmény olyan - kereskedelmi és a beruházások liberalizálását előíró - nemzetközi szerződés, amelynek hatálya az energetikai ágazatban folytatott gazdasági tevékenységekre terjed ki. Elősegíti a közép- és kelet-európai országok piactudományainak kialakulását, integrálódását a nemzetközi gazdasági életbe - hangsúlyt helyezve ezen országoknál az energiahatékonyság növelésére és a fokozottabb környezetvédelemre. Az Egyezmény külön foglalkozik az energetika környezeti vonatkozásaival. Az Egyezmény kiemeli többek között az ezzel összefüggő nemzetközi környezetvédelmi egyezmények (Éghajlatváltozási Keretegyezmény, országhatárokon áttérjedő levegőszennyezésről szóló egyezmény) figyelembevételének fontosságát, illetve külön rendelkezéseket tartalmaz a környezetvédelmi kérdésekről: támogatja a piacorientált árképzésben a környezetvédelmi költségek érvényesítését, a beruházási döntéshozatalokban a környezeti hatások értékelését, a környezetbarát technológiák kutatását, fejlesztését, elterjesztését, a

megújuló energiaforrások fejlesztését, felhasználását, az információáramlást, a közvélemény tájékoztatását, a káros környezeti hatások megakadályozását, illetve felszámolását.

A Jegyzőkönyv - a záróokmány 3. melléklete - kifejezetten és részletesen az energiahatékonyság és környezetvédelmi témakörével foglalkozik és legáltalánosabb célkitűzései a következők: "A jelen Jegyzőkönyv politikai elveket állapít meg (...). Iránymutatásul szolgál az energiahatékonysági programok kidolgozása számára, jelzi az együttműködés területeit és biztosítja az együttműködő és koordinált tevékenység kereteit." [1.§/1]; "a fenntartható fejlődésnek megfelelő energiahatékonysági politikák elősegítése" [2.§/2a]; "olyan keretfeltételek kialakítása, amelyek a gyártókat és a fogyasztókat a lehető leggazdaságosabb, leghatékonyabb és környezetileg legmegbízhatóbb energiafelhasználásra ösztönzik ..." [2.§/2b]. A Jegyzőkönyv megfogalmazza az energiatakarékosági politika alapelveit a jogi szabályozási keretek, a rövid és hosszútávú nemzetközi stratégiák számára. A megvalósításhoz a megfelelő finanszírozási, pénzügyi ösztönzési módszerek lehetőségeit is feltárja. A gyártókat és a fogyasztókat is a lehető leggazdaságosabb, a környezetvédelmi szempontból legbiztonságosabb energiafelhasználásra ösztönzi.

** Konkrét kötelezettségek*

A Jegyzőkönyvben foglalt legfontosabb - a környezetvédelmet is érintő - feladatok a következők:

- "A Szerződő Felek (...) energiahatékonysági politikákat dolgoznak ki, amelyek elősegítik: (...) a környezeti költségek és hasznok teljesebb tükrözését, (...) az energiahatékonysági ösztönzők finanszírozásának mechanizmusait, az oktatás, tudatformálást és a technológiaátadást." [3.§]
- A Jegyzőkönyv szorgalmazza az energia vonatkozású környezetvédelmi beruházások nemzetközi finanszírozási kereteinek kialakítását, illetve a harmadik fél általi finanszírozás elterjesztését.
- A Jegyzőkönyv konkrét feladatként rögzíti, hogy "(...) az egyes Szerződő Felek adott körülményeikhez legjobban illő energiahatékonysági programokat dolgoznak ki, hajtanak végre és ezeket rendszeresen aktualizálják." [8.§/1]
- A Szerződő Feleknek szakosított energiahatékonysági szervezeteket, intézményeket kell létrehozniuk az energiahatékonysági politikák kidolgozása és végrehajtása érdekében.

Az energiahatékonyság javítása mellett tehát a Jegyzőkönyv szerint a költséghatékony és környezetvédelmi szempontból is megfelelő energiagazdálkodás úgy érhető el, hogy az energiarendszer egészére kötelező kibocsátási előírásokat vezetnek be, amelyek csak többlet beruházással teljesíthetők, ezért az energiahordozók árába be kell építeni e környezetvédelmi célú követelmény teljesítéséhez szükséges költségeket.

** Magyarországra is vonatkozó sajátos rendelkezések*

Az Egyezmény figyelembe veszi, hogy a piacgazdaságra áttérés egyes országokban hosszabb időt igényel, ezért egyes rendelkezések bevezetése alól - legkésőbb az ezredfordulóig - felmentést ad. Két konkrét rendelkezés tekintetében Magyarország bejelentette ezt igényét (az Egyezmény "T" Melléklete).

⊕ Pénzügyi és támogatási rendszer

Az Egyezmény Állandó Titkárságának működési költségeihez a Szerződő Felek már az Egyezmény hatályba lépése előtt kötelesek hozzájárulni. A költségviselés szabályait az Egyezmény "B" melléklete határozza meg.

⊕ A jogi eszköz továbbfejlesztése, szigorítása

◇ A nemzetközi szervezet

Az Egyezmény legfőbb döntéshozó szerve a Charta Konferencia, mely ülészekai között mandátumát az Elnökségre ruhazza át. A döntéshozó szervek munkáját, illetve a Szerződő Felek feladatainak teljesítését Állandó Titkárság segíti. Az Egyezmény kimunkálásában úttörő szerepet vállalt az Európai Unió, a Gazdasági Fejlesztési és Együttműködési Szervezet (OECD), illetve az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ EGB)

A jogi eszköz hazai elfogadása és végrehajtása

☆ Csatlakozás

Az Egyezményt, a Charta Konferencia Záróokmányát, illetve a Jegyzőkönyvet Magyarország 1995. február 27-én aláírta. Folyamatban van a csatlakozás megerősítésének előkészítése.

⌚ Az általános célkitűzések hazai végrehajtása

Az Egyezmény, illetve a Jegyzőkönyv hatálybalépését követően az energiahatékonyság javítása és a kapcsolódó környezetvédelmi feladatok megoldása terén megfelelő programok, intézkedések kidolgozására és végrehajtására van szükség. Az energiahatékonyság javítása érdekében már számos kezdeményezés és program született, amelyek alapján - és végrehajtása esetén - Magyarország eleget tehet az Egyezmény, illetve a Jegyzőkönyv környezetvédelmet is érintő célkitűzéseinek.

⌚ A konkrét feladatok hazai végrehajtása

Mind az Egyezmény, mind a Jegyzőkönyv elsősorban az általános kereteket biztosítja az energetikával összefüggő nemzetközi kereskedelmi, technológiai, környezetvédelmi együttműködéshez. A Jegyzőkönyv célkitűzéseinek hazai végrehajtását elsősorban a tervezett hazai Energiatakarékossági Cselekvési Program biztosíthatja.

⊕ Hozzájárulás a pénzügyi alapokhoz

Az Egyezmény pénzügyi alapjához - a Charta Titkárságának költségvetéséhez - a magyar hozzájárulás 1995-ben 6201 ECU volt. Magyarországnak nincs befizetési elmaradása.

⌚ *Részvétel nemzetközi együttműködésekben*

Magyarország számos olyan nemzetközi programban, és két- vagy többoldalú együttműködésben vesz részt, amelyek közvetlenül kapcsolódnak az energia-környezet témakörhöz és az abból származó eredmények hozzájárulhatnak az Egyezményből, illetve a Jegyzőkönyvből fakadó feladatok - így a környezetvédelmi feladatok - végrehajtásához is. E nemzetközi programok többek között az Európai Unió, a Nemzetközi Energia Ügynökség (IEA), az Energia Világtanács (WEC) keretében folynak, illetve több ilyen hazai programot támogat a Világbank és a PHARE.

⌚ *Magyar szerepvállalás a nemzetközi szervezetben*

Magyarország a Jegyzőkönyv kidolgozásának egyik kezdeményezője és aktív részese volt. E tevékenység elismeréseként az energiahatékonysággal és a kapcsolódó környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó munkacsoport elnöke magyar szakember: dr. Jászay Tamás (BME - az IKM képviselőjében).

⌚ *Hazai koordináció*

Az Egyezmény, illetve a Jegyzőkönyv hazai feladatainak végrehajtásáért, a nemzetközi tárgyalásokon a hazai álláspont képviselőjéért az IKM-é a koordinációs felelősség (D. melléklet).

Jogforrások, hivatkozások

MELLÉKLETEK

- A. Hivatkozások
- B. Az egyezményekkel kapcsolatos jogszabályok jegyzéke
- C. Az egyezmények jegyzéke
- D. Az egyezményekből adódó feladatok koordinátorai
- E. Rövidítések

HIVATKOZÁSOK

- Bándi Gy., Faragó T., Lakosné H. A., 1994: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Budapest
- Bándi Gy., Bruhács J., A. Kiss, R.R. Raimond, 1993: Nemzetközi környezetvédelmi jog. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Jogi Továbbképző Intézet, Budapest
- Bándi Gy., Balogh A., 1991: Jogi, szervezeti és szabályozási kérdések a környezeti hatásvizsgálathoz egy ENSZ EGB egyezmény kapcsán. Tanulmány, Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Budapest
- Bartha S. et al., 1993: Nemzeti biodiverzitásmegőrzési stratégia. Magyar Tudomány, 38/8, 983-1010.
- Brundtland, G. H. et al., 1987: Our common future. The World Commission on Environment and Development. Oxford University Press; United Nations General Assembly resolution A/42/427 (4 Aug 1987). (megj. magyar nyelven: Közös jövőnk, a Környezet és Fejlesztés Világbizottság jelentése. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1988)
- Bulla M., Faragó T., Nathon I. (szerk.), 1992: Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Környezet és Fejlődés Konferenciája: tények és adatok. Az ENSZ Konferencia Magyar Nemzeti Bizottsága, Budapest
- DHV, 1994-1995: Az illékony szerves vegyületek emissziójának korlátozási stratégiája. 1. fázis: Emissziós adatbázis, DHV 1994. január; 2. fázis: Csökkentési terv, DHV 1995. február (angol nyelven)
- Dunay P., Kardos G., Kende T., Nagy Boldizsár, 1991: Nemzetközi jogi szerződések és dokumentumok. Tankönyvkiadó
- Faragó T., Gyulai I. (szerk.), 1994: Környezet és társadalom közös jövője. Fenntartható Fejlődés Bizottság, Budapest
- Faragó T., Szerdahelyi Gy., Poós M., Rijsberman, F.R., Gupta, J., 1994: Energy use and carbon-dioxide emissions in Hungary and in the Netherlands: estimates, comparisons, scenarios. Fenntartható Fejlődés Bizottság, Budapest
- Faragó T., Pálvölgyi T. (szerk.), 1992: Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Keretegyezménye az Éghajlatváltozásról. Az ENSZ Konferencia Magyar Nemzeti Bizottsága, Budapest
- Füleky Cs., 1994: A Bonni Egyezmény. Madártávlat, 1994/5.
- Füleky Cs., 1994: Európai összefogással a denevérekért. TermészetBúvár, 6., 36.o.
- Fülöp S., Péter J., 1995: Az Espoo-i egyezmény ratifikálásának feltételei a magyar jogrendszerben. Tanulmány, Környezetvédelmi jogi tanácsadó szolgálat, Budapest
- Gyulai I. et al., 1992: A biodiverzitás megőrzésének programja. "Zöld Akció", Miskolc, kézirat
- Haraszthy L., 1995: Biológiai sokféleség megőrzésének lehetőségei Magyarországon. WWF-füzetek, 8. szám
- Kovács E., 1990: Nemzetközi együttműködés a levegőtisztaság-védelemben, a Magyarországra háruló kötelezettségek. Energiagazdálkodás, XXXI.12., 553-557
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: természetvédelem. Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium, Budapest
- Lakosné H. A. (szerk.), 1989: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem. Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium, Budapest
- Láng I., 1995: Felelősség 300000 négyzetkilométerért; egymásra utalt népek. Természetbúvár, 50/5, 11-13.
- Mihályfi Árpádné (szerk.), 1991: Magyar részvételű nemzetközi egyezmények: környezetvédelem, műemlékvédelem. Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Budapest
- Mihályfi Árpádné (szerk.), 1991: Felsőszintű deklarációk a környezetvédelem és természetvédelmi köréből. Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Budapest

- Nechay G., Faragó T. (szerk.), 1992: Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Egyezménye a Biológiai Sokféleségről. Az ENSZ Konferencia Magyar Nemzeti Bizottsága, Budapest
- Nechay G. (szerk.), 1992: Földünkért (IUCN, UNEP, WWF "Caring for the Earth" 1991. évi kiadványának magyar változata), Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Budapest
- ÖIFF, 1994: Természetvédelmi egyezmények - oktatási anyag. Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért, Miskolc
- Pálvölgyi T. és Faragó T. (szerk.), 1994: Nemzeti beszámoló az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény végrehajtásáról. (angol nyelven) Fenntartható Fejlődés Bizottság, Budapest
- Pálvölgyi T., és Faragó T. (szerk.), 1995: Az üvegházhatású gázok kibocsátásának korlátozása Magyarországon. Fenntartható Fejlődés Bizottság, Budapest (megjelenés alatt)
- Rodics K., 1995: Gyilkos üzlet. Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal Tanulmánykötetei 5.
- Rodics K., 1995: A Washingtoni Egyezmény. Természet Világa, 126/10; A főemlősök. Természet Világa, 126/10; A delfinek. Természet Világa, 126/12
- Rodics K., Haraszthy L., 1994: Amit a Washingtoni Egyezményről tudni kell - madarak. Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, Budapest
- Rodics K., Korsós Z., Péchy T., 1994: Amit a Washingtoni Egyezményről tudni kell - hüllők. Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, Budapest
- Rontó Gy., Horkai I., Németh P., Gajzágó L., 1993: Veszélyben az ózonpajzs ? Tájékoztató Füzetek 93/2, KTM, Budapest
- Tardy J. (szerk.), 1994: Természetvédelem'94. Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Budapest
- UN, 1989: Resolution on the "United Nations Conference on Environment and Development", 44/228 (22 December 1989), United Nations General Assembly
- UN, 1972: Declaration of the United Nations Conference on Human Environment. Stockholm, 16 June 1972
- UNCED, 1992: Agenda 21. United Nations Conference on Environment and Development (megj. magyar nyelven: Feladatok a XXI. századra, az ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferencia dokumentumai. (Szerk.: Bulla M., Foltányi Zs., Moser J., Varga É., Varga J., Budapest, 1993)
- UNEP, 1991: Register of international treaties and other agreements in the field of the environment. UNEP, Nairobi (UNEP/GC.16)
- Vida G., 1995: A fenntartható fejlődés és a bioszféra. Természetbúvár, 50/1, 26-27.

AZ EGYZEMÉNYEKKEL KAPCSOLATOS JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE

(Tv-törvény, Tvr-törvényerejű rendelet, KE-Köztársasági Elnöki határozat, OGy-Országgyűlési határozat, Kr-Kormányrendelet, MTr-Minisztertanácsi rendelet, Kh-Kormányhatározat, KTMr-KTM rendelet, NMr-NM rendelet)

1961

#Tvr-3, 1961: 1961. évi 3. törvényerejű rendelet az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete keretében 1951. évi december 6. napján kötött Nemzetközi Növényvédelmi Egyezmény kihirdetéséről

1963

#Tvr-6, 1963: 1963. évi 6. törvényerejű rendelet a nyílt tengerről szóló Genfben 1958. április 29-én aláírt szerződés kihirdetéséről

1964

#Tvr-31, 1964: 1964. évi 31. törvényerejű rendelet a parti tengerről és a csatlakozó övezetről szóló Genfben 1958. április 29-én aláírt szerződés kihirdetéséről

1971

#Tvr-6, 1971: 1971. évi 6. törvényerejű rendelet az Európai és Földközi-tengeri-melléki Növényvédelmi Szervezet létesítéséről Párizsban 1951. április 18-án kötött egyezmény kihirdetéséről

1976

#Tvr-20, 1976: 1976. évi 20. törvényerejű rendelet a hulladékkal és egyéb anyagokkal való tengerszennyezés megelőzéséről szóló egyezmény kihirdetéséről

1978

#Tvr-29, 1978: 1978. évi 29. törvényerejű rendelet a környezetmódosító eljárások katonai vagy bármely más ellenséges szándékú alkalmazásának eltiltásáról szóló, az Egyesült Nemzetek Szervezete közgyűlésének XXXI. ülészakán, az 1976. évi december hó 10. napján elfogadott egyezmény kihirdetéséről

1979

#Tvr-28, 1979: 1979. évi 28. törvényerejű rendelet a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott egyezmény kihirdetéséről (ld. még #Tv-XLII, 1993)

1981

#MTr-56, 1981: 56/1981. (XI.18.) MT rendelet a veszélyes hulladékok keletkezésének ellenőrzéséről és azok ártalmatlanításával kapcsolatos tevékenységekről

1982

#Tvr-4, 1982: 1982. évi 4. számú törvényerejű rendelet a természetvédelemről
#OKTHr-1, 1982: 1/1982. (III.15.) számú OKTH rendelkezés a védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, egyedeik értékéről, a fokozottan védett barlangok körének megállapításáról, valamint egyes védett állatfajokkal kapcsolatos korlátozások és tilalmak alóli felmentésekről

1984

#KÜM, 1984: Antarktisz Szerződés (Washington, 1959. december 1.). Magyar Közlöny, 22. szám (közvetítés a külügyminisztertől)

#OKTH, 1984: A nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésre vonatkozó, Genfben, 1979. évi november hó 13. napján aláírt nemzetközi egyezmény. Magyar Közlöny, 22. szám (közzététel az OKTH elnökétől)

1985

#Tvr-21, 1985: 1985. évi 21. törvényerejű rendelet a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló, az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete Általános Konferenciájának ülészakán Párizsban, 1972. november 16-án elfogadott egyezmény kihirdetéséről

1986

#Tvr-6, 1986: 1986. évi 6. törvényerejű rendelet a Bonnban, az 1979. évi június 23. napján kelt, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről

#Tvr-15, 1986: 1986. évi 15. törvényerejű rendelet a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről

#MTr-21, 1986: 21/1986. (VI.2.) MT rendelet a levegő tisztaságának védelméről

#OKTHr-4, 1986: 4/1986. (VI.2.) OKTH rendelkezés a levegő tisztaságának védelméről szóló 21/1986. (VI.2.) MT rendelet végrehajtásáról

1987

#MTr-28, 1987: 28/1987. (VIII.9.) MT rendelet a Bécsben, 1986. szeptember 26-án aláírt, a nukleáris balesetekről adandó gyors értesítésről szóló egyezmény kihirdetéséről

#MTr-29, 1987: 29/1987. (VIII.9.) MT rendelet a Bécsben, 1986. szeptember 26-án aláírt, a nukleáris baleset vagy sugaras veszélyhelyzet esetén való segítségnyújtásról szóló egyezmény kihirdetéséről

#MTr-55, 1987: 55/1987. (X.30.) MT rendelet az emberi környezetre veszélyt jelentő egyes anyagok külföldről történő behozataláról

1989

#MTr-49, 1989: 49/1989. (VI.5.) MT rendelet a levegő tisztaságának védelméről szóló 21/1986. (VI.2.) MT rendelet módosításáról

1990

#MTr-31, 1990: 31/1990. (II.16.) MT rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló, Bécsben 1985. március 22. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről

#MTr-35, 1990: 35/1990. (II.28.) MT rendelet az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, Montréalban, 1987. szeptember 16-án aláírt Jegyzőkönyv kihirdetéséről

#Kr-112, 1990: 112/1990. (XII.23.) Korm. rendelet az áruk, szolgáltatások és anyagi értékek képviselő jogok kivételéről és behozataláról

#KTMr-4, 1990: 4/1990. (XII.7.) KTM rendelet a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről szóló 1986. évi 15. tvr. végrehajtásáról

#KTM, 1990: Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről. Magyar Közlöny, 64. szám (közzététel a környezetvédelmi minisztertől)

#NMr-5, 1990: 5/1990. (XII.6.) NM rendelet a légszennyező anyagokról, a levegőminőségi határértékekről és a légszennyezettség méréséről

1991

#OGy-28, 1991: 28/1991. (IV.30.) OGY határozat a Dunával kapcsolatos egyes nemzetközi környezetvédelmi feladatokról

#Kr-141, 1991: 141/1991. (XI.2.) Korm. rendelet az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, Montréalban 1987. szeptember 16. napján aláírt Jegyzőkönyv kiegészítésének kihirdetéséről

1992

#KTMr-4, 1992: 4/1992. (II.19.) KTM rendelet a védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, egyedek értékéről, a fokozottan védett barlangok körének megállapításáról, valamint egyes

védett állatfajokkal kapcsolatos korlátozások és tilalmak alóli felmentésekről szóló 1/1982 (III.15.) OKTH rendelkezés kiegészítéséről

#KTMr-13, 1992: 13/1992. (V.12.) KTM rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról

1993

#Tv-XLII, 1993: 1993. évi XLII. törvény a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott Egyezmény és annak 1982. december 3-án és 1987. május 28. - június 3. között elfogadott módosításai egységes szerkezetben történő kihirdetéséről

#OGy-102, 1993: 102/1993 (XII.29.) OGY határozat a Magyar Köztársaság részéről a Rio de Janeiroban, 1992. június 13-án aláírt ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény megerősítéséről

#OGy-103, 1993: 103/1993 (XII.29.) OGY hat. a Magyar Köztársaság részéről a Rio de Janeiroban, 1992. június 13-án aláírt ENSZ Biológiai Sokféleség Egyezmény megerősítéséről

#FMr-8, 1993: 8/1993 (I.30.) FM rendelet a vadgazdálkodásról és a vadászatról

#Kr-86, 1993: 86/1993. (VI.4.) Korm. rendelet egyes tevékenységek környezeti hatásvizsgálatának átmeneti szabályozásáról

#Kh-1024, 1993: 1024/1993. (IV.2.) Korm. határozat az 1992. évi ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferencián született megállapodásokból adódó feladatokról

#Kh-1079, 1993: 1079/1993. (XII.23.) Korm. határozat: Levegőtisztaság-védelmi Ágazatközi Intézkedési Program a súlyosan veszélyeztetett térségek levegőminőségének javításáról az 1994-1998. években

#KTMr-12, 1993: 12/1993. (III.31.) KTM rendelet A védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, egyedeik értékéről, a fokozottan védett barlangok körének megállapításáról, valamint egyes védett állatfajokkal kapcsolatos korlátozások és tilalmak alóli felmentésekről szóló 1/1982. (III.15.) OKTH rendelkezés módosításáról

#KTMr-17, 1993: 17/1993. (IV.7.) KTM rendelet a Peszéradacsi Tájvédelmi Körzet létesítéséről és a természetvédelmi kezelő megnevezéséről

#KTMr-22, 1993: 22/1993. (VII.20.) KTM rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról

1994

#Kr-67, 1994: 67/1994. (V.4.) Korm. rendelet az egyes tevékenységek környezeti hatásvizsgálatának átmeneti szabályozásáról szóló 86/1993. (VI.4.) Korm. rendelet módosításáról

#KTMr-19, 1994: 19/1994. (VI.8.) KTM rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról intézkedő 22/1993. (VII.20.) KTM rendelet módosításáról

#KTMr-28, 1994: 28/1994. (VIII.12.) KTM rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló nemzetközi egyezmény végrehajtásáról intézkedő, a 19/1994. (VI.8.) KTM rendelettel módosított 22/1993. (VII.20.) KTM rendelet módosításáról

#KTM, 1994: Megállapodás az európai denevérfajok populációinak megőrzéséről. Magyar Közlöny, 79. szám (közzététel a környezetvédelmi minisztertől)

1995

#Tv-LIII, 1995: 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

#Tv-LXXXI, 1995: 1995. évi LXXXI. törvény a Biológiai Sokféleség Egyezmény kihirdetéséről

#Tv-LXXXII, 1995: 1995. évi LXXXII. törvény az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény kihirdetéséről

#KE-218, 1995: A Köztársaság Elnökének 218/1995. (X.13.) KE határozata nemzetközi egyezmény megerősítéséről (a nagy távolságra jutó, országhatárokon áttérjedő légszennyezésről szóló EGB Egyezményhez kapcsolódó "Az illékony szerves vegyületek kibocsátásának korlátozásával" foglalkozó Jegyzőkönyv)

- #Kh-2318, 1995: 2318/1995. (X.24.) Korm. határozat a Duna védelmére és fenntartható használatára irányuló együttműködésről szóló Egyezmény jóváhagyásáról
- #Kr-67, 1995: 67/1995. (VI.13.) Korm. rendelet az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, Montreálban, 1987. szeptember 16. napján aláírt Jegyzőkönyv módosításainak kihirdetéséről
- #KTMr-9, 1995: 9/1995. (VIII.31) KTM rendelet a motorbenzinek tárolásakor, töltésekor, szállításakor és áttöltésekor keletkező szénhidrogén emisszió korlátozásáról

AZ EGYEZMÉNYEK JEGYZÉKE

(Az alábbiakban tételesen felsoroljuk mindazon legalább részben környezetvédelmi vonatkozású egyezményeket, az azokat kiegészítő jegyzőkönyveket, megállapodásokat, amelyeknek bizonyos mértékben vannak magyarországi vonatkozásai; a magyar csatlakozás a megerősítő/jóváhagyó okirat letétbe helyezését jelenti)

A környezet összetevőinek, sajátosságainak védelmével foglalkozó egyezmények

Levegőkörnyezet

Egyezmény a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Genf 1979, 1983
magyar csatlakozás	1980
* Jegyzőkönyv a levegőszennyező anyagok nagy távolságra való eljutásának megfigyelésére és értékelésére kidolgozott európai együttműködési program hosszú-távú finanszírozásáról	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Genf 1984, 1988
magyar csatlakozás	1985
* Jegyzőkönyv a kénkibocsátások vagy azok országhatárokon való átáramlásának legalább 30 %-kal történő csökkentéséről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Helsinki 1985, 1987
magyar csatlakozás	1986
* Jegyzőkönyv a nitrogén-oxidok kibocsátásának vagy azok országhatárokon való átáramlásának szabályozásáról	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Szófia 1988, 1991
magyar csatlakozás	1991
* Jegyzőkönyv az illékony szerves vegyületek kibocsátásának és azok országhatárokon való átáramlásának korlátozásáról	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Genf ..... 1991, _____
magyar csatlakozás	1995
* Jegyzőkönyv a kénkibocsátások további csökkentéséről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Oslo ..... 1994, _____
magyar csatlakozás	1994
Egyezmény az ózonréteg védelméről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Bécs 1985, 1988
magyar csatlakozás	1988
* Jegyzőkönyv az ózonréteget lebontó anyagokról	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Montreal 1987, 1989
magyar csatlakozás	1989
* Londoni Módosítás	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London 1990, 1992
magyar csatlakozás	1992
* Koppenhágai Módosítás	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Koppenhága 1992, 1993
magyar csatlakozás	1994
ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	New York 1992, 1994
magyar csatlakozás	1994

Vízi környezet

Egyezmény a tengerek olajszennyezésének megelőzésére	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London 1954, 1958
magyar csatlakozás	
Egyezmény a nyílt tengerekről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Genf 1958, 1962
magyar csatlakozás	1961
Egyezmény a nyílt tengereken folytatott halászatról és a tengeri élővilág megőrzéséről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Genf 1958, 1966

magyar csatlakozás	
Egyezmény a nyílttengeri olajszennyezés esetén történő beavatkozásról	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Brüsszel..... 1969, 1975
magyar csatlakozás	
* Jegyzőkönyv az olajtól különböző anyaggal való nyílttengeri szennyezés esetén történő beavatkozásról	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London..... 1973, 1983
magyar csatlakozás	
Egyezmény a hulladékkal és egyéb anyagokkal való tengerszennyezés megelőzéséről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London..... 1972, 1975
magyar csatlakozás	1976
Nemzetközi egyezmény a hajókról származó szennyezés megelőzéséről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London..... 1973, 1983
magyar csatlakozás	1983
* Jegyzőkönyv	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London..... 1978, 1983
magyar csatlakozás	1985
ENSZ egyezmény a tengerjogról	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Montego Bay..... 1982, 1994
magyar csatlakozás	1985
Egyezmény az országhatárokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelméről és használatáról	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Helsinki..... 1992, _____
magyar csatlakozás	1994
Egyezmény az együttműködésről a Duna védelmére és fenntartható használatára	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Szófia..... 1994, _____
magyar aláírás/csatlakozás	1994
<i>Felszín, talaj</i>	
ENSZ egyezmény a sivatagosodás elleni küzdelemről a súlyos aszályal és/vagy elsivatagosodással sújtott országokban, különös tekintettel Afrikára	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Párizs..... 1994, _____
magyar csatlakozás	
<i>Kontinentális talapzat</i>	
Egyezmény a kontinentális talapzatról	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Genf..... 1958, 1964
magyar csatlakozás	
<i>Antarktisz</i>	
Antarktisz Szerződés	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Washington..... 1959, 1961
magyar csatlakozás	1984
* Jegyzőkönyv a környezetvédelemről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Madrid..... 1991, _____
magyar aláírás/csatlakozás	1991
Egyezmény az antarktisz fókák védelméről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London..... 1972, 1978
magyar csatlakozás	
Egyezmény az antarktisz tengeri élővilág védelméről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Canberra..... 1980, 1982
magyar csatlakozás	
Egyezmény az antarktisz ásványkincsekkel kapcsolatos tevékenységekről	
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Wellington..... 1988, _____
magyar csatlakozás	

Világűr

Szerződés az államok tevékenységét szabályozó elvekről a világűr kutatása és fel használása terén, beleértve a Holdat és más égitesteket (Világűr Szerződés)		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London.....	1967, 1967
magyar csatlakozás		1967
Megállapodás az államok által a Holdon és más égitesteken folytatott tevékenység szabályozásáról (Hold Szerződés)		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	New York.....	1979, 1984
magyar csatlakozás		

A természeti környezet védelmével foglalkozó egyezmények

Egyezmény az Európai és Földközi-tengeri-melléki Növényvédelmi Szervezet létesítéséről		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Párizs	1951, 1953
magyar csatlakozás		1960
Nemzetközi növényvédelmi egyezmény		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Róma.....	1951, 1952
magyar csatlakozás		1960
Egyezmény a dunai halászatról		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Bukarest	1958, 1958
magyar csatlakozás		1961
Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vizes területekről, különösen mint vízi-madarak élőhelyéről		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Ramsar	1971, 1975
magyar csatlakozás		1979
* Párizsi Jegyzőkönyv		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Párizs	1982, 1986
magyar csatlakozás		1986
* Reginai Módosítás		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Regina	1987, 1994
magyar csatlakozás		1990
Egyezmény a világ kulturális és természeti örökségének védelméről		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Párizs	1972, 1975
magyar csatlakozás		1985
Egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméről		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Bonn.....	1979, 1983
magyar csatlakozás		1983
* Megállapodás az európai denevérek védelméről		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London.....	1991, 1994
magyar aláírás/csatlakozás		1994
* Megállapodás az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarakról		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Hága.....	1995, _____
magyar csatlakozás		
Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyek védelméről		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Bern	1979, 1982
magyar csatlakozás		1989
Egyezmény a biológiai sokféleségről		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Rio de Janeiro	1992, 1993
magyar csatlakozás		1994

Egyezmények a környezet állapotát befolyásoló tevékenységekről

Veszélyes áruk nemzetközi közúti szállításáról szóló európai megállapodás		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Genf	1957, 1968
magyar csatlakozás		1979
Légköri, kozmikus és víz alatti nukleáris kísérleteket tiltó szerződés		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Moszkva.....	1963, 1963
magyar csatlakozás		1963

Egyezmény a nukleáris és más tömegpusztító fegyvereknek a tenger- és óceánfenéken, és az óceáni altalajban való elhelyezésének tilalmáról		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London	1971, 1972
magyar csatlakozás		1971
Egyezmény a bakteorológiai (biológiai) és mérgező fegyverek fejlesztésének, előállításának és készletezésének tilalmáról, illetve azok megsemmisítéséről		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	London	1972, 1975
magyar csatlakozás		1972
Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Washington	1973, 1975
magyar csatlakozás		1985
Megállapodás egy Nemzetközi Energia Programról (a Nemzetközi Energia Ügynökség keretében)		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Párizs	1974, 1976
magyar csatlakozás		
Egyezmény a környezetmódosító eljárások katonai vagy bármely más ellenséges szándékú alkalmazásának eltiltásáról		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Genf	1977, 1978
magyar csatlakozás		1978
Nemzetközi vasúti áruszállítási egyezmény - Veszélyes áruk nemzetközi vasúti fuvarozásáról szóló szabályzat		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Bern	1980, 1986
magyar csatlakozás		1982
Nemzetközi megállapodás a trópusi faanyagokról		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Genf	1983, 1985
magyar csatlakozás		
Egyezmény a nukleáris balesetekre vonatkozó korai tájékoztatásról		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Bécs	1986, 1986
magyar csatlakozás		1987
Segélynyújtási egyezmény nukleáris baleset vagy radiológiai vészhelyzet esetére		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Bécs	1986, 1987
magyar csatlakozás		1987
Egyezmény a veszélyes hulladékok országhatárokon túlra szállításának és elhelye- zésének ellenőrzéséről		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Bázel	1989, 1992
magyar csatlakozás		1990
Egyezmény az országhatárokon áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Espoo	1991, _____
magyar <i>aláírás</i> /csatlakozás		1991
Egyezmény az ipari balesetek országhatárokon túli hatásairól		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Helsinki	1992, _____
magyar csatlakozás		1994
Energia Charta Egyezmény		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Lisszabon	1994, _____
magyar <i>aláírás</i> /csatlakozás		1995
* Jegyzőkönyv az energiahatékonyságról és a kapcsolódó környezeti vonatkozásokról		
nemzetközi elfogadás, hatálybalépés	Lisszabon	1994, _____
magyar <i>aláírás</i> /csatlakozás		1995

AZ EGYEZMÉNYEKBŐL ADÓDÓ FELADATOK KOORDINÁTORAI

Egyezmény	A végrehajtás és a részvétel koordinálása [#]		
	KTM	szakmai koordinátor, szakértő	más szaktárcák, testületek [#]
Egyezmény a nagy távolságra jutó, országhatárokon átterjedő levegőszennyezésről	<u>KTM</u>	Rakics Róbert, Tóth Róbert, Kovács Endre ^c	IKM, KHVM
- Jegyzőkönyv (EMEP)		Rakics Róbert, Haszpra László ^d	
- Jegyzőkönyv (SO ₂)		Rakics Róbert, Kovács Endre ^c	
- Jegyzőkönyv (NO _x)		Rakics Róbert, Kovács Endre ^c	
- Jegyzőkönyv (VOC)		Rakics Róbert, Lotz Tamás ^c	
- Jegyzőkönyv (2.SO ₂)		Rakics Róbert, Kovács Endre ^c	
- Jegyzőkönyv (2.NO _x)		Rakics Róbert, Kovács Endre ^c	
- Jegyzőkönyv (POP, HM)*		Rakics Róbert, Tóth Róbert	
Egyezmény az ózonréteg védelméről	<u>KTM</u>	Rakics Róbert, Tóth Róbert	IKM, FM
- Jegyzőkv. (Montreal)		Rakics Róbert, Tóth Róbert	
- Módosítás (London)		Rakics Róbert, Tóth Róbert	
- Módosítás (Koppenhága)		Rakics Róbert, Tóth Róbert	
ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény	KTM	Faragó Tibor, Pálvölgyi Tamás	FM, IKM, KHVM, KÜM; <u>FFB</u> ^a
- Jegyzőkönyv (Berlini Mandátum)*		Faragó Tibor	
Egyezmény az országhatárokon átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelméről és haszn.	KTM	Balázs László, Poroszlai Józsefné	KHVM; <u>TkB</u> ^e
Egyezmény az együttműködésről a Duna védelmére és fenntartható használatára		Balázs László, Poroszlai Józsefné	KHVM; <u>TkB</u> ^e
ENSZ Egyezmény a sivatagosodás elleni küzdelemről a súlyos aszályal ... sújtott országokban	KTM	Nemes Csaba	FM, KHVM; <u>FFB</u> ^a
Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vizes területekről, különösen mint vízimadarak élőhelyéről	<u>KTM</u>	Magyar Gábor, Végh Mihály	Lakosné H.
Alojzia,	FM, KHVM		
Egyezmény a világ kulturális és természeti örökségének védelméről	<u>KTM</u>	Szilassy Zoltán (természeti örökség) Kovácsi Béla (kulturális örökség)	BM, MKM
Egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméről	<u>KTM</u>	Fülek Csaba	FM
- Megállapodás az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarakról		Fülek Csaba	
- Megállapodás az európai denevérek védelméről		Fülek Csaba	
Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről	<u>KTM</u>	Nechay Gábor	FM
Egyezmény a biológiai sokféleségről	KTM	Nechay Gábor	FM, IKM, KHVM, KÜM; <u>FFB</u> ^a
- Jegyzőkönyv (a biológiai biztonságról)*		Nechay Gábor; Balázs Ervin ^b	
Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat és növényfajok nemzetközi kereskedelméről	<u>KTM</u>	Rodics Katalin	BM (VPOP)
Egyezmény a veszélyes hulladékok országh. túra szállításáról és elhelyezésének ellenőrzéséről	<u>KTM</u>	Szántó Péter, Reininger Róbert, Markó Csaba	
Egyezmény az országhatárokon átterjedő környezeti hatások vizsgálatáról	<u>KTM</u>	Radnai Anikó	
Egyezmény az ipari balesetek országhatárokon túli hatásairól	KTM	Fehérvári Pál, Németh János	BM, IKM, NM, <u>TkB</u> ^e
Energia Charta: Jegyzőkönyv az energiahatékonyságról és a környezetvédelemről	KTM	Pálvölgyi Tamás	<u>IKM</u>

[#]a koordinációért első helyen felelős tárcát, illetve testületet aláhúzással jelöljük; *előkészületben

^aFFB - Fenntartható Fejlődés Bizottság, ^bGBK - Gödöllői Biotechnológiai Központ,

^cKGI - Környezetgazdálkodási Intézet, ^dOMSZ - Országos Meteorológiai Szolgálat, ^eTkB - Tárcaközi Bizottság

RÖVIDÍTÉSEK

BM	Belügyminisztérium
BME.....	Budapesti Műszaki Egyetem
CFC	klórozott-fluorozott szénhidrogén /freon/
CHF.....	svájci frank
CITES	Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről
DEM.....	német márka
EMEP.....	A levegőszennyező anyagok nagy távolságra való eljutásának megfigyelésére és értékelésére kidolgozott európai együttműködési program
ENSZ.....	Egyesült Nemzetek Szervezete
ENSZ EGB.....	ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága
EU	Európai Unió
ÉVM.....	Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium
FAO	Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezet
FFB	Fenntartható Fejlődés Bizottság (tárcaközi állandó bizottság)
FM.....	Földművelésügyi Minisztérium
GEF.....	Global Environment Facility (Globális Környezeti Alap)
HCFC	telítetlen klórozott-fluorozott szénhidrogén /lágý freon/
ICID	Nemzetközi Öntözési és Vízrendezési Szövetség
ICOMOS	International Council of Monuments and Sites
IDNDR.....	Természeti Katasztrófák Mérséklésének Nemzetközi Évtizede
IEA.....	Nemzetközi Energia Ügynökség
IKM.....	Ipari és Kereskedelmi Minisztérium
IUCN.....	Természetvédelmi Világszövetség
KGI	Környezetgazdálkodási Intézet
KHVM.....	Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium
KTM	Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium
KÜM	Külügyminisztérium
KVM.....	Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium
MKM	Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Mt.....	Megatonna
NM.....	Népjóléti Minisztérium
OECD.....	Gazdasági Fejlesztési és Együttműködési Szervezet
OKTH	Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal
OMFB	Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság
OMSZ	Országos Meteorológiai Szolgálat
OTvH.....	Országos Természetvédelmi Hivatal
ÖIFF	Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért
PCB.....	poliklórozott bifenil
PJ.....	Petajoule
POP	maradandó szerves szennyezőanyagok
PM.....	Pénzügyminisztérium
UNDP.....	ENSZ Fejlesztési Program
UNEP	ENSZ Környezeti Program
UNIDO.....	ENSZ Iparfejlesztési Szervezet
USD	USA dollár
VOC.....	illékony szerves vegyületek
VPOP	Vám és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága
WEC.....	Energia Világtanács

NEMZETKÖZI
KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI
EGYEZMÉNYEK
JÓVÁHAGYÁSA ÉS VÉGREHAJTÁSA
MAGYARORSZÁGON

Kiadja:

Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium
1011 Budapest I. Fő utca 44-50.

Felelős szerkesztők:

dr. Faragó Tibor és Lakosné Horváth Alojzia

ISBN 963 03 4001 1

Készült:

Roxanne Nyomda - 1995

Felelős vezető:

Molnár Géza